

Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та публічного врядування

*Пояснювальна записка
до кваліфікаційної магістерської роботи*

магістр
(рівень вищої освіти)

на тему:

**ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЯК
ФУНДАМЕНТУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ (НА ПРИКЛАДІ
ДЕПАРТАМЕНТ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА
СУСПІЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)**

Виконав: студент 6 курсу, групи ПУА-61м
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
ОП «Державна служба»

Романюк Іван Ярославович

Керівник: к.е.н., доцент кафедри менеджменту
та публічного врядування

Маланчук Лариса Олексіївна

Рецензент: к.т.н., доцент

Клюха Оксана Олександрівна

Рівне – 2024

Національний університет водного господарства
та природокористування

(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри
менеджменту та публічного
врядування
_____ (Л.Х.Тихончук)
«__» _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Романюк Івану Ярославовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Шляхи покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення як фундаменту цифровізації держави (на прикладі Департамент цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської обласної державної адміністрації).

Керівник роботи: к.е.н., доцент Маланчук Лариса Олексіївна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від « 13 » листопада 2024 року С №-1487

2. Строк подання студентом роботи «10» грудня» 2024 року

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правові акти, розпорядження органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, статистичні дані Державної служби статистики України, підручники, посібники, монографії, періодичні видання.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні аспекти державного управління розвитком цифрової грамотності населення. 2. аналіз державного управління розвитком цифрової грамотності населення. 3. Шляхи покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 1. Мета, завдання, предмет та об'єкт дослідження. 2. Ключові навички цифрової грамотності населення 3. Світовий досвід державного управління розвитком цифрової грамотності населення 4. Зміна рівня цифрової грамотності населення України за роки моніторингу. 5. Динаміка цифрових навичок населення в розрізі сфер компетенцій. 6. Причини некористування українськими платформами для

самоосвіти онлайн серед цільових груп. 7. Освітні ініціативи для підвищення цифрової грамотності населення України. 8. Опис національної онлайн-платформи для розвитку цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта» 9. Нові освітні серіали про цифрову грамотність на платформі «Дія.Освіта» у 2024 році. 10. Напрями діяльності Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА. 11. Напрямки покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення в Україні. 12. Стратегічний план державного управління розвитком цифрової грамотності населення Рівненської області. 13. Апробації.

Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Маланчук Л.О., доцент	11.11.2024	
Розділ 2	Маланчук Л.О., доцент	18.11.2024	
Розділ 3	Маланчук Л.О., доцент	02.12.2024	

7. Дата видачі завдання « 11» листопада 2024 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів	Примітка
1.	Вступ Розділ 1. Теоретичний розділ	11.11.24-17.11.24	
2.	Розділ 2. Аналітичний розділ	18.11.24-01.12.24	
3.	Розділ 3. Проектування, обґрунтування, оптимальні рішення, їх впровадження	02.12.24-08.12.24	
4.	Оформлення презентації, документів та підготовка до захисту	09.12.24-15.12.24	

Студент

_____
(підпис)

Романюк І.Я.
(прізвище та ініціали)

Керівник магістерської роботи

_____
(підпис)

Маланчук Л.О.
(прізвище та ініціали)

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Romanuk Ivan Publichne upravlinnia ta administruvannia.docx

Автор

Науковий керівник / Експерт

Романюк Іван Ярославович

Романюк Іван Ярославович

підрозділ

National University of Water and Environmental Engineering

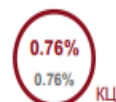
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		1
Інтервали		0
Мікропробіли		5
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		20

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

26763

Кількість слів

213533

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

ЗАЯВА
щодо самостійності виконання випускної кваліфікаційної роботи

Я, Романюк Іван Ярославович, студент 6 курсу, групи ПУА-61м спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» ОП «Державна служба» ННІ Економіки та менеджменту

ЗАЯВЛЯЮ:

моя випускна кваліфікаційна робота на тему «Шляхи покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення як фундаменту цифровізації держави (на прикладі Департамент цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської обласної державної адміністрації)», яка надається в екзаменаційну комісію із захисту кваліфікаційних робіт зі спеціальності «281 «Публічне управління та адміністрування» для захисту, виконана самостійно і не містить плагіату.

Всі запозичення з друкованих та електронних джерел, у тому числі із захищених раніше випускових кваліфікаційних робіт мають відповідні посилання.

Я не використовував шахрайські методи маніпуляції з текстом (заміна букв, інтервали, мікропробіли, білі знаки, парафрази та ін.).

Інструменти штучного інтелекту використовував без порушення академічної доброчесності.

Я ознайомлений з чинним Порядком перевірки навчальних, кваліфікаційних, навчально-методичних та наукових робіт на наявність ознак академічного плагіату в НУВГП та Положенням про академічну доброчесність в НУВГП, за яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску моєї роботи до захисту та застосування відповідних санкцій (академічної відповідальності).

Дата

Підпис

АКТ

перевірки випускної кваліфікаційної роботи автора
Романюк Івана Ярославовича
на рівень запозичень та можливих маніпуляцій з текстом

Відповідно до даних системи StrikePlagiarism файл «Romanuk Ivan Publichne upravlinnia ta administruvannia.doc.»містить:

1,77% коефіцієнта подібності; 0,76 % коефіцієнта цитованості;
1 замінених букв; 0 інтервалів; 5 мікропробілів; 0 білих знаків;
_____ % ймовірність використання ІІІ.

За результатами перевірки засвідчую, що:
автор кваліфікаційної роботи **Романюк Іван Ярославович** :

- самостійно виконав кваліфікаційну роботу;
- коректно посилався на використані інформаційні джерела;
- в роботі відсутні ознаки академічної доброчесності.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Л.О. Маланчук
(підпис) (ПІП)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ	11
1.1. Сутність державного управління цифровою грамотністю населення	11
1.2. Нормативно-правове забезпечення державного управління цифровізацією суспільства	27
1.3. Світовий досвід державного управління розвитком цифрової грамотності населення.....	33
Висновки до розділу 1	45
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ.....	47
2.1. Сучасний стан цифрової грамотності населення в Україні	47
2.2. Оцінка ефективності державного управління цифровою грамотністю населення в Україні.....	60
2.3. Аналіз функціонування Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА.....	68
Висновки до розділу 2	74
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ	76
3.1. Важливість розвитку цифрової грамотності населення в епоху цифровізованої держави	76
3.2. Напрямки покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення України	88
3.3. Стратегічний план для Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА щодо покращення управління розвитком цифрової грамотності населення	102
Висновки до розділу 3	111
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	113
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	117

ВСТУП

Актуальність дослідження. Цифровізація у сучасному світі стала основою трансформацій у багатьох сферах, включаючи суспільство, економіку та державне управління, що забезпечує підвищення ефективності та конкурентоспроможності держави. Однак, для досягнення цих цілей важливим є рівень цифрової грамотності населення, адже він є одним із головних чинників успішного впровадження цифрових технологій. Попри доступність цифрових інструментів, значна частина громадян усе ще стикається з труднощами у оволодінні необхідними навичками, що призводить до цифрового розриву, соціальної нерівності та уповільнення процесу цифровізації загалом.

Основними проблемами, які стоять на шляху досягнення ефективної цифровізації, є низький рівень цифрових компетенцій серед окремих соціальних груп, нерівномірний доступ до сучасної цифрової інфраструктури, відсутність єдиного системного підходу до цифрової освіти та недостатній рівень інформаційної безпеки. Ці виклики вимагають розробки комплексних освітніх програм, спрямованих на підвищення цифрової грамотності населення, поширення доступу до сучасних технологій та формування цифрової культури в суспільстві.

Розвиток цифрових навичок є не лише необхідною умовою для успішної реалізації державної стратегії цифровізації, але й важливим елементом соціальної інтеграції та економічного зростання в умовах цифрової епохи. Саме через активне впровадження цифрових освітніх ініціатив можна подолати бар'єри, що стоять на шляху до рівного доступу до технологій і можливостей для всіх громадян.

Дослідженню цифрової грамотності населенню присвячено роботи різних вчених, зокрема: О.В. Кузьмін досліджував проблеми цифровізації в державному управлінні та розвитку цифрової грамотності серед громадян, Н.М. Орловська аналізувала вплив цифрових технологій на покращення управлінських процесів в Україні, Т.В. Гончарук займалася питаннями формування цифрових

компетенцій серед державних службовців, І.В. Ляшенко вивчала методи інтеграції цифрових технологій у державне управління, О.М. Маркович досліджувала стратегії підвищення цифрової грамотності населення у контексті реформування державних послуг. J. van Dijk вивчав цифровий розрив і доступ до інформаційних технологій, М. Warschauer досліджував використання цифрових технологій для покращення доступу до освіти та послуг, Е. Helsper аналізувала цифрові компетенції та їхній вплив на соціальну інтеграцію, Н. Jenkins займався питаннями цифрової культури та її впливу на громадянську участь, R. Selwyn досліджував цифрову грамотність у контексті державного управління та освіти.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – дослідження та розробка практичних рекомендацій щодо покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення як фундаменту цифровізації держави.

Для досягнення мети визначено такі завдання:

- розкрити сутність державного управління цифровою грамотністю населення;
- описати нормативно-правову базу забезпечення державного управління цифровою грамотністю населення;
- розглянути світовий досвід державного управління розвитком цифрової грамотності населення;
- проаналізувати сучасний стан цифрової грамотності населення в Україні;
- провести оцінку ефективності державного управління цифровою грамотністю населення в Україні;
- провести аналіз функціонування Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА;
- аргументувати важливість розвитку цифрової грамотності населення в епоху цифровізованої держави;
- навести напрямки покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення України;

– розробити стратегічний план для Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА щодо покращення управління розвитком цифрової грамотності населення.

Об'єктом кваліфікаційної магістерської роботи є процес покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення як фундаменту цифровізації держави (на прикладі Департамент цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської обласної державної адміністрації).

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи та практичні аспекти державного управління розвитком цифрової грамотності населення як фундаменту цифровізації держави.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в кваліфікаційній роботі мети були використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження: аналізу та синтезу, систематизації, компаративний, класифікації, термінологічний, проблемно-орієнтовний.

Інформаційну базу дослідження становлять: нормативно-правові акти, розпорядження органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, статистичні дані Державної служби статистики України, підручники, посібники, монографії, періодичні видання.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробці та науковому обґрунтуванні рекомендацій щодо напрямків покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення як фундаменту цифровізації держави, зокрема розробка стратегічного плану для Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА щодо покращення управління розвитком цифрової грамотності населення.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

1.1. Сутність державного управління цифровою грамотністю населення

Цифрова грамотність у сучасному суспільстві є одним із базових компонентів соціальної адаптації, особистого та професійного розвитку громадян. У контексті цифровізації, яка охоплює всі аспекти життя, володіння цифровими навичками стає необхідною умовою для забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці, доступу до державних послуг, отримання якісної освіти та участі у громадському житті. Державне управління цифровою грамотністю населення має на меті не лише створення умов для навчання громадян використанню цифрових інструментів, але й забезпечення рівного доступу до цих знань, що є важливим для подолання цифрової нерівності та розвитку інклюзивного суспільства.

Цифрова грамотність також є важливою передумовою для забезпечення інформаційної безпеки та формування критичного мислення у громадян. У цифровому суспільстві, де обсяг інформації постійно зростає, а ризики кіберзагроз стають більш складними, громадяни повинні бути обізнаними щодо безпечного використання цифрових платформ, захисту своїх персональних даних та розпізнавання дезінформації. Завдяки державному управлінню у цій сфері можливе формування культури цифрової безпеки, що сприяє підвищенню стійкості суспільства до зовнішніх викликів та загроз. Таким чином, цифрова грамотність стає не лише інструментом особистісного зростання, але й важливим чинником стабільності та розвитку держави в умовах цифрової трансформації.

В табл. 1.1 представлено ключові навички цифрової грамотності населення, які є необхідними для ефективного функціонування у сучасному інформаційному суспільстві. До них належать базові технічні вміння, такі як користування цифровими пристроями, програмним забезпеченням і

комунікаційними платформами, а також навички інформаційної безпеки та захисту персональних даних.

Таблиця 1.1

Ключові навички цифрової грамотності населення

№ п.п.	Ключова навичка	Короткий опис	Шляхи покращення
1.	Базові комп'ютерні навички	робота з ПК, ОС, файлами, програмами;	курси, онлайн-уроки, практика
2.	Навички роботи в Інтернеті	пошук інформації, використання браузера;	онлайн-курси, тренінги, практика;
3.	Комунікація в мережі	електронна пошта, соцмережі, форуми;	тренінги, участь в онлайн-спільнотах.
4.	Інформаційна безпека	захист даних, розпізнавання загроз;	курси, оновлення програмного забезпечення.
5.	Онлайн-платежі	оплата в інтернеті, онлайн-банкінг;	онлайн-курси, використання мобільних додатків.
6.	Створення контенту	тексти, презентації, фото/відео редагування;	онлайн-курси, використання безкоштовних інструментів.

Джерело: складено автором на основі [2]

Шляхи підвищення цифрової грамотності на державному рівні повинні включати інтеграцію цифрової освіти в навчальні програми на всіх етапах – від початкової до вищої освіти. Важливим аспектом є розробка державних програм з підвищення цифрових навичок для різних вікових та соціальних груп населення. Необхідно також розвивати інфраструктуру цифрової освіти, створювати центри цифрової грамотності та забезпечувати доступ до Інтернету в усіх регіонах. Співпраця з бізнесом і громадськими організаціями сприятиме реалізації спільних проектів, а пропаганда цифрової грамотності через ЗМІ та соціальні мережі підвищить обізнаність громадян.

Отже, цифрова грамотність населення є ключовим чинником успішної цифровізації держави, оскільки вона забезпечує здатність громадян адаптуватися до змін у цифровому середовищі, ефективно використовувати цифрові інструменти в різних сферах життя, таких як освіта, економіка, соціальні послуги та громадське управління. Високий рівень цифрової грамотності сприяє підвищенню продуктивності праці, забезпеченню рівного доступу до

інформаційних технологій та послуг, а також зміцненню інформаційної безпеки на державному рівні.

Сутність державного управління цифровою грамотністю населення полягає у цілеспрямованій діяльності органів державної влади щодо формування, підтримки та розвитку компетенцій громадян у сфері використання цифрових технологій. Це управління спрямоване на забезпечення доступу населення до сучасних цифрових інструментів, розвиток навичок роботи з ними, а також створення умов для безпечного й ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у різних аспектах суспільного життя. Основними елементами такого управління є розробка стратегій, впровадження освітніх програм, формування нормативно-правової бази та реалізація проєктів, спрямованих на підвищення рівня цифрової обізнаності та адаптацію суспільства до викликів цифрової трансформації.

На рис.1.1. представлено завдання державного управління цифровою грамотністю населення.

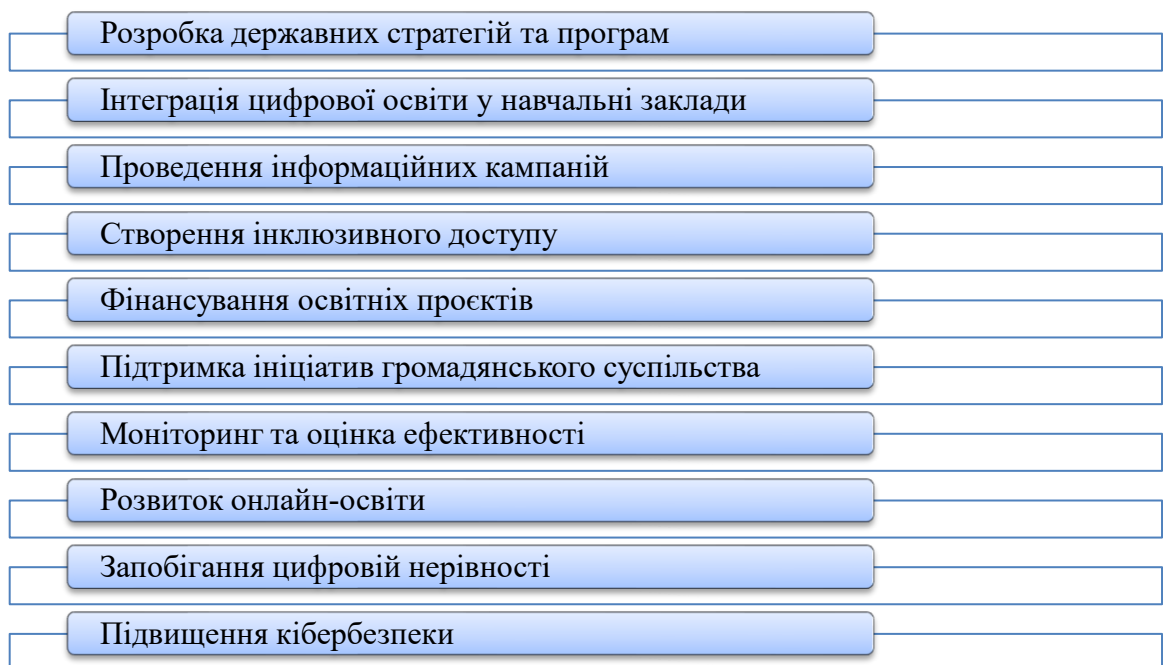

Рис.1.1. Завдання державного управління цифровою грамотністю населення

Джерело: побудовано автором на основі [1]

Розробка державних стратегій і програм з підвищення цифрової грамотності є ключовим елементом державної політики в умовах цифрової трансформації суспільства. Такий підхід передбачає систематичне й довгострокове планування заходів, спрямованих на розвиток навичок використання цифрових технологій серед різних категорій громадян. Стратегії та програми враховують специфіку сучасного цифрового середовища, постійні технологічні зміни та соціальні виклики, забезпечуючи інтеграцію цифрової освіти у всі аспекти суспільного життя.

Важливим аспектом таких програм є орієнтація на різні вікові групи населення. Для молоді, яка здебільшого вже володіє базовими цифровими навичками, програми мають на меті поглиблення компетенцій, зокрема у сфері інформаційної безпеки, розробки програмного забезпечення та роботи з великими обсягами даних. Для людей середнього віку акцент робиться на застосуванні цифрових інструментів у професійній діяльності, підвищенні продуктивності праці та забезпеченні конкурентоспроможності на ринку праці. Освітні програми для старшого покоління спрямовані на подолання цифрової нерівності, надання знань і навичок для повсякденного використання цифрових послуг, таких як оплата рахунків, доступ до медичних послуг або спілкування через онлайн-платформи.

Окрім вікових аспектів, програми мають враховувати потреби соціально вразливих груп, зокрема людей з інвалідністю, мешканців сільських і віддалених територій, а також соціально незахищених категорій населення. Для цих груп передбачається створення спеціальних умов, зокрема доступу до цифрових пристроїв, забезпечення інклюзивного навчання та використання адаптивних технологій. Такий підхід сприяє формуванню інклюзивного цифрового суспільства, де кожен має рівні можливості для участі у цифровому житті.

Державні стратегії також враховують регіональні особливості, оскільки рівень цифрової грамотності може суттєво відрізнятися залежно від економічного розвитку, доступу до інфраструктури та освітніх можливостей у різних регіонах. Тому важливим завданням є розробка регіональних програм, які

враховують локальні потреби й ресурси, що дозволяє ефективно адаптувати загальнонаціональну політику до конкретних умов.

Складовою частиною стратегій є моніторинг і оцінка результатів реалізації програм. Це дозволяє виявляти успіхи й недоліки впроваджених заходів, вносити корективи та забезпечувати актуальність програм в умовах постійних змін у цифровому середовищі. Дані моніторингу також слугують основою для подальшого вдосконалення політики у сфері цифрової грамотності.

Розробка таких стратегій і програм вимагає активної співпраці державних органів із громадськими організаціями, освітніми установами та бізнес-сектором. Це дозволяє залучати до процесу різні ресурси, зокрема фінансові, технологічні та людські, а також сприяє підвищенню ефективності та якості реалізації програм.

Таким чином, довгострокові стратегії та національні програми з підвищення цифрової грамотності є фундаментом для забезпечення сталого розвитку цифрового суспільства. Вони не лише створюють можливості для розвитку цифрових навичок у громадян, але й сприяють соціальній інтеграції, економічному зростанню та зміцненню позицій держави на глобальній цифровій арені.

Інтеграція цифрової освіти в навчальні заклади є важливим напрямом державної політики, що спрямований на забезпечення підготовки нового покоління до викликів цифрової епохи. Впровадження цифрової грамотності до освітніх стандартів шкіл, університетів та професійно-технічних навчальних закладів дозволяє не лише підвищити рівень знань і навичок у галузі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), але й сприяє формуванню критичного мислення, інформаційної безпеки та здатності адаптуватися до швидких змін технологічного середовища.

На рівні шкільної освіти особливий акцент робиться на інтеграцію цифрової грамотності у навчальні програми з початкових класів. Учні отримують базові знання про цифрові пристрої, програмне забезпечення та онлайн-платформи, які допомагають їм оволодіти необхідними навичками для

подальшого навчання та повсякденного життя. Крім того, важливим аспектом є формування відповідального ставлення до використання цифрових технологій, включаючи питання безпеки в інтернеті, захисту персональних даних і етики онлайн-комунікації.

В університетах цифрова освіта набуває більш прикладного характеру, орієнтуючись на потреби студентів у майбутній професійній діяльності. Включення дисциплін із цифрової грамотності, програмування, роботи з великими даними, штучного інтелекту та кібербезпеки до навчальних планів дозволяє студентам опановувати сучасні технології, що є ключовими у багатьох галузях. Університети також стають центрами інновацій, де студенти та викладачі мають можливість брати участь у розробці нових технологій та цифрових рішень.

Професійно-технічні навчальні заклади відіграють особливу роль у забезпеченні цифрових навичок для робітничих професій. Включення цифрової грамотності до їхніх програм дозволяє підготувати фахівців, які здатні ефективно використовувати цифрові інструменти в своїй професійній діяльності, від виробництва до послуг. Це підвищує продуктивність праці, конкурентоспроможність випускників на ринку праці та адаптивність до змін в умовах цифрової економіки.

Для успішної інтеграції цифрової освіти необхідне системне забезпечення навчальних закладів відповідною інфраструктурою. Це включає оснащення комп'ютерними класами, забезпечення доступу до інтернету, розробку спеціалізованих навчальних програм і платформ, а також підготовку педагогів, які можуть ефективно використовувати цифрові технології у навчальному процесі. Важливим є також постійне оновлення змісту цифрової освіти відповідно до нових технологічних тенденцій.

Таким чином, інтеграція цифрової грамотності до освітніх стандартів сприяє не лише розвитку особистісних і професійних компетенцій учнів та студентів, але й формує основу для сталого розвитку цифрового суспільства. Це забезпечує адаптацію громадян до сучасних умов, підвищення їхньої

конкурентоспроможності на ринку праці та активну участь у цифровій економіці.

Проведення інформаційних кампаній є важливим інструментом державної політики, спрямованим на підвищення рівня цифрової грамотності населення та формування позитивного ставлення до цифрової трансформації суспільства. Такі кампанії мають на меті інформувати громадян про необхідність і переваги оволодіння цифровими навичками, роз'яснення практичного значення цифрових технологій у повсякденному житті, роботі, освіті та взаємодії з державою.

Інформаційні кампанії орієнтовані на різні соціальні та вікові групи населення, що дозволяє враховувати їхні потреби та інтереси. Для молоді такі заходи можуть акцентувати увагу на можливостях, які відкривають цифрові технології у навчанні, творчості та професійному зростанні. Для дорослого населення – на перевагах використання цифрових інструментів у бізнесі, доступі до державних послуг, підвищенні продуктивності праці. Старшому поколінню важливо донести інформацію про те, як цифрові навички спрощують доступ до комунікацій, медичних послуг, фінансових операцій та інших аспектів повсякденного життя.

Особливу увагу в межах інформаційних кампаній варто приділяти питанням цифрової безпеки. Громадяни мають бути поінформовані про важливість захисту персональних даних, уникнення шахрайства в мережі, розпізнавання фейкової інформації. Це допомагає формувати у населення відповідальне ставлення до використання цифрових платформ і знижувати ризики кіберзагроз.

Ефективними методами проведення таких кампаній є використання різноманітних каналів комунікації: соціальні мережі, телевізійні та радіопередачі, тематичні вебінари, створення освітнього контенту, інтерактивні заходи, такі як воркшопи, тренінги та фестивалі цифрової грамотності. Інформаційні матеріали повинні бути адаптовані до цільових аудиторій, зокрема за допомогою візуальних матеріалів, простих інструкцій та прикладів із реального життя.

Державна підтримка таких заходів забезпечує широке охоплення населення та залучення громадян до процесів цифровізації. Крім того, важливим є партнерство з бізнесом, громадськими організаціями, медіа та освітніми установами, які можуть сприяти проведенню кампаній і розширенню їхнього впливу.

Таким чином, проведення інформаційних кампаній є не лише способом популяризації цифрових технологій, але й важливим чинником формування цифрової культури. Це сприяє підвищенню обізнаності громадян, їхньої готовності до використання цифрових інструментів і активної участі в сучасному цифровому суспільстві.

Створення інклюзивного доступу до цифрової грамотності є одним із ключових завдань державної політики у сфері цифровізації суспільства. Інклюзивність передбачає забезпечення рівних можливостей для здобуття цифрових навичок усіма громадянами, незалежно від їхніх фізичних, соціальних чи географічних особливостей. Особливу увагу приділяють людям з обмеженими можливостями, мешканцям віддалених регіонів і представникам соціально вразливих груп, які можуть мати обмежений доступ до традиційних освітніх та технологічних ресурсів.

Для осіб з обмеженими можливостями створення інклюзивного доступу включає використання адаптивних технологій, таких як спеціалізоване програмне забезпечення для людей із порушенням зору чи слуху, пристрої із покращеною моторикою та доступні інтерфейси. Важливою складовою є розробка навчальних програм, які враховують потреби цих людей, забезпечують їм зручний і безпечний доступ до цифрових платформ і сервісів, сприяють їхній інтеграції у суспільство та працевлаштуванню.

Мешканці віддалених регіонів стикаються з іншими викликами, зокрема браком технічної інфраструктури, низькою якістю інтернет-з'єднання та обмеженими можливостями для навчання. Для них необхідно створювати цифрові хаби – спеціальні центри, обладнані сучасною технікою, доступні для громадян. У цих центрах проводяться тренінги, майстер-класи та консультації,

які сприяють здобуттю навичок роботи з цифровими інструментами. Окрім того, важливим є державне стимулювання розвитку інфраструктури, включаючи забезпечення високошвидкісного інтернету у сільській місцевості.

Для соціально вразливих груп, таких як малозабезпечені родини, переселенці чи безробітні, необхідно забезпечити безкоштовні або доступні за ціною освітні програми, онлайн-курси та доступ до цифрових пристроїв. Це дозволить таким громадянам адаптуватися до сучасного цифрового світу, підвищити рівень їхньої кваліфікації та сприятиме їхній соціальній інтеграції. Важливим є також інформування цих груп про можливості, які пропонує цифровий світ, включаючи доступ до медичних, освітніх і соціальних послуг.

Держава відіграє провідну роль у створенні інклюзивного доступу шляхом розробки спеціалізованих програм, фінансування проєктів, які підтримують цифрову освіту, і залучення до цієї роботи громадських організацій та приватного сектору. Інклюзивний доступ є не лише засобом подолання цифрового розриву, але й важливим фактором соціальної рівності та згуртованості суспільства.

Таким чином, створення інклюзивного доступу до цифрової грамотності забезпечує всім громадянам можливість брати активну участь у цифровому суспільстві. Це сприяє соціальній інтеграції, підвищенню якості життя та розвитку потенціалу країни в умовах глобальної цифрової трансформації.

Фінансування освітніх проєктів є важливим механізмом державної підтримки у сфері підвищення цифрової грамотності населення. Завдяки виділенню цільових коштів на розробку та реалізацію освітніх ініціатив, держава створює умови для поширення цифрових навичок серед громадян різного віку та соціальних категорій. Це сприяє не лише особистісному розвитку громадян, але й підвищенню конкурентоспроможності країни на глобальному ринку.

Державна підтримка освітніх проєктів передбачає фінансування програм для шкіл, університетів, професійно-технічних закладів, а також ініціатив для дорослих і соціально вразливих груп населення. Наприклад, кошти можуть спрямовуватися на створення сучасних навчальних програм із цифрової

грамотності, забезпечення навчальних закладів технічним обладнанням, підготовку викладачів до впровадження цифрових технологій у навчальний процес. Це дозволяє зробити навчання інтерактивним, доступним і більш адаптованим до сучасних потреб.

Фінансування охоплює також створення онлайн-платформ і ресурсів для самоосвіти. Такі проєкти, як безкоштовні освітні портали, відеоуроки, вебінари, інтерактивні курси, дозволяють громадянам здобувати цифрові навички у зручному для них форматі. Особливу увагу приділяють доступності таких ресурсів для мешканців віддалених регіонів і соціально незахищених категорій населення.

Одним із важливих напрямів є підтримка інноваційних проєктів, які пропонують нестандартні підходи до навчання цифрової грамотності. Це можуть бути мобільні застосунки, ігрові платформи або віртуальні тренажери, які сприяють більш ефективному засвоєнню знань. Фінансування таких ініціатив дозволяє зацікавити широку аудиторію та охопити молодь, яка активно використовує цифрові інструменти у повсякденному житті.

Крім того, державні інвестиції спрямовуються на створення центрів цифрової освіти – спеціалізованих хабів, де громадяни можуть отримати практичні навички роботи з цифровими технологіями. У таких центрах проводяться тренінги, майстер-класи та консультації, що сприяють підвищенню рівня цифрової обізнаності населення. Фінансова підтримка дозволяє забезпечити такі центри сучасним обладнанням і висококваліфікованими фахівцями.

Державне фінансування також може залучати приватний сектор і міжнародні організації до співпраці у впровадженні освітніх проєктів. Партнерство між державою, бізнесом і громадськими організаціями дозволяє ефективніше використовувати ресурси, розширювати охоплення навчання та забезпечувати його сталість у довгостроковій перспективі.

Таким чином, фінансування освітніх проєктів є стратегічним інструментом у забезпеченні розвитку цифрової грамотності населення. Це сприяє підвищенню

рівня кваліфікації громадян, їхній соціальній інтеграції та ефективному використанню цифрових технологій у всіх сферах життя.

Підтримка ініціатив громадянського суспільства є важливим аспектом державної політики у сфері цифрової грамотності. Залучення неурядових організацій, бізнесу та інших зацікавлених сторін до розвитку цифрової освіти дозволяє ефективно доповнювати державні зусилля, використовуючи широкий спектр ресурсів і досвіду, якими володіє громадянське суспільство. Така співпраця забезпечує більш гнучке реагування на потреби різних категорій населення та сприяє розвитку інноваційних підходів до навчання.

Неурядові організації відіграють важливу роль у створенні доступних і інклюзивних навчальних програм, зокрема для соціально вразливих груп, таких як малозабезпечені родини, люди з обмеженими можливостями або мешканці віддалених регіонів. Вони також організовують тренінги, семінари та інформаційні кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності про важливість цифрових навичок. Завдяки своїй наближеності до місцевих спільнот ці організації можуть ефективніше враховувати специфічні потреби населення.

Бізнес також відіграє ключову роль у підтримці цифрової освіти. Компанії можуть надавати фінансову підтримку освітнім ініціативам, забезпечувати технічне обладнання для навчання, а також залучати своїх фахівців для проведення навчальних сесій і тренінгів. Крім того, багато компаній розробляють власні програми корпоративної соціальної відповідальності, спрямовані на навчання цифровим навичкам не лише своїх співробітників, але й ширшої аудиторії. Це сприяє розвитку партнерства між бізнесом і державою у вирішенні завдань цифрової трансформації.

Держава може сприяти розвитку таких ініціатив через створення сприятливих умов для їхньої реалізації. Це включає розробку механізмів фінансування, надання грантів, податкових пільг для компаній, які інвестують у цифрову освіту, та організацію платформ для координації співпраці між різними зацікавленими сторонами. Наприклад, створення публічно-приватних

партнерств у сфері цифрової освіти дозволяє об'єднати зусилля для досягнення спільних цілей.

Важливим є також залучення освітніх установ до таких ініціатив. Університети та школи можуть співпрацювати з громадянськими організаціями та бізнесом у розробці навчальних програм, проведенні досліджень у сфері цифрової освіти та організації спільних заходів. Це сприяє підвищенню якості навчання та забезпечує інтеграцію інновацій у навчальний процес.

Таким чином, підтримка ініціатив громадянського суспільства не лише розширює можливості для здобуття цифрової грамотності, але й сприяє зміцненню соціальної згуртованості, розвитку інновацій та ефективному використанню ресурсів у процесі цифрової трансформації суспільства. Це дозволяє досягти синергії між державою, бізнесом та громадянським суспільством у розвитку сучасного цифрового суспільства.

Моніторинг та оцінка ефективності є важливим етапом у реалізації заходів з підвищення цифрової грамотності населення. Впровадження систем моніторингу дозволяє відстежувати рівень цифрових навичок громадян, оцінювати прогрес у досягненні цілей та вчасно виявляти проблеми або недостатню ефективність впроваджених програм. Це забезпечує можливість своєчасного коригування державної політики та оптимізації ресурсів для підвищення результативності.

Системи моніторингу повинні базуватися на сучасних технологічних рішеннях, таких як цифрові платформи для збору даних, аналітичні інструменти для їх обробки та інтерактивні панелі для візуалізації результатів. Основою таких систем є регулярне опитування населення, тестування на володіння цифровими навичками, а також аналіз статистичних даних, отриманих від освітніх установ, державних органів та приватного сектору. Це дозволяє отримувати актуальну інформацію про стан цифрової грамотності в реальному часі.

Ключовими аспектами моніторингу є визначення показників оцінки ефективності, які дозволяють об'єктивно оцінити вплив програм. Наприклад, такими показниками можуть бути кількість громадян, які пройшли навчання,

зростання рівня обізнаності у сфері цифрової безпеки, збільшення кількості користувачів державних електронних послуг. Важливим є також врахування регіональних та соціальних відмінностей, щоб виявити проблемні групи або території, які потребують додаткової уваги.

Оцінка результатів впроваджених заходів здійснюється на основі отриманих даних моніторингу. Вона включає аналіз досягнутих результатів у порівнянні з початковими цілями, виявлення найбільш ефективних підходів та інструментів, а також вивчення причин можливих недоліків у реалізації програм. Це дозволяє зробити висновки щодо того, які заходи варто продовжувати, масштабувати або модифікувати.

Державна політика повинна враховувати результати оцінки для коригування стратегій і планів. Наприклад, якщо аналіз показує низьку ефективність певного формату навчання у віддалених регіонах, необхідно змінити підхід, наприклад, перейти на дистанційне навчання або залучити мобільні цифрові хаби. Такі дії забезпечують адаптацію політики до реальних потреб населення.

Моніторинг та оцінка ефективності також сприяють підвищенню прозорості й підзвітності державних органів у сфері цифрової освіти. Громадяни та зацікавлені сторони мають доступ до результатів моніторингу, що дозволяє їм оцінити доцільність використання ресурсів і ефективність політики. Крім того, це стимулює державні органи до підвищення якості роботи у цій сфері.

Таким чином, моніторинг та оцінка ефективності є невід'ємними складовими процесу підвищення цифрової грамотності населення. Вони забезпечують зворотний зв'язок, дозволяють приймати обґрунтовані рішення та гарантують сталий розвиток цифрової освіти, що відповідає потребам сучасного суспільства.

Розвиток онлайн-освіти є важливим напрямом у державній політиці, спрямованій на підвищення цифрової грамотності населення. У сучасному суспільстві, де цифрові технології є невід'ємною частиною повсякденного життя, онлайн-освіта відкриває доступ до знань і навичок для широких верств

населення, незалежно від їхнього місця проживання, віку чи соціального статусу. Забезпечення громадян безкоштовними цифровими платформами та ресурсами для навчання є одним із ключових завдань цього процесу.

Онлайн-освіта надає можливість адаптувати процес навчання до індивідуальних потреб кожного користувача. Громадяни можуть навчатися у зручний для них час, обирати тематику курсів відповідно до своїх професійних або особистих інтересів, а також проходити навчання у власному темпі. Це особливо важливо для працюючих осіб, молодих батьків, пенсіонерів та інших груп, які мають обмежений доступ до традиційної освіти.

Цифрові платформи, створені державою або за її підтримки, забезпечують доступ до структурованих курсів, інтерактивних матеріалів, відеоуроків, тестів та практичних завдань. Наприклад, спеціалізовані онлайн-платформи можуть включати курси з основ роботи з комп'ютером, використання програмного забезпечення, роботи з великими даними, кібербезпеки або навіть програмування. Доступність таких ресурсів на безоплатній основі сприяє зменшенню цифрової нерівності в суспільстві.

Особливу увагу варто приділяти забезпеченню доступності платформ для соціально вразливих груп населення. Це можуть бути люди з обмеженими можливостями, малозабезпечені громадяни, переселенці або мешканці віддалених регіонів. Для цього державні ініціативи повинні включати адаптацію навчальних матеріалів до потреб різних користувачів, забезпечення платформ зручними інтерфейсами, інклюзивними функціями та можливістю використання на різних пристроях, включаючи смартфони.

Державна підтримка розвитку онлайн-освіти включає створення умов для залучення приватного сектора та громадських організацій до розробки освітніх платформ і ресурсів. Спільні зусилля держави, бізнесу та громадянського суспільства дозволяють не лише підвищити якість освітніх продуктів, але й розширити їхній асортимент, охоплюючи різні рівні підготовки та професійні напрямки.

Розвиток онлайн-освіти також сприяє формуванню культури безперервного навчання (lifelong learning), коли громадяни постійно оновлюють свої знання та навички відповідно до вимог сучасного цифрового суспільства. Це особливо актуально в умовах швидких технологічних змін, які вимагають від людей постійного вдосконалення професійної компетентності.

Таким чином, розвиток онлайн-освіти є не лише засобом підвищення рівня цифрової грамотності, але й важливим кроком до створення інклюзивного, інноваційного та конкурентоспроможного суспільства. Безкоштовні цифрові платформи й ресурси дозволяють залучити до навчання найширше коло громадян, сприяючи їхній інтеграції в цифрову економіку та соціальній мобільності.

Цифрова нерівність залишається одним із найбільших викликів у процесі цифрової трансформації суспільства. Вона виражається в нерівному доступі до цифрових технологій та можливостей їх використання між різними соціальними, віковими, економічними та географічними групами населення. Причинами цього явища є обмежений доступ до інтернету у віддалених регіонах, недостатнє забезпечення цифровими пристроями, низький рівень цифрової грамотності та фінансові труднощі у малозабезпечених родин.

Державна політика щодо запобігання цифровій нерівності має бути спрямована на забезпечення доступу до високошвидкісного інтернету навіть у найвіддаленіших куточках країни. Одним із ефективних підходів є розвиток інфраструктури, включаючи мобільні мережі, оптоволоконний інтернет та інші сучасні технології зв'язку. Для малозабезпечених родин держава може запроваджувати програми субсидій для придбання цифрових пристроїв або забезпечувати їх безкоштовно через державні ініціативи.

Особливу увагу слід приділити старшому поколінню та соціально вразливим групам населення, які часто не мають необхідних цифрових навичок. Для цього необхідно організовувати спеціальні навчальні програми, майстер-класи та тренінги, адаптовані до їхніх потреб. Навчання має бути доступним, зручним і зрозумілим, з урахуванням рівня початкових знань слухачів.

Подолання цифрової нерівності сприяє соціальній згуртованості та економічному зростанню. Забезпечення рівного доступу до цифрових технологій допомагає кожному громадянину брати активну участь у суспільному житті, отримувати якісні освітні та медичні послуги, а також користуватися можливостями для професійного розвитку.

Кібербезпека є важливою складовою цифрової трансформації, яка забезпечує захист інформаційних систем, персональних даних і цифрових інструментів від кіберзагроз. У сучасному світі, де кількість кібератак постійно зростає, формування навичок безпечного використання цифрових технологій стає необхідністю для кожного громадянина.

Державна політика у сфері кібербезпеки повинна зосереджуватися на підвищенні обізнаності громадян щодо сучасних кіберзагроз, таких як фішинг, злам акаунтів, розповсюдження шкідливого програмного забезпечення тощо. Це включає проведення інформаційних кампаній, створення навчальних програм та поширення практичних рекомендацій з кібербезпеки.

Навчальні ініціативи повинні бути спрямовані на формування базових навичок захисту персональних даних, таких як використання складних паролів, двофакторної автентифікації, перевірки джерел інформації та безпечного зберігання даних. Особлива увага приділяється дітям і підліткам, які є активними користувачами цифрових платформ і можуть бути вразливими до загроз в інтернеті.

Для бізнесу та організацій важливим є запровадження стандартів і практик кібербезпеки, що включають навчання співробітників, регулярне оновлення програмного забезпечення, аудит інформаційних систем і створення механізмів швидкого реагування на кіберінциденти.

Підвищення кібербезпеки також має міжнародний вимір, оскільки співпраця з іншими країнами та організаціями допомагає обмінюватися досвідом, розробляти спільні стандарти та протидіяти глобальним кіберзагрозам.

Загалом, формування культури кібербезпеки серед населення та впровадження ефективних заходів захисту є важливими кроками до створення

безпечного цифрового середовища, яке сприяє довірі до цифрових технологій і стабільному розвитку суспільства.

1.2. Нормативно-правове забезпечення державного управління цифровізацією суспільства

У сучасному світі цифровізація стає визначальним чинником розвитку суспільства, економіки та державного управління. Вона охоплює всі аспекти суспільного життя, змінюючи підходи до надання послуг, забезпечення комунікації між громадянами та державними органами, а також оптимізації управлінських процесів. Україна, як держава, що активно прагне інтегруватися у глобальний цифровий простір, приділяє значну увагу формуванню ефективної нормативно-правової бази для управління процесами цифрової трансформації. Це є ключовим елементом забезпечення стабільності та відповідності сучасним викликам, які постають у зв'язку з глобальними змінами.

Нормативно-правове забезпечення державного управління цифровізацією суспільства є комплексним процесом, який охоплює прийняття законів, підзаконних актів, стратегій, концепцій та інших нормативних документів. Основною метою такого забезпечення є створення сприятливих умов для впровадження інноваційних технологій у всі сфери діяльності, підвищення ефективності державних послуг, забезпечення прозорості та відкритості управління. Крім того, цифровізація має на меті сприяти демократизації суспільства через залучення громадян до прийняття управлінських рішень, а також підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародній арені.

Україна у своєму прагненні впровадити цифрові технології у державне управління, орієнтується на найкращі міжнародні практики та адаптує їх до національного контексту. Особливу роль у цьому процесі відіграють такі ключові документи, як Закон України «Про електронні довірчі послуги», «Про електронні комунікації», концепції розвитку цифрової економіки та електронного урядування. Вони визначають правові, організаційні та технічні

аспекти цифрової трансформації, забезпечуючи основу для розробки та реалізації конкретних заходів.

Значна увага приділяється питанням кібербезпеки, захисту персональних даних та інформаційної безпеки. Ці аспекти набули особливої актуальності в умовах глобальних кіберзагроз та гібридної війни, які стали реальністю для України. Законодавча база в цій сфері спрямована на гарантування безпечного функціонування цифрових систем, захист інтересів держави, бізнесу та громадян, а також забезпечення довіри до електронних послуг.

Особливістю нормативно-правового забезпечення цифровізації в Україні є міжгалузевий характер цих процесів. Вони охоплюють економіку, освіту, охорону здоров'я, правосуддя, оборону, соціальний захист та багато інших сфер. Це вимагає узгодженості між різними рівнями влади, ефективного планування, координації дій та використання ресурсів. Важливим є також залучення громадянського суспільства, бізнесу та академічної спільноти до обговорення і розробки нормативних актів. В табл.1.2. представлено основні законодавчі та нормативні акти, що регулюють процеси цифрової трансформації в Україні.

Таблиця 1.2

Основні законодавчі та нормативні акти, що регулюють процеси
цифрової трансформації в Україні

№	Назва документа з номером закону	Дата прийняття	Короткий опис
1	2	3	4
1.	Закон України № 2155-VIII «Про електронні довірчі послуги»	05.10.2017	Визначає правові та організаційні засади надання електронних довірчих послуг, встановлює умови їх використання.
2.	Закон України № 1089-IX «Про електронні комунікації»	16.12.2020	Регулює відносини у сфері електронних комунікацій, визначає права та обов'язки постачальників і користувачів електронних комунікаційних послуг.
3.	Постанова Кабінету Міністрів України № 856 «Про затвердження Положення про Міністерство цифрової трансформації України»	18.09.2019	Визначає основні завдання, функції та повноваження Міністерства цифрової трансформації України.

1	2	3	4
4.	Розпорядження Кабінету Міністрів України № 67-р «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації»	17.01.2018	Визначає стратегічні напрями розвитку цифрової економіки та суспільства в Україні, а також заходи для їх реалізації.
5.	Розпорядження Кабінету Міністрів України № 649-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні»	20.09.2017	Встановлює концептуальні засади розвитку електронного урядування в Україні з метою підвищення ефективності державного управління та надання публічних послуг.
6.	Розпорядження Кабінету Міністрів України № 797-р «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації»	08.11.2017	Визначає напрями розвитку електронної демократії в Україні, спрямовані на залучення громадян до управління державними справами через використання інформаційно-комунікаційних технологій.
7.	Указ Президента України № 392/2020 «Про Стратегію національної безпеки України»	14.09.2020	Визначає стратегічні напрями забезпечення національної безпеки, включаючи аспекти інформаційної та кібербезпеки в умовах цифрової трансформації.
8.	Закон України № 2297-VI «Про захист персональних даних»	01.06.2010	Регулює відносини, пов'язані із захистом персональних даних під час їх обробки, зокрема в інформаційних (автоматизованих) системах.
9.	Закон України № 2657-XII «Про інформацію»	02.10.1992	Встановлює основні принципи інформаційних відносин, права та обов'язки учасників інформаційної діяльності, включаючи аспекти доступу до публічної інформації та її захисту.
10.	Закон України № 2163-VIII «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України»	05.10.2017	Визначає правові та організаційні основи забезпечення кібербезпеки України, регулює суспільні відносини у цій сфері з метою захисту національних інтересів у кіберпросторі.

Міністерство цифрової трансформації України є ключовим органом виконавчої влади, відповідальним за розробку та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, інформатизації, електронного урядування, розвитку цифрової економіки та інформаційного суспільства. Міністерство цифрової

трансформації України було створено 2 вересня 2019 року. Його заснування стало відповіддю на сучасні виклики цифровізації, які постали перед державою, та необхідність системного підходу до впровадження цифрових технологій у всі сфери суспільного життя.

Офіційним підґрунтям для створення Міністерства стала постанова Кабінету Міністрів України № 856, яка затвердила Положення про Міністерство цифрової трансформації України. Ця подія знаменувала новий етап у процесі модернізації державного управління, спрямованого на забезпечення прозорості, доступності та ефективності публічних послуг.

Міністерство стало першим органом виконавчої влади в Україні, який цілеспрямовано зосередився на таких аспектах, як:

- розвиток електронного урядування;
- створення цифрової інфраструктури;
- впровадження цифрових сервісів для громадян і бізнесу.

Основною метою діяльності Міністерства цифрової трансформації є забезпечення цифрової трансформації усіх секторів економіки та суспільного життя, зокрема шляхом впровадження новітніх технологій, електронних послуг і платформ. Міністерство також відповідає за інтеграцію державних реєстрів, розвиток цифрової інфраструктури, впровадження концепції «Держава у смартфоні» та популяризацію цифрової грамотності серед населення.

В табл.1.3. представлено ключові завдання Міністерства цифрової трансформації України.

Таблиця 1.3

Ключові завдання Міністерства цифрової трансформації України

№	Ключові завдання	Опис
1	2	3
1.	Розвиток електронного урядування	Забезпечення доступності та ефективності публічних послуг через цифрові платформи, зокрема розвиток застосунку «Дія».
2.	Підвищення цифрової грамотності	Створення програм і ініціатив для підвищення рівня цифрової компетенції громадян, зокрема шляхом освітніх платформ та курсів.

1	2	3
3.	Кібербезпека та захист інформації	Розробка стратегій і законодавства для протидії кіберзагрозам, забезпечення захисту інформаційних систем і персональних даних.
4.	Інтеграція державних реєстрів	Забезпечення взаємодії між державними реєстрами для полегшення обміну даними та підвищення ефективності адміністративних процесів.
5.	Розвиток цифрової економіки	Стимулювання інноваційних бізнес-моделей, впровадження новітніх технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та Інтернет речей (IoT).
6.	Міжнародна інтеграція	Налагодження співпраці з міжнародними організаціями у сфері цифровізації, адаптація українського законодавства до стандартів ЄС.
7.	Підтримка ІТ-сектору	Розвиток стартап-екосистеми, створення умов для залучення інвестицій у сферу інформаційних технологій, підтримка інноваційних компаній.
8.	Впровадження концепції «Держава у смартфоні»	Розробка інструментів для забезпечення швидкого та зручного доступу громадян і бізнесу до публічних послуг через електронні платформи.
9.	Забезпечення цифрової інклюзії	Надання доступу до цифрових технологій для всіх соціальних груп, у тому числі жителів віддалених територій та людей з інвалідністю.
10.	Законодавче забезпечення цифровізації	Розробка та вдосконалення нормативно-правової бази для створення сприятливих умов цифрової трансформації в усіх сферах діяльності.

Джерело: складено автором згідно [24]

Отже, ключові завдання Міністерства цифрової трансформації України спрямовані на всебічний розвиток цифровізації країни через впровадження сучасних технологій та забезпечення доступності цифрових рішень для громадян і бізнесу. Основними пріоритетами є розвиток електронного урядування, зокрема через застосунок «Дія», підвищення рівня цифрової грамотності населення, забезпечення кібербезпеки та інтеграція державних реєстрів. Значна увага приділяється розвитку цифрової економіки, підтримці ІТ-сектору, впровадженню концепції «Держава у смартфоні» та міжнародній інтеграції. Міністерство також акцентує на забезпеченні цифрової інклюзії, зокрема для віддалених територій і вразливих груп населення, та вдосконаленні законодавчої бази для сприяння цифровій трансформації.

Нормативно-правове забезпечення державного управління цифровізацією суспільства в Україні є основоположним елементом створення ефективного,

прозорого та інноваційного управління в умовах сучасного інформаційного суспільства. Воно визначає правові, організаційні та технічні засади цифрової трансформації, створюючи умови для впровадження новітніх технологій у всі сфери суспільного життя. Завдяки розробці комплексної нормативної бази, Україна формує сприятливе середовище для розвитку цифрової економіки, електронного урядування та соціально орієнтованих технологій.

Одним із найважливіших аспектів цього процесу є створення законодавчих рамок для впровадження електронних послуг, що дає змогу громадянам та бізнесу швидко й зручно отримувати доступ до державних сервісів. Використання цифрових платформ, таких як «Дія», є яскравим прикладом інтеграції новітніх технологій у повсякденне життя суспільства. Такі ініціативи сприяють не лише підвищенню ефективності державного управління, але й зміцненню довіри громадян до влади.

Крім того, цифровізація сприяє демократизації суспільства, оскільки забезпечує прозорість управлінських процесів, доступ до публічної інформації та можливість активної участі громадян у прийнятті управлінських рішень. Завдяки впровадженню концепції електронної демократії, громадяни отримують інструменти для взаємодії з органами влади, що підвищує їхню роль у формуванні державної політики.

Значна увага приділяється питанням захисту персональних даних, інформаційної та кібербезпеки, що є особливо актуальними в умовах глобальних кіберзагроз та гібридної війни. Законодавство у цій сфері забезпечує безпечне функціонування цифрових систем і платформ, захищаючи права громадян та національні інтереси держави. Крім того, розвиток нормативної бази у сфері кібербезпеки сприяє інтеграції України у світову систему цифрової безпеки.

Україна також активно адаптує свої нормативно-правові акти до міжнародних стандартів, що дозволяє залучати іноземні інвестиції, розвивати ІТ-сектор та інтегруватися у глобальний цифровий простір. Міжнародна співпраця у цій сфері є важливою складовою стратегічного розвитку, оскільки дозволяє

впроваджувати передові практики та підвищувати конкурентоспроможність країни на міжнародному ринку.

Важливим аспектом є міжгалузевий характер цифровізації, який охоплює економіку, освіту, охорону здоров'я, правосуддя та багато інших сфер. Це вимагає узгодженості нормативно-правових актів, координації дій між різними рівнями влади, бізнесом та громадянським суспільством. Лише комплексний підхід до вирішення цих питань може забезпечити сталий розвиток цифрового суспільства.

Нормативно-правове забезпечення цифровізації в Україні стає ключовим фактором у створенні конкурентоспроможної держави, яка здатна швидко адаптуватися до змін і викликів сучасного світу. Воно сприяє підвищенню ефективності державного управління, зменшенню адміністративного навантаження, покращенню доступу громадян до публічних послуг та формуванню нових можливостей для бізнесу.

У підсумку, нормативно-правове забезпечення цифровізації суспільства є важливою складовою реформ, спрямованих на модернізацію України. Його вдосконалення має бути постійним процесом, який враховує динамічні зміни у сфері технологій, міжнародний досвід та специфіку національного контексту. Завдяки чітко структурованій нормативно-правовій базі, Україна має всі шанси стати лідером у сфері цифрових трансформацій у регіоні та забезпечити своїм громадянам високий рівень життя в умовах сучасного цифрового світу.

1.3. Світовий досвід державного управління розвитком цифрової грамотності населення

У сучасному світі, де цифрові технології стають невід'ємною частиною щоденного життя, цифрова грамотність перетворилася на ключову складову соціального та економічного розвитку держав. Уряди багатьох країн визнають її критичну роль у формуванні конкурентоспроможного суспільства, здатного адаптуватися до швидких змін у глобальній економіці, освіті, культурі та

державному управлінні. Здатність громадян використовувати сучасні цифрові інструменти, аналізувати інформацію, працювати з онлайн-платформами та забезпечувати захист своїх даних стала базовою потребою в умовах переходу до цифрової епохи.

Розвиток цифрової грамотності передбачає не лише навчання базовим навичкам, але й формування критичного мислення, безпечної поведінки в інформаційному середовищі та здатності використовувати сучасні технології для особистого й професійного розвитку. Це завдання лежить на перетині інтересів державного управління, бізнесу, освітньої системи та громадянського суспільства.

Уряди різних країн застосовують різноманітні стратегії для підвищення рівня цифрових компетенцій: від масових освітніх програм і цифрової інклюзії до розробки інноваційних онлайн-платформ і партнерств із міжнародними організаціями.

Світовий досвід показує, що успіх у цій сфері залежить від інтегрованого підходу, що охоплює як молодь, так і людей старшого віку, представників різних професійних сфер та соціальних груп. Особливу увагу приділяють подоланню цифрового розриву між міськими та сільськими територіями, забезпеченню доступності технологій для людей із інвалідністю та впровадженню гнучких освітніх форматів для задоволення потреб різних категорій населення.

Дослідження світового досвіду державного управління розвитком цифрової грамотності дозволяє виокремити найкращі практики, адаптувати їх до національних реалій та створити ефективну модель цифрової освіти, яка сприятиме сталому розвитку суспільства. Це питання є актуальним для країн, які прагнуть інтегруватися до глобальної цифрової економіки, зокрема й для України, яка знаходиться на шляху до глибокої цифрової трансформації.

В табл.1.3. представлено світовий досвід державного управління розвитком цифрової грамотності населення.

Таблиця 1.4

Світовий досвід державного управління розвитком цифрової грамотності населення

№	Країна	Ініціатива / Програма	Основні елементи програми	Результати / Вплив
1.	Естонія	e-Estonia	Онлайн-курси для населення, безкоштовний доступ до цифрових сервісів держави	Один з найвищих рівнів цифрової грамотності в Європі, 99% державних послуг доступні онлайн.
2.	Німеччина	Digitalpakt Schule	Інвестиції в цифрову інфраструктуру шкіл, створення освітніх платформ	Оснащення шкіл сучасною технікою, підвищення цифрової компетенції учителів та учнів.
3.	Великобританія	Good Things Foundation	Навчання основ цифрових навичок для соціально вразливих груп	Підвищення цифрової грамотності понад 3 мільйонів громадян з 2010 року.
4.	Австралія	Be Connected	Програма для людей похилого віку, що включає онлайн-курси та підтримку через місцеві громади	Значне підвищення цифрової грамотності серед людей старшого віку, полегшення доступу до цифрових послуг.
5.	Сінгапур	Smart Nation Initiative	Створення загальнонаціональних навчальних програм, використання AI для підтримки цифрового навчання	84% населення володіють цифровими навичками, інтеграція цифрових рішень у повсякденне життя.
6.	Південна Корея	ICT Literacy Program	Курси з базових цифрових навичок, інтеграція технологій у освітні програми	Лідерство у використанні цифрових технологій у сфері освіти та державного управління.
7.	Канада	Digital Literacy Exchange Program (DLEP)	Програми для малозабезпечених верств населення та жителів віддалених територій	Підвищення доступу до цифрових ресурсів у сільській місцевості, зменшення цифрового розриву.

Джерело: складено автором на основі [50-56]

Естонія є світовим лідером у впровадженні цифрових технологій та розвитку цифрової грамотності населення, що стало можливим завдяки системному підходу в межах ініціативи «e-Estonia». Ця ініціатива охоплює низку

програм і проєктів, спрямованих на інтеграцію цифрових інструментів у всі сфери життя суспільства, від електронного урядування до освіти й медицини.

Одним із ключових компонентів ініціативи є онлайн-курси для населення, які забезпечують вільний доступ до навчальних матеріалів для різних вікових та соціальних груп. Курси адаптовані під різні рівні знань – від базових навичок, таких як використання інтернету, до поглиблених, які включають роботу з цифровими платформами, кібербезпеку та захист даних. Особливістю цієї програми є доступність для всіх верств населення, включаючи пенсіонерів, людей із обмеженими можливостями та жителів віддалених територій. Навчання проводиться як у дистанційному форматі, так і в місцевих цифрових центрах, що дає змогу охопити якомога ширшу аудиторію [50].

Естонія також зробила вагомий крок у цифровій інклюзії, забезпечивши безкоштовний доступ до ключових державних цифрових сервісів. Наприклад, громадяни можуть реєструвати бізнес, подавати податкові декларації, отримувати медичні послуги та голосувати на виборах через онлайн-сервіси. Це стало можливим завдяки впровадженню електронної ідентифікації (e-ID), яка є універсальним ключем до цифрових послуг. Крім того, країна активно розвиває електронний підпис (e-Signature), який спрощує юридичні процедури та сприяє економії часу і ресурсів.

Результати програми «e-Estonia» вражають. Сьогодні понад 99% державних послуг доступні онлайн, що суттєво скорочує бюрократичні процедури та сприяє підвищенню ефективності управління. Естонія досягла одного з найвищих рівнів цифрової грамотності в Європі: значна частина населення впевнено використовує цифрові інструменти у щоденному житті. Наприклад, понад 98% естонців щороку подають податкові декларації онлайн, витрачаючи на це всього кілька хвилин [50].

Ключовими факторами успіху Естонії є її комплексний підхід до цифровізації, політична воля, а також активна співпраця держави з приватним сектором і громадянськістю. Ініціатива «e-Estonia» не лише сприяє розвитку цифрової грамотності, але й зміцнює довіру громадян до державних інституцій.

Естонський досвід показує, що цифрова грамотність може стати фундаментом для сталого розвитку країни та її конкурентоспроможності в глобальній економіці [50].

Таким чином, «e-Estonia» є прикладом того, як інтеграція цифрових технологій у державне управління та суспільне життя може значно підвищити якість життя громадян, зробивши послуги доступними, швидкими та зручними. Цей досвід є надзвичайно цінним для України та інших країн, які прагнуть розвивати цифрову грамотність населення і впроваджувати сучасні технології у державне управління.

Німеччина є одним із прикладів успішної реалізації державних ініціатив у сфері цифровізації освіти завдяки програмі «Digitalpakt Schule». Ця програма була започаткована для модернізації освітньої системи шляхом інтеграції цифрових технологій у навчальний процес, що стало відповіддю на глобальні виклики цифрової трансформації.

Основною метою «Digitalpakt Schule» є забезпечення шкіл сучасною цифровою інфраструктурою. Програма включає:

- інвестиції у технічне оснащення шкіл. Забезпечення доступу до високошвидкісного інтернету, інтерактивних дошок, планшетів, ноутбуків та інших сучасних засобів навчання. Це дає змогу створити середовище, в якому учні можуть засвоювати цифрові навички, необхідні для майбутнього;
- розробка освітніх платформ. Інтерактивні онлайн-платформи, що забезпечують доступ до навчальних матеріалів, комунікацію між учителями та учнями, а також автоматизацію освітніх процесів;
- підвищення цифрової компетенції учителів. Організація тренінгів, семінарів і курсів для педагогів, які дають змогу опанувати сучасні цифрові інструменти та методики їхнього використання в навчанні [51].

Одним із важливих аспектів програми є її фінансування. Німецький уряд виділив понад 5 мільярдів євро на реалізацію «Digitalpakt Schule», а додаткові кошти надаються місцевими органами влади. Цей масштабний проєкт є

прикладом ефективної співпраці між федеральним та регіональним рівнями управління.

Результати програми демонструють значний вплив на систему освіти. Завдяки «Digitalpakt Schule» більшість шкіл Німеччини обладнані сучасними технічними засобами, що сприяє інтеграції цифрових технологій у навчальний процес. Учителі, отримавши відповідну підготовку, можуть більш ефективно використовувати цифрові інструменти для подання навчального матеріалу, активізації роботи учнів та оцінювання їхніх знань [51].

Крім того, програма сприяє розвитку цифрової грамотності серед учнів. Діти та молодь отримують можливість навчатися в інтерактивному середовищі, що не лише підвищує їхню зацікавленість у навчанні, але й формує навички, необхідні для подальшого навчання та праці в цифровій економіці.

Загалом «Digitalpakt Schule» є прикладом того, як інвестиції у цифрову інфраструктуру та розвиток освітніх платформ можуть модернізувати систему освіти та підготувати молодь до викликів цифрової епохи. Німецький досвід може бути корисним для інших країн, які прагнуть інтегрувати сучасні технології у сферу освіти, зокрема для України, де такі ініціативи можуть стати потужним інструментом для підвищення якості освіти та цифрової грамотності населення.

Великобританія є прикладом ефективної реалізації ініціатив з підвищення цифрової грамотності серед соціально вразливих груп населення. Однією з ключових організацій у цій сфері є Good Things Foundation, яка з 2010 року працює над навчанням базових цифрових навичок для громадян, які мають обмежений доступ до сучасних технологій або потребують додаткової підтримки. Ця ініціатива націлена на створення інклюзивного цифрового суспільства, де кожен має можливість використовувати технології для покращення свого життя.

Good Things Foundation зосереджує свою діяльність на підтримці найбільш вразливих верств населення, таких як пенсіонери, безробітні, люди з низьким рівнем доходів, а також ті, хто не має доступу до інтернету чи цифрових

пристроїв. Організація пропонує спеціалізовані програми навчання, які допомагають цим групам освоїти основи роботи з інтернетом, електронною поштою, цифровими послугами, а також розвинути навички безпечної поведінки в онлайн-середовищі [52].

Одним із ключових аспектів діяльності Good Things Foundation є створення локальних цифрових центрів. Організація у співпраці з бібліотеками, школами та громадськими організаціями відкрила понад п'ять тисяч таких центрів по всій Великобританії. У цих центрах громадяни можуть безкоштовно навчатися основ цифрової грамотності, отримувати доступ до комп'ютерів та індивідуальну підтримку. Крім того, платформа Learn My Way надає користувачам можливість навчатися онлайн у зручному для них темпі, використовуючи адаптовані до їхніх потреб навчальні матеріали.

Особливо важливим напрямком роботи Good Things Foundation є підтримка соціальної адаптації та працевлаштування. Завдяки здобутим цифровим навичкам багато людей змогли інтегруватися у суспільство, скористатися державними послугами онлайн, знайти роботу або навіть започаткувати власний бізнес. Це сприяє зменшенню цифрового розриву між різними соціальними групами та створює передумови для більшої рівності у доступі до сучасних технологій [52].

Результати діяльності Good Things Foundation є вражаючими. За понад десятирічний період своєї роботи організація допомогла більше трьом мільйонам громадян здобути базові цифрові навички. Це не лише покращило їхній рівень життя, але й сприяло економічному розвитку країни. Зростання цифрової грамотності серед пенсіонерів, безробітних та інших вразливих груп населення стало важливим кроком у створенні інклюзивного цифрового суспільства [52].

Досвід Великобританії демонструє, що розвиток цифрової грамотності може стати потужним інструментом соціальної інтеграції та економічного прогресу. Ефективність ініціатив Good Things Foundation ґрунтується на індивідуальному підході, широкій мережі партнерів та інноваційних методах навчання. Цей приклад є корисним для інших країн, які прагнуть скоротити

цифровий розрив та забезпечити рівний доступ до сучасних технологій для всіх верств населення.

Австралія є прикладом успішної реалізації програм, спрямованих на розвиток цифрової грамотності серед окремих соціальних груп, зокрема людей похилого віку. Однією з ключових ініціатив у цій сфері є програма Be Connected, яка спрямована на забезпечення доступу до цифрових технологій для літніх людей, допомагаючи їм інтегруватися в сучасне суспільство та використовувати переваги цифрового світу.

Основна мета програми Be Connected – допомогти людям похилого віку подолати бар'єри у використанні цифрових технологій, які часто виникають через відсутність навичок або страх перед технологіями. Програма пропонує онлайн-курси, адаптовані до потреб і рівня підготовки цієї категорії населення. Курси охоплюють такі теми, як основи роботи з комп'ютером, використання смартфонів, пошук інформації в інтернеті, кібербезпека та доступ до цифрових державних послуг. Заняття подаються у зручному форматі, що дозволяє літнім людям навчатися у власному темпі [53].

Особливістю програми є підтримка через місцеві громади. Be Connected співпрацює з громадськими організаціями, бібліотеками та освітніми центрами, створюючи локальні навчальні осередки по всій країні. У цих центрах літні люди можуть отримати індивідуальну допомогу, скористатися навчальними матеріалами, а також спілкуватися з іншими учасниками, що сприяє соціалізації та підвищенню мотивації до навчання. Інструктори й волонтери, які працюють у цих центрах, надають професійну підтримку та допомагають подолати технічні труднощі.

Результати програми Be Connected є вагомими. Завдяки цьому проєкту значно зросла цифрова грамотність серед людей старшого віку в Австралії. Багато учасників програми навчилося користуватися онлайн-сервісами, які полегшують доступ до медичних послуг, фінансових операцій та комунікації з рідними. Крім того, програма сприяла зменшенню соціальної ізоляції серед

літніх людей, які через цифрові інструменти отримали змогу активніше спілкуватися та брати участь у житті суспільства [53].

Be Connected є прикладом того, як правильно організована державна програма може успішно вирішувати важливі соціальні виклики. Завдяки підтримці місцевих громад, адаптивності курсів та зосередженості на конкретній цільовій аудиторії, ця ініціатива стала важливим кроком у подоланні цифрового розриву серед літнього населення Австралії. Досвід Be Connected може бути корисним для інших країн, які прагнуть забезпечити рівний доступ до цифрових технологій для всіх соціальних груп, зокрема для людей старшого віку, та сприяти їхній інтеграції в сучасне суспільство.

Сінгапур є світовим лідером у впровадженні інноваційних рішень для розвитку цифрової грамотності та інтеграції технологій у повсякденне життя. Центральною ініціативою в цьому напрямку є Smart Nation Initiative, метою якої є перетворення Сінгапуру на «розумну націю», де цифрові технології використовуються для підвищення якості життя, економічного зростання та створення інклюзивного суспільства.

Одним із ключових компонентів цієї ініціативи є створення загальнонаціональних навчальних програм, які забезпечують доступ до цифрової освіти для всіх верств населення. Програми охоплюють широкий спектр тем: від базових цифрових навичок, таких як використання смартфонів і додатків, до поглиблених знань у сфері програмування, аналізу даних та штучного інтелекту (AI). Навчання доступне в онлайн-форматі та через мережу цифрових центрів, які створені по всій країні для забезпечення рівного доступу до технологій [54].

Особливістю Smart Nation Initiative є активне використання AI для підтримки процесу цифрового навчання. Інтелектуальні системи аналізують рівень знань кожного учасника, пропонують персоналізовані навчальні плани та допомагають у подоланні труднощів у навчанні. Це значно підвищує ефективність програм, забезпечуючи швидке й якісне засвоєння знань. Крім того, технології штучного інтелекту інтегровані в повсякденні сервіси, такі як

електронне урядування, транспортні системи та охорона здоров'я, що сприяє формуванню цифрових навичок у населення через їх щоденне використання.

Результати реалізації Smart Nation Initiative є вражаючими. Станом на сьогодні понад 84% населення Сінгапуру володіють цифровими навичками, необхідними для роботи й повсякденного життя. Це дозволило інтегрувати цифрові рішення у всі сфери суспільного життя: громадяни активно використовують онлайн-послуги, займаються цифровою торгівлею, беруть участь у дистанційному навчанні та отримують медичні консультації через цифрові платформи. Сінгапур також став лідером у впровадженні смарт-рішень у міську інфраструктуру, таких як безконтактні платежі, розумне керування дорожнім рухом і цифрова ідентифікація [54].

Ключовими факторами успіху Smart Nation Initiative є чітке стратегічне планування, значні інвестиції в інноваційні технології та активна підтримка з боку держави. Особливу роль відіграє партнерство між державним і приватним секторами, що дозволяє інтегрувати передові технології та адаптувати їх до потреб громадян.

Сінгапурський досвід демонструє, що інноваційні підходи до цифрової освіти та інтеграції технологій можуть значно підвищити рівень цифрової грамотності населення й створити конкурентоспроможну економіку. Цей приклад є цінним для країн, які прагнуть не лише розвивати цифрову грамотність, а й інтегрувати цифрові технології в усі аспекти суспільного життя.

Південна Корея є однією з найбільш технологічно розвинутих країн світу, і її ICT Literacy Program (Програма з інформатичних та комунікаційних технологій) є прикладом успішного впровадження цифрових технологій в освітні програми та державне управління. Ця програма була створена з метою забезпечення широкого доступу до базових цифрових навичок серед усіх верств населення, починаючи з учнів і студентів, і завершуючи працівниками державних установ [55].

Програма ICT Literacy включає курси з базових цифрових навичок, таких як використання комп'ютерів, інтернету, цифрових платформ для навчання, а

також кібербезпеки та цифрової етики. Курси охоплюють різні категорії населення, починаючи з молоді та школярів і закінчуючи людьми похилого віку та громадянами, які мають обмежений доступ до технологій. Навчальні матеріали були розроблені таким чином, щоб відповідати рівню знань учасників, забезпечуючи доступність для всіх.

Особливістю ICT Literacy Program є інтеграція технологій у саму освітню систему. Вчителі та викладачі проходять навчання, щоб бути готовими до впровадження цифрових технологій у навчальний процес, а також для того, щоб навчати учнів ефективно використовувати технології у своїй щоденній діяльності. Це включає не тільки базові навички, але й навички програмування, роботи з даними та використання сучасних цифрових інструментів у науці, медицині та інших сферах [55].

Крім того, Південна Корея активно використовує технології для модернізації державного управління. Вони стали одними з перших у світі, хто інтегрував цифрові платформи для доступу громадян до урядових послуг, створивши систему електронного урядування, яка дозволяє людям звертатися до органів державної влади через онлайн-платформи для отримання документів, подачі заяв, сплати податків та інших послуг.

Завдяки програмі ICT Literacy, Південна Корея посідає лідируючі позиції в світі щодо використання цифрових технологій як у сфері освіти, так і в державному управлінні. Програма сприяла розвитку висококваліфікованих кадрів, здатних впроваджувати інновації в різних секторах економіки, а також забезпечила безперервний доступ до інформації та послуг для громадян [55].

Таким чином, ICT Literacy Program в Південній Кореї є яскравим прикладом того, як державні ініціативи у галузі цифрових технологій можуть позитивно впливати на освітній процес та управлінські практики, підвищуючи рівень цифрової грамотності населення і сприяючи інтеграції новітніх технологій у повсякденне життя. Цей досвід може стати важливим для інших країн, які прагнуть досягти подібного рівня технологічного прогресу.

Канада є однією з країн, яка активно працює над подоланням цифрового розриву, зокрема серед малозабезпечених верств населення та жителів віддалених територій. Однією з найбільш значущих ініціатив у цій сфері є Digital Literacy Exchange Program (DLEP), програма, яка спрямована на підвищення цифрової грамотності серед тих, хто має обмежений доступ до сучасних технологій.

Програма DLEP зосереджена на забезпеченні доступу до цифрових ресурсів у сільській місцевості, де часто відсутня інфраструктура для використання новітніх технологій, а також серед соціально вразливих груп, які не мають достатньо можливостей для самостійного освоєння цифрових навичок. В рамках цієї ініціативи організовуються курси та тренінги, що охоплюють базові та середні рівні цифрових навичок, включаючи використання комп'ютерів, Інтернету, онлайн-банкінгу, пошти, а також навички роботи з основними програмами та додатками, що стали необхідними в повсякденному житті [56].

Особливістю програми є орієнтація на місцеві громади, що дає можливість враховувати специфічні потреби та умови кожного регіону. Програма активно співпрацює з місцевими організаціями, школами, бібліотеками та волонтерськими центрами, що дозволяє залучити ресурси для навчання людей навіть в найвіддаленіших куточках країни. Окрім навчання, програма надає доступ до цифрових пристроїв та інтернет-з'єднання для тих, хто не має власного обладнання.

Результати реалізації програми DLEP стали відчутними у багатьох канадських регіонах. Завдяки цій ініціативі значно покращився доступ до цифрових ресурсів у сільській місцевості та віддалених громадах, що дозволило зменшити цифровий розрив між міським та сільським населенням. Люди, які раніше не мали доступу до інтернету або були обмежені в його використанні, тепер можуть скористатися перевагами онлайн-сервісів, таких як навчання, охорона здоров'я, покупка товарів та послуг, а також комунікація з родичами та друзями [56].

Цифрова грамотність стала важливим інструментом для покращення якості життя канадців, особливо для тих, хто живе в ізольованих регіонах. Програма сприяла не тільки покращенню доступу до сучасних технологій, але й створенню нових можливостей для розвитку бізнесу та зайнятості в малих громадах.

Програма Digital Literacy Exchange Program (DLEP) є чудовим прикладом того, як державні ініціативи можуть зменшити цифровий розрив і забезпечити рівний доступ до цифрових технологій для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу або місця проживання. Досвід Канади може стати корисним для інших країн, зокрема для України, де аналогічні програми можуть сприяти покращенню доступу до цифрових ресурсів та зменшенню нерівності між різними соціальними групами та регіонами [56].

Висновки до розділу 1

Державне управління цифровою грамотністю населення є комплексним і стратегічно важливим процесом, спрямованим на забезпечення суспільної адаптації до умов цифрової трансформації. Воно передбачає формування навичок використання цифрових технологій у всіх громадян, незалежно від віку, соціального статусу чи місця проживання, з метою забезпечення рівного доступу до можливостей, які пропонує цифрове суспільство. Основою такого управління є розробка державних стратегій, освітніх програм і ініціатив, які враховують сучасні виклики та тенденції, зокрема питання кібербезпеки, інклюзії та запобігання цифровій нерівності. Державна політика у цій сфері відіграє ключову роль у зміцненні соціальної згуртованості, підвищенні конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні та забезпеченні сталого розвитку суспільства в умовах цифрової епохи.

Нормативно-правове забезпечення державного управління цифровізацією суспільства в Україні є ключовим елементом формування ефективного, прозорого та інноваційного державного управління. Воно охоплює розробку

законів, підзаконних актів та стратегій, які створюють сприятливі умови для впровадження цифрових технологій у всі сфери життя, зокрема електронного урядування, захисту персональних даних і кібербезпеки. Така нормативна база сприяє демократизації суспільства, розвитку цифрової економіки, інтеграції України у світовий цифровий простір та підвищенню якості публічних послуг для громадян.

Аналіз світового досвіду державного управління розвитком цифрової грамотності населення показує, що успіх у цій сфері залежить від комплексного підходу, що включає не тільки освітні ініціативи, але й інтеграцію цифрових технологій у різні соціальні та економічні процеси. Різні країни використовують різноманітні моделі, адаптовані до своїх культурних, соціальних та економічних реалій, від реалізації національних програм навчання цифрових навичок до інтеграції новітніх технологій у державне управління, освіту та бізнес. Найуспішніші стратегії включають активну підтримку соціально вразливих груп, доступність цифрових платформ для всіх верств населення, а також використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект, для персоналізації навчання. Світовий досвід показує, що цифровізація є потужним інструментом для подолання соціальних і економічних бар'єрів, сприяє економічному розвитку та покращенню якості життя громадян. Такий підхід може бути адаптований і до умов України, зокрема через впровадження комплексних програм, що охоплюють усі аспекти цифрової освіти та інтеграції технологій у повсякденне життя.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

2.1. Сучасний стан цифрової грамотності населення в Україні

Відповідно до дослідження цифрової грамотності в Україні, проведеного Міністерством цифрової трансформації України, яке проводиться раз на два роки, спостерігається стійке зростання рівня використання інтернету серед населення. Так, за період з 2019 до 2023 року частка інтернет-користувачів в Україні зросла на 8% і досягла 94%. Цей ріст, очевидно, пов'язаний з постійною еволюцією цифрової інфраструктури та розвитком доступу до інтернет-послуг в різних регіонах країни. Підвищення рівня цифрової грамотності вказує на значне скорочення цифрового розриву між різними віковими та соціальними групами.

Що стосується вікової статистики, то інтернет використовується в основному людьми молодших та середніх вікових груп. Найвища частка користувачів серед молоді (18-29 років), де показник досягає 96%. Однак, важливим є те, що серед людей старшого віку (60-70 років) також спостерігається позитивна динаміка в використанні інтернету, зокрема, 71% людей цієї вікової категорії активно використовують інтернет, що свідчить про покращення цифрової грамотності серед старших верств населення.

Інтернет став базовою потребою для значної частини українців. 91% дорослих осіб, 84% людей з порушеннями слуху та 92% підлітків мають доступ до інтернету. Це підтверджує, що інтернет є не тільки важливим інструментом для комунікації, але і необхідною умовою для доступу до базових послуг, таких як навчання, пошук інформації, медичні послуги та інші.

Щодо цифрових навичок, рівень цих навичок серед населення України має позитивну тенденцію до зростання. Зокрема, станом на 2023 рік, 93% дорослого населення України віком 18-70 років мають цифрові навички, що на 8% більше порівняно з 2019 роком. Серед підлітків віком від 10 до 17 років цей показник

досяг 95%, що свідчить про значне покращення в цифровій грамотності серед молоді. Особливо варто відзначити 99% людей з порушеннями слуху віком 18-59 років, які також набули значного прогресу в освоєнні цифрових технологій, що є важливим для їхньої соціалізації та доступу до інформації.

Доступ до інтернету в домогосподарствах є важливою складовою цієї статистики. Згідно з даними, 93,8% опитаних дорослих мають доступ до інтернету вдома, що на 5,4% більше порівняно з 2019 роком. Це значне підвищення доступу до інтернету у домогосподарствах є важливим фактором, який сприяє зростанню рівня цифрової грамотності серед населення та дозволяє людям більш активно використовувати цифрові ресурси для вирішення повсякденних завдань.

Задоволення якістю інтернет-з'єднання є одним з ключових факторів, що впливає на ефективність використання цифрових технологій. Згідно з дослідженням, 83,2% опитаних висловили задоволення від якості інтернету, що свідчить про позитивні зміни в інфраструктурі та наданні інтернет-послуг в Україні. Відсутність значних проблем з підключенням, а також стабільність інтернет-з'єднання є критично важливими умовами для максимально ефективного використання цифрових можливостей. Ці фактори є основою для подальшого розвитку цифрової економіки та суспільства в Україні, оскільки забезпечують доступ до різноманітних онлайн-ресурсів та послуг, що сприяє соціальному та економічному прогресу. Усе це свідчить про те, що рівень цифрової грамотності в Україні поступово зростає, і інтернет стає невід'ємною частиною життя громадян. Проте для досягнення повної інклюзивності та усунення залишкового цифрового розриву потрібно продовжувати впроваджувати програми та ініціативи, спрямовані на розвиток цифрових навичок серед усіх верств населення, зокрема в сільських регіонах та серед старшого покоління.

В табл.2.1. представлено зміна рівня цифрової грамотності населення України за роки моніторингу (2019-2023 роки).

Таблиця 2.1.

Зміна рівня цифрової грамотності населення України за роки моніторингу

Назва	Роки			Абсолютне відхилення (+,-)	
	2019	2021	2023	2021/2019	2023/2022
Частка населення з рівнем цифрових навичок нижче базового	53%	47,80%	40,40%	-5,20%	-7,40%
Частка населення без цифрових навичок	15%	11%	7%	-4,00%	-4,00%
Частка населення з базовими та просунутими цифровими навичками	47%	52,20%	59,60%	5,20%	7,40%

Джерело: складено автором згідно [11]

Згідно з табл. 2.1, яка відображає зміну рівня цифрової грамотності населення України за роки моніторингу, можна побачити позитивну динаміку в розвитку цифрових навичок серед громадян. Порівняно з 2019 роком, спостерігається значне зменшення частки населення з рівнем цифрових навичок нижче базового. У 2019 році цей показник становив 53%, тоді як у 2021 році знизився до 47,8%, а в 2023 році зменшився до 40,4%. Це свідчить про успіх державних ініціатив, спрямованих на підвищення рівня цифрової грамотності населення, зокрема через освітні програми та доступ до онлайн-курсів.

Що стосується частки населення без цифрових навичок, то тут також спостерігається позитивна тенденція. У 2019 році 15% населення не володіло цифровими навичками, але до 2021 року цей показник знизився до 11%, а в 2023 році – до 7%. Це вказує на те, що значна частина громадян почала освоювати базові цифрові навички, що дозволяє їм отримувати доступ до онлайн-сервісів, використовувати інтернет для повсякденних потреб та покращувати свою інтеграцію у цифрове суспільство.

Зростання частки населення з базовими та просунутими цифровими навичками є ще одним важливим аспектом. У 2019 році цей показник становив 47%, у 2021 році – 52,2%, а в 2023 році він досяг 59,6%. Це демонструє значне покращення рівня цифрових навичок серед населення, особливо серед молоді, освітян та представників різних професій. Така тенденція є результатом впровадження державних програм, які надають громадянам можливість

освоювати цифрові технології для професійного розвитку та повсякденного використання.

Абсолютне відхилення за період 2021/2019 свідчить про значне зменшення частки людей з низьким рівнем цифрових навичок та зростання частки людей з базовими та просунутими цифровими навичками. Це вказує на те, що національні програми цифрової освіти, такі як «Дія.Цифрова освіта», дають свої результати. Абсолютне відхилення за період 2023/2022 року підтверджує продовження цієї тенденції на покращення рівня цифрової грамотності в Україні.

Отже, аналіз цих даних свідчить про позитивний розвиток цифрової грамотності серед населення

В табл.2.2. представлено рівень цифрових навичок серед дорослого населення, людей з порушеннями слуху та підлітків України (2023 рік).

Таблиця 2.2

Рівень цифрових навичок серед дорослого населення, людей з порушеннями слуху та підлітків України (2023 рік)

Категорія	Інформаційні навички	Комунікаційні навички	Навички вирішення життєвих проблем	Навички створення цифрового контенту
Цифрові навички дорослого населення (2023 рік)				
No skills	9,10%	8,70%	13,80%	39,80%
Basic skills	4,80%	3,40%	25,00%	19,00%
Above basic skills	86,10%	87,90%	61,20%	41,20%
Цифрові навички людей з порушеннями слуху (2023 рік)				
No skills	3,50%	2,00%	5,70%	7,40%
Basic skills	6,90%	4,40%	11,40%	9,70%
Above basic skills	89,10%	93,30%	82,80%	70,00%
Цифрові навички підлітків (2023 рік)				
No skills	7,20%	5,00%	5,80%	11,70%
Basic skills	7,20%	1,70%	11,40%	9,70%
Above basic skills	85,60%	93,30%	82,80%	78,60%

Джерело: складено автором згідно [11]

«No skills: не застосовував жодну з навичок за останні 3 місяці.

Basic skills: застосовував одну навичку за останні 3 місяці.

Above basic skills: застосовував більш ніж одну навичку за останні 3 місяці»

[11].

Згідно з даними таблиці, рівень цифрових навичок серед різних категорій населення України в 2023 році демонструє значний прогрес у розвитку цифрової грамотності. Більшість дорослого населення, а також підлітків, володіють високим рівнем інформаційних та комунікаційних навичок, що є важливим фактором для інтеграції в цифрове суспільство. Зокрема, майже 87% дорослих і 93% підлітків мають просунуті комунікаційні навички. Це свідчить про те, що цифрові технології активно використовуються в повсякденному житті для комунікації, роботи та навчання.

Однак, незважаючи на позитивні тенденції, існують певні відмінності у рівні цифрових навичок серед людей з порушеннями слуху, де близько 7% не володіють жодними цифровими навичками. Тим не менше, серед людей з порушеннями слуху спостерігається дуже високий рівень володіння просунутими навичками, зокрема у використанні комунікаційних технологій, що підтверджує їхню здатність інтегруватися в цифрове середовище при належних умовах.

Що стосується загальних тенденцій, майже 86% підлітків і 87% дорослих володіють базовими та просунутими цифровими навичками, що є свідченням успішних освітніх програм і зростаючої доступності технологій. У той же час, залишається потреба в подальшому підвищенні цифрової грамотності серед тих, хто не використовує цифрові технології або використовує їх на початковому рівні.

Таким чином, результати цієї таблиці вказують на позитивний тренд у розвитку цифрової грамотності в Україні, однак для забезпечення рівного доступу до цифрових можливостей та подолання існуючих бар'єрів необхідно продовжувати реалізацію освітніх ініціатив, що сприятимуть інтеграції всіх соціальних груп у цифрове суспільство.

В табл. 2.3. представлено динаміка цифрових навичок дорослого населення в розрізі сфер компетенцій.

Таблиця 2.3

Динаміка цифрових навичок дорослого населення в розрізі сфер
компетенцій

Навички	2019 рік	2021 рік	2023 рік
Інформаційні навички			
No skills	18,60%	15,90%	9,10%
Basic skills	6,90%	5,10%	4,80%
Above basic skills	74,50%	78,90%	86,10%
Комунікаційні навички			
No skills	19,10%	15,60%	8,70%
Basic skills	5,60%	5,20%	3,40%
Above basic skills	75,30%	79,20%	87,90%
Навички розв'язання життєвих проблем			
No skills	20,10%	17,40%	13,80%
Basic skills	24,30%	26,70%	25,00%
Above basic skills	55,60%	55,80%	61,20%
Навички створення цифрового контенту			
No skills	52,20%	45,60%	39,80%
Basic skills	19,00%	19,70%	19,00%
Above basic skills	28,80%	36,80%	41,20%

Джерело: складено автором згідно даних [11]

Згідно з даними таблиці, що відображає динаміку цифрових навичок серед дорослого населення України в розрізі основних сфер компетенцій за період 2019-2023 років, можна спостерігати позитивні зміни в освоєнні цифрових технологій серед різних соціальних груп. Рівень цифрової грамотності населення, зокрема в сферах інформаційних, комунікаційних навичок, навичок розв'язання життєвих проблем та створення цифрового контенту, продовжує зростати. Це свідчить про успіх національних ініціатив, таких як програми цифрової освіти, впровадження онлайн-курсів і ресурсів, а також загальне поліпшення доступу до цифрових технологій.

Позитивна тенденція зниження частки населення з відсутніми цифровими навичками в усіх категоріях вказує на зростаючу зацікавленість та готовність українців освоювати нові технології. Частка людей, які не володіють інформаційними навичками, зменшилась з 18,6% у 2019 році до 9,1% у 2023 році, що є значним прогресом. Подібні зміни спостерігаються і в інших категоріях

цифрових навичок, зокрема в комунікаційних та навичках розв'язання життєвих проблем, де також зменшується частка людей з низьким рівнем цифрових знань.

Найбільший прогрес спостерігається серед людей, які володіють просунутими цифровими навичками. У 2023 році частка осіб з навичками створення цифрового контенту та здатністю вирішувати життєві проблеми за допомогою цифрових інструментів зростає до 41,2% і 61,2% відповідно, що вказує на вищий рівень цифрової інтеграції в повсякденне життя громадян. Водночас, хоча частка людей, які не володіють цифровими навичками, зменшилась, все ще існують значні групи, особливо в сферах створення контенту та вирішення життєвих проблем, де просунутих навичок потребує подальший розвиток.

Загалом, динаміка зміни цифрових навичок серед дорослого населення України свідчить про ефективність стратегій і програм, орієнтованих на покращення цифрової освіти. Проте, для досягнення повної інклюзії та забезпечення рівного доступу до цифрових можливостей, важливо продовжувати реалізацію ініціатив, спрямованих на розвиток цифрових навичок серед тих, хто ще не володіє необхідними знаннями, особливо серед людей старшого віку, у сільських регіонах та соціально вразливих групах.

В табл.2.4. представлено динаміка цифрових навичок підлітків у розрізі сфер компетенцій.

Таблиця 2.4

Динаміка цифрових навичок підлітків у розрізі сфер компетенцій

Навички	2019 рік	2021 рік	2023 рік
1	2	3	4
Інформаційні навички			
No skills	7,30%	4,90%	7,20%
Basic skills	16,60%	16,80%	7,20%
Above basic skills	76,10%	78,30%	85,60%
Комунікаційні навички			
No skills	7,30%	6,80%	5,00%
Basic skills	6,50%	4,40%	1,70%

1	2	3	4
Above basic skills	86,20%	88,80%	93,30%
Навички розв'язання життєвих проблем			
No skills	0%	1,50%	5,70%
Basic skills	11,70%	18,00%	11,40%
Above basic skills	88,30%	80,50%	82,80%
Навички створення цифрового контенту			
No skills	7,30%	11,50%	11,70%
Basic skills	6,50%	11,50%	9,70%
Above basic skills	86,20%	77,00%	78,60%

Джерело: складено автором згідно даних [11]

Згідно з даними таблиці, що відображає динаміку цифрових навичок серед підлітків України у розрізі основних сфер компетенцій за роки 2019–2023, можна побачити позитивні зміни у розвитку цифрових навичок серед цієї вікової групи. Протягом зазначеного періоду значно зросла частка підлітків, які володіють просунутими цифровими навичками, що підтверджує ефективність програм цифрової освіти та загальний тренд цифровізації в країні. Що стосується інформаційних навичок, то кількість підлітків, які не мають жодних навичок, значно зменшилася з 7,3% у 2019 році до 7,2% у 2023 році. Водночас, частка підлітків з просунутими навичками зросла з 76,1% у 2019 році до 85,6% у 2023 році, що свідчить про їхню більшу інтеграцію в цифровий простір. Це показує, що більшість молоді вже володіє необхідними навичками для ефективного використання інформаційних технологій.

Аналогічно, в комунікаційних навичках, частка підлітків, які мають базові чи відсутні навички, зменшилася. Частка підлітків, які не мають комунікаційних навичок, зменшилась з 7,3% у 2019 році до 5,0% у 2023 році, а кількість тих, хто має просунуті комунікаційні навички, зросла з 86,2% у 2019 році до 93,3% у 2023 році. Це свідчить про зростаючу важливість цифрових комунікацій серед підлітків і їх здатність ефективно використовувати сучасні інструменти для комунікації.

Що стосується навичок розв'язання життєвих проблем, спостерігається, що більше підлітків почали використовувати цифрові технології для вирішення повсякденних завдань. Частка підлітків без цих навичок зменшилася з 0% у 2019

році до 5,7% у 2023 році, а частка тих, хто має просунуті навички, зменшилася незначно з 88,3% у 2019 році до 82,8% у 2023 році. Це вказує на те, що навіть молодь, яка володіє просунутими цифровими навичками, все більше використовує їх для практичних завдань у повсякденному житті.

Відзначимо, що в навичках створення цифрового контенту спостерігається зменшення кількості підлітків, які не володіють цією компетенцією, з 7,3% у 2019 році до 11,7% у 2023 році, а частка тих, хто має просунуті навички, знизилася з 86,2% до 78,6%. Це може вказувати на те, що хоча навички створення цифрового контенту набирають популярності, багато підлітків ще не досягли високого рівня у цій сфері, що вимагає подальших зусиль у розширенні відповідних програм навчання.

У загальному, можна зробити висновок, що підлітки в Україні демонструють значні покращення в цифрових навичках протягом останніх кількох років. Проте, щоб забезпечити повну цифрову інтеграцію, необхідно продовжувати вдосконалювати освітні програми та забезпечувати рівний доступ до цифрових ресурсів для всіх категорій населення.

В табл. 2.5. представлено динаміку цифрових навичок людей з порушеннями слуху у розрізі сфер компетенцій.

Таблиця 2.5

Динаміка цифрових навичок людей з порушеннями слуху у розрізі сфер компетенцій

Навички	2019 рік	2021 рік	2023 рік
1	2	3	4
Інформаційні навички			
No skills	22,40%	10,10%	3,50%
Basic skills	5,90%	37,20%	4,70%
Above basic skills	71,70%	52,70%	91,80%
Комунікаційні навички			
No skills	17,40%	42,10%	2,00%
Basic skills	2,70%	0,30%	1,20%
Above basic skills	79,90%	57,60%	96,80%

Продовження табл.2.5

1	2	3	4
Навички розв'язання життєвих проблем			
No skills	24,70%	6,30%	5,70%
Basic skills	13,20%	46,70%	24,30%
Above basic skills	62,10%	47,00%	70,00%
Навички створення цифрового контенту			
No skills	34,20%	18,30%	37,40%
Basic skills	16,90%	17,50%	21,30%
Above basic skills	48,90%	64,20%	41,30%

Джерело: складено автором згідно даних [11]

Згідно з даними табл.2.5, яка відображає динаміку цифрових навичок серед людей з порушеннями слуху в розрізі основних сфер компетенцій за період з 2019 по 2023 роки, спостерігається значне покращення рівня цифрової грамотності серед цієї категорії населення. Найбільш помітний прогрес відбувся у сфері інформаційних навичок, де частка людей без навичок зменшилась з 22,4% у 2019 році до 3,5% у 2023 році, в той час як частка осіб з просунутими навичками зросла з 71,7% до 91,8%. Це свідчить про активне освоєння цифрових технологій, зокрема в сферах, пов'язаних із доступом до інформації та цифровими сервісами.

Подібна тенденція спостерігається і в комунікаційних навичках, де частка людей без навичок зменшилася з 17,4% у 2019 році до лише 2% у 2023 році, а частка осіб з просунутими комунікаційними навичками зросла з 79,9% до 96,8%. Це свідчить про успіх ініціатив з інклюзії людей з порушеннями слуху в цифрові комунікаційні процеси, що дозволяє їм ефективно взаємодіяти через сучасні технології.

У сфері навичок розв'язання життєвих проблем також спостерігається позитивна динаміка. Частка людей без навичок зменшилась з 24,7% у 2019 році до 5,7% у 2023 році, що свідчить про збільшення здатності цієї категорії населення використовувати цифрові технології для вирішення повсякденних завдань. Водночас, рівень просунутих навичок зріс з 62,1% до 70%, що підтверджує активне залучення до цифрових інструментів для вирішення життєвих проблем.

Що стосується навичок створення цифрового контенту, то, незважаючи на деякі коливання, загалом спостерігається зростання рівня навичок серед людей з порушеннями слуху. Частка осіб без цих навичок зменшилась з 34,2% до 37,4%, але одночасно зросла частка тих, хто володіє просунутими навичками з 48,9% до 41,3%, що свідчить про покращення здатності цієї групи населення до створення цифрового контенту, хоча і з певними труднощами.

Загалом, дані таблиці свідчать про значний прогрес у розвитку цифрових навичок серед людей з порушеннями слуху, що є результатом впровадження інклюзивних освітніх ініціатив і доступу до цифрових технологій. Однак для досягнення більшої рівності та покращення цифрової інклюзії, варто продовжувати зусилля щодо розвитку навичок у сферах створення цифрового контенту та розв'язання життєвих проблем.

В табл.2.6. представлено досвід користування українськими платформами для самоосвіти онлайн за останні 12 місяців (дослідження 2023 року).

Таблиця 2.6

Досвід користування українськими платформами для самоосвіти онлайн за останні 12 місяців (дослідження 2023 року)

Категорія	Так, є досвід користування	Ні, немає досвіду користування
Доросле населення	23,40%	76,60%
Люди з порушеннями слуху	16,60%	83,40%
Підлітки	42,30%	57,70%

Джерело: складено автором згідно даних [11]

Дослідження, проведене у 2023 році, показує, що рівень використання українських платформ для самоосвіти серед різних груп населення значно варіюється. Серед дорослого населення лише 23,4% зазначили, що мають досвід користування такими платформами, в той час як 76,6% не скористалися ними протягом останніх 12 місяців. Це свідчить про низький рівень залученості дорослого населення до онлайн-освіти, що може бути обумовлено різними факторами, такими як відсутність часу, недостатній рівень цифрових навичок або недовіра до таких платформ.

Щодо людей з порушеннями слуху, лише 16,6% з них мають досвід користування українськими онлайн-платформами для самоосвіти, що ще нижче за показники дорослого населення. Це свідчить про існуючі бар'єри для цієї групи, такі як недостатній доступ до інклюзивних навчальних матеріалів або відсутність спеціально розроблених платформ, що відповідають їхнім потребам. Залишкова частка — 83,4% — не має досвіду користування, що вказує на необхідність створення більш доступних і адаптованих освітніх сервісів для людей з порушеннями слуху.

Натомість серед підлітків спостерігається значно вищий рівень використання онлайн-платформ для самоосвіти: 42,3% підлітків мають досвід користування такими сервісами. Це свідчить про більш високу зацікавленість молодого покоління в онлайн-освіті та їх здатність ефективно використовувати цифрові технології для навчання. Проте навіть серед підлітків 57,7% не використовують ці платформи, що вказує на потребу в подальших зусиллях для стимулювання більшої залученості молоді до освітніх онлайн-ресурсів.

В табл.2.7. представлено причини некористування українськими платформами для самоосвіти онлайн серед цільових груп.

Таблиця 2.7

Причини некористування українськими платформами для самоосвіти
онлайн серед цільових груп

Причини	Доросле населення	Люди з порушеннями слуху	Підлітки
1	2	3	4
Не знаю про наявність таких сервісів	42,00%	38,90%	55,90%
Мені не цікаві теми, які пропонують ці платформи	28,30%	21,40%	9,20%
Я використовую інші ресурси для освітніх цілей (Google, youtube, блог тощо)	14,20%	7,40%	19,20%

1	2	3	4
Відсутність потреби/бажання у навчанні	4,60%	1,30%	3,50%
Мене не цікавить онлайн навчання	3,50%	2,10%	9,10%
Не використовую інтернет	1,80%	0,90%	0,90%
Не маю достатніх коштів для навчання онлайн	3,40%	8,30%	3,50%
У мене немає технічного обладнання для навчання онлайн	3,20%	2,10%	0,90%
Рівень моїх знань слабкий, якість інформації, яка подається на освітніх платформах не відповідає моїм потребам	1,60%	0,90%	2,00%
Відсутність часу для навчання	1,30%	1,00%	1,80%
Не довіряю розробникам платформ	0,70%	1,00%	0,90%
Мені не подобається формат подачі інформації	1,00%	0,70%	0,90%
Не сумісність цього професійного напрямку з моєю роботою або іншими зобов'язаннями	0,60%	0,30%	0,00%
Інше	1,30%	2,10%	1,80%
Важко відповісти	4,50%	25,50%	3,50%

Джерело: складено автором згідно даних [11]

Згідно з даними таблиці, причини некористування українськими платформами для самоосвіти онлайн серед різних цільових груп показують певні спільні тенденції та специфічні фактори для кожної групи. Однією з найбільших причин для дорослого населення та людей з порушеннями слуху є недостатнє усвідомлення наявності таких платформ — відповідно 42% дорослих та 38,9% осіб з порушеннями слуху не знають про існування таких сервісів. Ця причина є суттєвим бар'єром для доступу до онлайн-освіти, що вказує на необхідність кращого інформування та популяризації цифрових освітніх ресурсів серед цих груп.

Серед підлітків, основною причиною некористування є відсутність інформації про наявність таких сервісів, що вказує на високий рівень зацікавленості в онлайн-освіті, але при цьому значну частку підлітків не охоплено інформативними кампаніями. Крім того, підлітки, на відміну від дорослих і людей з порушеннями слуху, частіше використовують альтернативні

ресурси, такі як Google, YouTube або інші блоги (19,2%), що свідчить про їхню схильність до самостійного пошуку інформації в інтернеті.

Що стосується причин для людей з порушеннями слуху, то вони також вказують на використання альтернативних освітніх ресурсів, таких як традиційні онлайн-курси або відео-платформи. Крім того, близько 8,3% осіб з порушеннями слуху вказали на відсутність достатніх коштів для навчання онлайн, що є значним бар'єром для цієї групи, де проблема доступу до технологій і фінансування є актуальною.

Окремо слід зазначити, що причини, пов'язані з відсутністю потреби в навчанні або невідповідністю тем онлайн-курсів особистим інтересам, найбільш виражені серед дорослого населення, що може свідчити про низьку мотивацію для продовження освіти в інтернет-просторі серед цієї групи.

Водночас, проблема доступу до технічного обладнання або відсутність часу для навчання є менш поширеними, зокрема серед підлітків і людей з порушеннями слуху, що може свідчити про загальний рівень цифрової інтеграції цих груп у цифровий простір.

Загалом, аналіз причин некористування платформами для онлайн-освіти показує, що для розширення доступу до цифрової освіти необхідно зосередити зусилля на підвищенні обізнаності про наявні ресурси, покращенні фінансової доступності та наданні більш привабливих і зручних платформ для навчання.

2.2. Оцінка ефективності державного управління цифровою грамотністю населення в Україні

Оцінка ефективності державного управління цифровою грамотністю населення в Україні є важливим етапом у процесі аналізу результатів національних ініціатив, спрямованих на інтеграцію цифрових технологій у повсякденне життя громадян. За останні кілька років цифрові технології стали невід'ємною частиною соціальних, економічних і культурних процесів, що потребує постійного розвитку цифрової грамотності серед різних верств

населення. У зв'язку з цим державні органи активно реалізують політики та програми, спрямовані на підвищення рівня цифрових навичок серед громадян, забезпечення доступу до інтернету та інших цифрових послуг, а також на боротьбу з цифровим розривом між різними соціальними та віковими групами.

Загалом, ефективність управління цифровою грамотністю можна оцінювати через кілька ключових аспектів: доступність освітніх ресурсів, розвиток інфраструктури для цифрових технологій, рівень інклюзивності цифрової освіти, а також взаємодія державних органів з приватними компаніями та громадськими ініціативами. Це включає як масштаби та ефективність програм з цифрової освіти, так і їх здатність досягати найбільш вразливих груп населення, зокрема, осіб з обмеженими можливостями та старших людей.

Сучасні виклики, пов'язані з швидким розвитком технологій, вимагають постійної адаптації державних стратегій і політик до реальних потреб громадян. Система управління цифровою грамотністю повинна не лише забезпечувати доступ до ресурсів, але й активно мотивувати громадян до освоєння цифрових навичок, що сприятиме їх успішній інтеграції в цифрову економіку та суспільство. Тому важливо не лише оцінювати поточний рівень цифрової грамотності, але й виявляти прогалини та бар'єри, які обмежують доступ певних груп населення до цифрових технологій.

В табл. 2.8. представлено основні ініціативи та результати підвищення цифрової грамотності в Україні.

Таблиця 2.8

Освітні ініціативи для підвищення цифрової грамотності населення України

Категорія	Опис освітніх серіалів та ініціатив	Цільова аудиторія	Результати / Вплив
1	2	3	4
Базові цифрові навички	Серіали про використання смартфонів, пошук інформації в інтернеті, роботу з месенджерами та e-mail.	Люди похилого віку, початківці у цифровій сфері	Підвищення базових навичок у понад 2 млн осіб.

Продовження табл.2.8.

1	2	3	4
Кібербезпека	Навчання захисту персональних даних, безпечної поведінки в інтернеті та запобігання шахрайству.	Студенти, працівники держустанов, молодь	Більше 500 тис. людей отримали знання про безпеку в інтернеті.
Професійний розвиток	Курси про використання офісного програмного забезпечення, дистанційної роботи, створення документів.	Освітняни, держслужбовці, працівники бізнесу	Сприяння професійній адаптації у цифровому середовищі для понад 1 млн осіб.
Цифрова інклюзія	Серіали для людей з інвалідністю, жителів віддалених регіонів, малозабезпечених верств населення.	Люди з інвалідністю, мешканці сільських територій	Залучення до цифрової грамотності понад 10 тис. учасників із соціально вразливих груп.
Молодь і діти	Курси про основи програмування, створення контенту та відповідального використання соцмереж.	Учні, студенти	Формування цифрової культури серед школярів і молоді, популяризація STEM-напрямків.

Джерело: складено автором

Табл. 2.8 демонструє значний вплив освітніх ініціатив, спрямованих на підвищення цифрової грамотності населення України, враховуючи різноманітні потреби та категорії аудиторій. Завдяки серіалам і курсам з базових цифрових навичок, кібербезпеки, професійного розвитку, цифрової інклюзії, а також спеціальних програм для молоді та дітей, вдалося охопити значну частину населення, включаючи понад 2 мільйони осіб із базовим рівнем навичок, 500 тисяч людей, які навчилися захищати свої дані, та понад 1 мільйон професіоналів, які адаптувалися до цифрового середовища. Окрему увагу приділено соціально вразливим групам, включаючи людей з інвалідністю та мешканців сільських регіонів, а також популяризації STEM-напрямків серед молоді. Ці ініціативи не лише сприяють розвитку цифрових компетенцій, а й формують цифрову культуру, підвищують рівень інклюзивності та адаптації до сучасного цифрового суспільства, що є важливим кроком у побудові інформаційно обізнаного суспільства в Україні.

В табл.2.9. представлено опис національної онлайн-платформи для розвитку цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта».

Таблиця 2.9

Опис національної онлайн-платформи для розвитку цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта»

Параметр	Опис
Назва платформи	Дія. Цифрова освіта
Опис	Платформа, що спрямована на розвиток цифрових навичок серед українців, надаючи доступ до онлайн-курсів з основних цифрових навичок, таких як безпека в інтернеті, використання електронних послуг, фінансова грамотність тощо.
Запуск	Платформа була запущена в 2020 році як частина державної ініціативи для підвищення цифрової грамотності в Україні.
Цільова аудиторія	Платформа орієнтована на широкий спектр користувачів: від школярів і студентів до пенсіонерів, а також на людей з обмеженими можливостями.
Основні функції	- онлайн-курси для різних рівнів цифрових навичок. - сертифікація навичок цифрової грамотності. - доступ до ресурсів для навчання використанню державних послуг. - різноманітні навчальні модулі з цифрової безпеки, роботи з е-урядами, електронними документами.
Курси	Платформа пропонує курси з різних тем, включаючи: - цифрова безпека та захист особистих даних. - як користуватися державними онлайн-послугами (платформами "Дія", електронними послугами тощо). - основи роботи з Інтернетом.
Доступність	Платформа доступна безкоштовно для всіх громадян України через інтернет. Курси можна проходити в будь-який час, без необхідності відвідувати навчальні заклади.
Методи навчання	Курси складаються з відеоуроків, тестів та інтерактивних завдань, що дозволяє користувачам вивчати матеріал в зручному темпі.
Сертифікація	Після проходження курсів учасники отримують сертифікат про проходження, що підтверджує рівень їхніх цифрових навичок.
Співпраця	Платформа співпрацює з провідними освітніми установами, державними органами та міжнародними організаціями для створення та оновлення навчальних матеріалів.
Підтримка	На платформі доступна підтримка у вигляді технічної допомоги та консультацій щодо проходження курсів.
Особливості	Платформа адаптована до потреб різних верств населення, включаючи осіб з обмеженими можливостями.
Партнери	Платформа «Дія. Цифрова освіта» є частиною ініціативи Міністерства цифрової трансформації України, а також співпрацює з різними державними органами та приватними компаніями для поліпшення цифрових послуг.
Досягнення	З моменту запуску платформа дозволила навчити сотні тисяч українців цифровим навичкам, що стало важливим кроком у розвитку цифрової економіки в Україні.

Національна онлайн-платформа для розвитку цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта» була запущена в 2020 році як частина державної ініціативи для підвищення рівня цифрових навичок серед українців. Платформа орієнтована на широкий спектр користувачів, включаючи школярів, студентів, пенсіонерів та людей з обмеженими можливостями. Вона надає доступ до онлайн-курсів, які покривають основні цифрові навички, такі як безпека в Інтернеті, використання електронних послуг та фінансова грамотність. Платформа включає відеоуроки, тести та інтерактивні завдання, що дозволяють користувачам проходити навчання в зручному темпі, а після завершення курсів учасники отримують сертифікат, що підтверджує рівень їхніх цифрових навичок. Завдяки співпраці з провідними освітніми установами, державними органами та міжнародними організаціями, платформа постійно оновлює навчальні матеріали. Вона є доступною безкоштовно для всіх громадян України через інтернет, що дозволяє кожному бажуючому в будь-який час отримати доступ до важливих знань. За час свого існування, «Дія. Цифрова освіта» дозволила навчити сотні тисяч людей, що стало важливим кроком у розвитку цифрової економіки та суспільства в Україні, сприяючи покращенню доступу до цифрових послуг та ресурсів.

В табл.2.10 представлено нові освітні серіали про цифрову грамотність на платформі «Дія.Освіта» у 2024 році.

Таблиця 2.10

Нові освітні серіали про цифрову грамотність на платформі «Дія.Освіта» у 2024 році

Назва серіалу	Опис	Цільова аудиторія	Основна мета
1	2	3	4
Цифровізація державного сектору	Навчання реалізації цифрових проєктів у державному секторі, реінжиніринг сервісів, використання «Трембіта».	Державні службовці	Підвищення ефективності державних послуг через цифрові рішення.
Відкрий для себе кар'єрні шляхи в ІТ	Серіал для жінок, які прагнуть розпочати кар'єру в ІТ, з порадами щодо вибору професії та співбесід.	Жінки, які цікавляться ІТ	Мотивація та підтримка для початку кар'єри в ІТ-сфері.

1	2	3	4
Цифрова трансформація громад	Інструкції для лідерів громад щодо дослідження аудиторій, управління проєктами, бюджетування.	Лідери цифрових трансформацій у громадах	Підвищення цифрової спроможності громад та розвиток місцевих ініціатив.
Кібербезпека для всіх	Освітній серіал про захист даних, кібергігієну та уникнення шахрайства в онлайн-просторі.	Широка аудиторія	Формування безпечної поведінки в цифровому середовищі.
Цифрові навички для роботи	Курси для освоєння офісних програм, організації роботи онлайн, створення презентацій та управління часом.	Працівники держсектору та бізнесу	Підвищення продуктивності та ефективності роботи у цифровому середовищі.

Джерело: складено автором на основі [26]

Освітні серіали про цифрову грамотність на платформі «Дія. Освіта» у 2024 році демонструють значний прогрес у розвитку цифрових навичок серед різних верств населення, орієнтуючись на актуальні потреби сучасного суспільства. Платформа пропонує серіали, що охоплюють різні аспекти цифровізації, зокрема у державному секторі, де навчання з реалізації цифрових проєктів і використання «Трембіта» сприяє підвищенню ефективності державних послуг. Окрему увагу приділено жінкам, які прагнуть розпочати кар'єру в ІТ, що підтримується серіалом, який надає важливі поради для вибору професії та підготовки до співбесід. Інші серіали, як «Цифрова трансформація громад», орієнтовані на лідерів місцевих ініціатив, надаючи інструкції щодо управління проєктами та бюджетування, що сприяє розвитку цифрової спроможності громад. Важливим є також серіал «Кібербезпека для всіх», який фокусується на безпеці даних, захисті від онлайн-шахрайства та формуванні безпечної поведінки в інтернет-середовищі. Завершує цей ряд серіалів «Цифрові навички для роботи», що допомагає працівникам держсектору та бізнесу освоїти необхідні офісні програми, організацію роботи онлайн та управління часом, що в результаті підвищує продуктивність та ефективність у цифровому середовищі. Таким чином, серіали на платформі «Дія. Освіта» у 2024 році сприяють розвитку

ключових цифрових навичок серед громадян України, покращуючи їх здатність інтегруватися у цифрове суспільство та підвищувати свою професійну кваліфікацію.

В табл.2.11 представлено проблеми державного управління цифровою грамотністю населення в Україні.

Таблиця 2.11

Проблеми державного управління цифровою грамотністю населення в Україні

№ п.п.	Проблема	Опис
1.	Низький рівень обізнаності та доступу до цифрових ресурсів серед населення	Велика частина населення, особливо в сільських районах і серед старших поколінь, не знає про доступні платформи та сервіси для навчання цифровим навичкам.
2.	Цифровий розрив між міським та сільським населенням	Відсутність доступу до високошвидкісного інтернету в сільських районах ускладнює використання онлайн-ресурсів та навчання.
3.	Низький рівень цифрових навичок серед старшого покоління	Старші громадяни мають обмежене володіння цифровими технологіями, що обмежує їхню інтеграцію в цифрове суспільство.
4.	Недостатня взаємодія між державними органами та освітніми платформами	Не завжди є ефективна співпраця між державними установами та освітніми платформами, що призводить до дублювання зусиль і неефективного використання ресурсів.
5.	Обмежений доступ до інклюзивних освітніх програм	Людам з інвалідністю важко отримати доступ до навчальних матеріалів, адаптованих під їхні потреби, через відсутність спеціальних курсів і інструментів.
6.	Необхідність підвищення мотивації до навчання	Багато громадян не розуміють безпосередню користь від підвищення цифрових навичок, тому відсутня мотивація для їх вивчення.
7.	Фінансування та інфраструктурні обмеження	Недостатнє фінансування для розвитку і масштабування цифрових платформ, а також обмеження в інфраструктурі, що ускладнює доступ до якісних освітніх послуг.

Джерело: складено автором

Аналіз проблем ефективності державного управління цифровою грамотністю населення в Україні вказує на кілька ключових бар'єрів, які значно ускладнюють процес інтеграції громадян у цифрове суспільство. Однією з основних проблем є низький рівень обізнаності та доступу до цифрових ресурсів серед певних верств населення, зокрема серед осіб, що проживають у сільських районах або серед старшого покоління. Багато з них не мають достатньої інформації про наявні платформи для навчання цифровим навичкам, що обмежує

їхні можливості для розвитку. Цей цифровий розрив між містом і селом поглиблюється через низьку доступність до високошвидкісного інтернету, що особливо стосується віддалених регіонів.

Іншою значущою проблемою є відсутність достатньої мотивації для навчання цифровим навичкам. Багато громадян не розуміють безпосередню користь від підвищення рівня своїх цифрових навичок, що знижує інтерес до таких курсів. Особливо це стосується старшого покоління, яке стикається з проблемами освоєння нових технологій через відсутність навичок або через психологічний бар'єр.

Також варто зазначити, що відсутність інтеграції між державними органами та освітніми платформами створює бар'єри для ефективного використання доступних ресурсів. Оскільки державні програми не завжди мають належну взаємодію з освітніми ініціативами, часто відбувається дублювання зусиль, що негативно позначається на результативності. Особливо важливою проблемою залишається недостатня доступність інклюзивних програм для осіб з обмеженими можливостями, які часто не можуть скористатися стандартними освітніми платформами через їхню відсутність адаптації під специфічні потреби цих груп.

Окрім того, для досягнення більш високого рівня цифрової грамотності необхідно подолати проблему фінансування та інфраструктурних обмежень. Багато цифрових ініціатив потребують додаткових інвестицій для масштабування та модернізації, що дозволить забезпечити доступ до якісної освіти для всіх верств населення. Усі ці проблеми вимагають системного підходу і тісної співпраці між державними органами, освітніми платформами та громадськими ініціативами для покращення доступу до цифрових технологій і підвищення цифрової грамотності серед українців.

2.3. Аналіз функціонування Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА

Департамент цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської обласної державної адміністрації є ключовим структурним підрозділом, що забезпечує реалізацію сучасних підходів у сфері цифровізації та комунікації на регіональному рівні. Його створення спрямоване на впровадження інноваційних цифрових рішень, які підвищують ефективність діяльності органів влади, оптимізують процеси управління та забезпечують доступ громадян до якісних електронних послуг. Важливою складовою діяльності департаменту є формування прозорого інформаційного простору, що сприяє підвищенню довіри населення до органів державної влади та покращенню якості суспільних комунікацій. Департамент також відіграє важливу роль у популяризації цифрової грамотності серед населення, забезпечуючи проведення освітніх програм, тренінгів та інформаційних кампаній. Його основні завдання включають розробку та впровадження регіональних стратегій цифрової трансформації, забезпечення доступності інтернет-послуг у віддалених громадах, інтеграцію електронних платформ для надання адміністративних послуг, а також координацію інформаційної взаємодії між органами влади та громадськістю.

Основними завданнями департаменту є:

- розробка та впровадження стратегій цифрової трансформації в регіоні;
- залучення сучасних технологій для підвищення ефективності роботи органів державної влади;
- забезпечення доступності електронних послуг для населення;
- розвиток суспільних комунікацій через прозорість діяльності ОДА, а також активне висвітлення подій і ініціатив регіону [9].

В табл. 2.12 представлено напрями діяльності Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА.

Таблиця 2.12

Напрями діяльності Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА

Напрямок діяльності	Опис	Приклади реалізації	Рівень ефективності виконання планів, %
Цифровізація державних послуг	Впровадження електронного документообігу, забезпечення доступу до онлайн-сервісів та оптимізація державних послуг.	Електронна черга до лікаря, онлайн-запити на адмінпослуги.	85%
Розвиток інфраструктури	Забезпечення доступу до якісного інтернету в сільських громадах, створення точок публічного доступу до цифрових сервісів.	Підключення громад до швидкісного інтернету, відкриття цифрових хабів у громадах.	55%
Підвищення цифрової грамотності	Організація освітніх програм, тренінгів та інформаційних кампаній для різних категорій населення.	Проведення курсів із цифрової грамотності для освітян, пенсіонерів, державних службовців.	40%
Суспільні комунікації	Забезпечення прозорості діяльності ОДА, висвітлення регіональних програм і проектів, активна комунікація через соцмережі та медіа.	Регулярні публікації новин, онлайн-консультації, звітність про реалізацію ініціатив.	85%
Інтеграція цифрових рішень у регіон	Розробка та впровадження стратегій цифрової трансформації, залучення інноваційних рішень для покращення управлінських та суспільних процесів.	Впровадження електронного документообігу, розвиток онлайн-платформ для комунікації з громадянами.	60%

Джерело: складено автором на основі [9]

Цифровізація державних послуг є одним із ключових напрямів діяльності Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської обласної державної адміністрації. Основна мета цього напрямку полягає у впровадженні електронного документообігу, забезпеченні доступності онлайн-сервісів та оптимізації процесів надання адміністративних послуг. Це дозволяє підвищити ефективність роботи органів влади, мінімізувати витрати часу громадян та створити зручні умови для взаємодії між державою та населенням.

Одним із найбільш успішних проєктів у цій сфері стало впровадження електронної черги до лікарів, що дозволило громадянам планувати свої візити до медичних установ без тривалого очікування. Ще одним важливим кроком стала можливість подання онлайн-запитів на адміністративні послуги, яка спрощує доступ до документів, довідок і дозволів. Завдяки цьому громадяни можуть взаємодіяти з державними установами без необхідності особистого відвідування, що особливо актуально у віддалених громадах.

Реалізація ініціатив у цьому напрямі вже продемонструвала значні результати. За оцінками, рівень виконання планів становить близько 85%, що свідчить про ефективність впроваджених цифрових рішень. Проте існують виклики, пов'язані з необхідністю подальшого вдосконалення системи, зокрема інтеграції більшої кількості послуг у цифровий формат та розширення доступності для населення у сільській місцевості. Ці кроки забезпечать ще вищу ефективність та задоволеність громадян.

Розвиток інфраструктури є одним із пріоритетних напрямів діяльності Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської обласної державної адміністрації. Основна мета цього напрямку полягає у забезпеченні доступу до якісного інтернету в сільських громадах, а також у створенні точок публічного доступу до цифрових сервісів. Це важливо для забезпечення рівних можливостей для всіх громадян, незалежно від місця проживання, у використанні сучасних технологій та державних онлайн-послуг.

Одним із досягнень у цьому напрямі стало підключення громад до швидкісного інтернету, що дало можливість місцевим жителям отримати доступ до освітніх, медичних та адміністративних послуг у цифровому форматі. Також у громадах було відкрито цифрові хаби, які слугують як місця для навчання та отримання допомоги у використанні цифрових технологій. Ці хаби стали важливим інструментом для підвищення цифрової грамотності населення та стимулювання активного використання інтернет-ресурсів.

Однак рівень виконання планів у цьому напрямі становить близько 55%, що свідчить про наявність труднощів, таких як недостатнє фінансування,

технічні обмеження або складнощі у впровадженні інфраструктурних проектів у віддалених районах. Для досягнення більш високих результатів необхідно посилити співпрацю з приватними компаніями, залучати додаткові інвестиції та зосередити увагу на пріоритетних громадах, які найбільше потребують доступу до інтернету. Це дозволить не лише скоротити цифровий розрив між містом та селом, але й сприятиме загальному розвитку регіону.

Підвищення цифрової грамотності є важливим аспектом діяльності Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської обласної державної адміністрації. Цей напрям спрямований на організацію освітніх програм, тренінгів і інформаційних кампаній, які допомагають різним категоріям населення адаптуватися до вимог сучасного цифрового світу. Основною метою є надання базових та спеціалізованих знань і навичок, необхідних для ефективного використання цифрових технологій.

Особлива увага приділяється проведенню курсів із цифрової грамотності для освітян, які застосовують інноваційні підходи у навчальному процесі, пенсіонерів, які стикаються з труднощами в освоєнні технологій, та державних службовців, для яких цифрові інструменти є невід'ємною частиною професійної діяльності. Ці освітні заходи включають як практичні заняття, так і теоретичні основи, що дозволяє учасникам впевнено використовувати цифрові сервіси та ресурси.

Проте рівень виконання планів у цьому напрямі становить лише 40%. Це пояснюється низкою факторів, таких як обмежена кількість тренінгових центрів, недостатня зацікавленість окремих груп населення та недостатнє фінансування освітніх програм. Для покращення результатів необхідно розширити доступність навчальних курсів у сільській місцевості, залучати додаткові ресурси для фінансування програм і активніше проводити інформаційні кампанії, спрямовані на популяризацію цифрової освіти. Вирішення цих проблем дозволить охопити більше учасників та сприятиме загальному підвищенню рівня цифрової грамотності в регіоні.

Суспільні комунікації є одним із ключових напрямів діяльності Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської обласної державної адміністрації. Цей напрям спрямований на забезпечення прозорості діяльності ОДА, висвітлення регіональних програм і проектів, а також підтримку постійного діалогу з громадянами через соціальні мережі, медіа та інші канали зв'язку. Основна мета полягає у формуванні довіри до органів влади та забезпеченні вільного доступу до актуальної інформації про ініціативи і заходи, які реалізуються в регіоні.

Серед ключових досягнень цього напрямку – регулярні публікації новин на офіційних платформах, які висвітлюють діяльність адміністрації, проведення онлайн-консультацій для громадян та підприємств, а також підготовка звітів про реалізацію важливих регіональних ініціатив. Ці заходи сприяють підвищенню обізнаності населення, допомагають оперативно реагувати на запити громадян та підтримують зворотний зв'язок із громадою.

Рівень виконання планів у цьому напрямі є одним із найвищих і становить близько 85%. Такий високий показник свідчить про ефективність використаних комунікаційних інструментів і стратегій. Проте існує потенціал для подальшого вдосконалення, зокрема розширення інтерактивних форматів взаємодії з населенням, активнішого залучення молоді через нові медіаплатформи та реалізація навчальних кампаній для покращення розуміння громадянами процесів державного управління. Це дозволить ще більше підвищити ефективність суспільних комунікацій та зміцнити взаємодію між владою та суспільством.

Інтеграція цифрових рішень у регіон є важливим напрямом діяльності Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської обласної державної адміністрації. Основна мета цієї діяльності полягає у розробці та впровадженні стратегій цифрової трансформації, які сприяють залученню інноваційних рішень для покращення як управлінських, так і суспільних процесів. Цей напрям орієнтований на створення сучасної цифрової

інфраструктури, яка дозволяє забезпечити ефективність функціонування органів влади та комфорт для громадян.

Одним із найбільш значущих результатів у цьому напрямі стало впровадження електронного документообігу, що суттєво скорочує час і витрати на обробку документів та підвищує прозорість управлінських процесів. Також було розроблено та впроваджено онлайн-платформи для комунікації з громадянами, які забезпечують швидкий доступ до адміністративних послуг, консультацій та іншої необхідної інформації. Це сприяє активному залученню мешканців до процесів прийняття рішень на регіональному рівні.

Рівень виконання планів у цьому напрямі становить 60%, що свідчить про значний прогрес, але також вказує на наявність певних труднощів. Серед основних викликів – обмеженість ресурсів для реалізації масштабних проектів, недостатня підготовка кадрів до роботи з новими технологіями та технічні проблеми в окремих громадах. Для підвищення ефективності необхідно розширювати співпрацю з технологічними компаніями, проводити навчання для державних службовців та забезпечувати належне фінансування цифрових проектів. Це дозволить значно пришвидшити цифрову трансформацію регіону та створити умови для сталого розвитку.

Аналіз функціонування Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської обласної державної адміністрації свідчить про його важливу роль у розвитку цифрової інфраструктури та підвищенні ефективності взаємодії між владою і суспільством. Департамент працює у кількох ключових напрямках, таких як цифровізація державних послуг, розвиток інфраструктури, підвищення цифрової грамотності, суспільні комунікації та інтеграція інноваційних рішень у регіональні процеси.

Завдяки впровадженню електронного документообігу та розвитку онлайн-сервісів, громадяни отримали можливість доступу до державних послуг у зручному цифровому форматі, що зменшує час і ресурси, необхідні для вирішення адміністративних питань. Однак рівень ефективності в цьому напрямі демонструє значний потенціал для вдосконалення, зокрема щодо покращення

доступу до якісного інтернету в сільській місцевості та розширення кількості цифрових хабів.

Напрямок підвищення цифрової грамотності населення виявився недостатньо реалізованим, оскільки лише невелика частина громадян пройшла відповідні освітні програми. Для покращення цього показника необхідно збільшити доступність освітніх заходів у віддалених громадах та активніше залучати до навчання пенсіонерів і представників вразливих груп. Водночас у сфері суспільних комунікацій Департамент досягнув високих результатів, забезпечуючи прозорість діяльності ОДА, активну комунікацію через соціальні мережі та висвітлення ключових ініціатив.

Попри досягнення, інтеграція інноваційних рішень у регіональні процеси також стикається з труднощами, такими як брак фінансування, недостатня технічна підготовка кадрів і низький рівень використання інновацій у деяких громадах. Подальший розвиток цифровізації регіону потребує комплексного підходу, зокрема активізації співпраці з приватним сектором, залучення додаткових ресурсів і посилення освітньої роботи.

Таким чином, діяльність Департаменту створює важливі передумови для сталого розвитку Рівненщини в умовах цифрової трансформації. Водночас реалізація його потенціалу залежить від вирішення існуючих проблем і подальшого вдосконалення стратегій у кожному з напрямів діяльності.

Висновки до розділу 2

Сучасний стан цифрової грамотності населення в Україні свідчить про позитивні зміни в рівні використання інтернету та цифрових технологій серед громадян. За період з 2019 до 2023 року спостерігається стійке зростання частки інтернет-користувачів, що досягла 94%, що вказує на успішний розвиток цифрової інфраструктури та доступу до інтернет-послуг по всій країні. Значне покращення рівня цифрової грамотності, зокрема серед молодших вікових груп та людей з порушеннями слуху, дозволяє зменшити цифровий розрив між

різними соціальними та віковими категоріями населення. Водночас, хоча інтернет став базовою потребою для значної частини населення, залишається необхідність подолання бар'єрів для тих, хто ще не повністю інтегрований у цифрове середовище. Рівень цифрових навичок також демонструє позитивну тенденцію, зокрема серед дорослих і підлітків, але для забезпечення повної інклюзивності і доступу до цифрових можливостей, важливо продовжувати реалізацію освітніх ініціатив, спрямованих на розширення цифрових навичок серед усіх верств населення, зокрема старшого покоління та жителів сільських регіонів.

Оцінка ефективності управління цифровою грамотністю в Україні свідчить про позитивні результати, зокрема завдяки ініціативі «Дія. Цифрова освіта», яка охопила мільйони громадян. Водночас існують проблеми, такі як цифровий розрив між містом і селом, низька грамотність серед старшого покоління та обмежений доступ до інклюзивних програм. Для покращення ситуації необхідно розвивати інфраструктуру, підвищувати мотивацію населення та посилювати співпрацю між державою, освітніми платформами й громадськими ініціативами.

Аналіз функціонування Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА свідчить про його значний вплив на розвиток цифрової інфраструктури регіону та підвищення ефективності суспільних комунікацій. Впровадження електронного документообігу, онлайн-платформ та створення цифрових хабів суттєво покращили доступ громадян до адміністративних послуг, хоча розвиток інфраструктури в сільських громадах та підвищення цифрової грамотності потребують додаткової уваги. Напрямок суспільних комунікацій виявився найбільш успішним, забезпечуючи прозорість діяльності ОДА та активний діалог із населенням. Водночас інтеграція інноваційних рішень і подальше вдосконалення цифрових послуг потребує вирішення проблем із фінансуванням, технічним забезпеченням і освітньою підготовкою кадрів. Таким чином, Департамент створює вагомі передумови для цифрової трансформації регіону, проте його подальший успіх залежить від вирішення існуючих викликів.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

3.1. Важливість розвитку цифрової грамотності населення в епоху цифровізованої держави

У сучасному світі цифровізація охоплює всі аспекти життя суспільства, створюючи нові можливості для розвитку, але одночасно ставлячи нові виклики перед населенням та державою. Інформаційні технології стали основою сучасної економіки, освіти, медицини, управління та багатьох інших сфер, що сприяє інтеграції суспільства в глобальний цифровий простір. Цифровізація трансформує традиційні моделі взаємодії між громадянами, бізнесом та державними інституціями, вимагаючи нових навичок та підходів для ефективного використання цифрових інструментів.

Однією з ключових умов успішного переходу до цифрової держави є розвиток цифрової грамотності населення. Це поняття охоплює не лише базові навички роботи з цифровими пристроями та технологіями, але й здатність критично оцінювати інформацію, забезпечувати безпеку в цифровому середовищі та ефективно використовувати цифрові інструменти для вирішення повсякденних завдань. Недостатній рівень цифрової грамотності стає перешкодою на шляху до соціальної інтеграції, економічного розвитку та підвищення якості життя громадян.

В епоху цифровізації держава відіграє ключову роль у створенні сприятливих умов для розвитку цифрової грамотності населення. Інноваційні ініціативи, спрямовані на впровадження електронних послуг, цифрових платформ та освітніх програм, мають на меті забезпечення рівного доступу до технологій для всіх громадян, незалежно від їхнього віку, соціального статусу чи рівня доходу. Водночас, співпраця між державою, бізнесом та громадянським

суспільством стає важливим чинником для створення екосистеми, яка сприятиме сталому розвитку цифрової грамотності.

В табл.3.1 представлено важливість цифрової грамотності в епоху цифровізації держави.

Таблиця 3.1

Важливість цифрової грамотності в епоху цифровізації

№ п.п.	Аспект життя	Опис важливості цифрової грамотності
1.	Освіта	доступ до онлайн-курсів, електронних бібліотек, можливість проведення досліджень, участь у віртуальних класах.
2.	Робота	пошук роботи, створення резюме, проходження співбесід онлайн, використання спеціалізованих програм.
3.	Соціальне життя	спілкування в соціальних мережах, участь у онлайн-спільнотах, організація віртуальних зустрічей.
4.	Послуги	оплата рахунків, бронювання квитків, запис до лікаря, отримання державних послуг онлайн.
5.	Торгівля	покупки онлайн, порівняння цін, використання мобільних додатків для оплати.
6.	Безпека	захист персональних даних, розпізнавання фішингу, безпечне використання банківських послуг онлайн.
7.	Інновації	можливість слідкувати за останніми технологічними новинками, розвивати власні цифрові проекти.
8.	Демократія	участь у громадському житті, доступ до інформації про політичні процеси, голосування онлайн.

Джерело: складено автором

Цифрова грамотність стала однією з ключових компетенцій у сучасній освітній системі, адже розвиток технологій кардинально змінює підходи до навчання, роблячи його більш доступним, інтерактивним і персоналізованим. Одним із найбільших досягнень цифрової епохи є доступ до онлайн-освіти, який дозволяє навчатися без географічних чи часових обмежень. Онлайн-курси від провідних університетів та освітніх платформ відкривають можливості для здобуття знань у будь-якій сфері, незалежно від місця проживання. Цифрова грамотність дозволяє ефективно використовувати ці ресурси, знаходити якісний контент та перевіряти його достовірність.

Електронні бібліотеки стали важливим інструментом для студентів, викладачів та науковців, надаючи доступ до мільйонів книжок, наукових статей

та архівів у цифровому форматі. Це значно спрощує процес пошуку інформації для навчання та досліджень, але водночас вимагає навичок роботи з пошуковими системами, фільтрації даних і критичного мислення. Відсутність цих навичок може призвести до дезінформації або неефективного використання освітніх ресурсів.

Цифрова грамотність також відкриває нові горизонти для дослідницької діяльності. Використання цифрових інструментів для аналізу даних, побудови моделей, візуалізації та організації інформації значно підвищує ефективність наукових досліджень. Більше того, співпраця з іншими науковцями у віртуальному середовищі через платформи для обміну знаннями та проєктами стимулює розвиток міждисциплінарних досліджень і глобальної наукової спільноти.

Не менш важливим аспектом є інтерактивність навчання, яку забезпечують віртуальні класи. Платформи для відеоконференцій, інтерактивні дошки, системи управління навчанням дозволяють проводити лекції, семінари, дискусії та практичні заняття у цифровому форматі. Це особливо актуально у періоди криз, таких як пандемії або військові конфлікти, коли традиційне навчання стає неможливим. Однак, для ефективної участі у таких віртуальних заняттях, необхідні базові навички роботи з цифровими платформами та розуміння етикету онлайн-комунікації.

Окрім навчання у формальній системі освіти, цифрова грамотність відкриває можливості для самостійного розвитку. Особи, які володіють базовими цифровими навичками, можуть самостійно вивчати нові мови, опановувати програмування, займатися творчістю чи навіть професійною перепідготовкою через доступні у мережі курси. Це сприяє формуванню культури навчання впродовж усього життя, що є важливим чинником у динамічному світі, де вимоги до професій постійно змінюються.

Таким чином, цифрова грамотність у сфері освіти є не просто корисним інструментом, а необхідною умовою для успішного навчання, професійного розвитку та особистісного зростання у сучасному суспільстві. Вона дозволяє

використовувати всі можливості, які пропонує цифрова епоха, і забезпечує рівний доступ до знань для всіх, незалежно від соціального чи економічного становища.

Цифрова грамотність має вирішальне значення для успішної реалізації у сфері зайнятості, адже сучасний ринок праці значною мірою залежить від технологій. Починаючи з процесу пошуку роботи, цифрова грамотність допомагає орієнтуватися на спеціалізованих онлайн-платформах, таких як Work.ua, LinkedIn, чи міжнародних порталах для пошуку вакансій. Знання того, як налаштовувати фільтри, використовувати ключові слова, оцінювати якість оголошень про вакансії та взаємодіяти з роботодавцями, значно підвищує шанси на успішний результат.

Створення професійного резюме також вимагає базових навичок роботи з текстовими редакторами, графічними редакторами та онлайн-інструментами. Цифрова грамотність дозволяє не тільки скласти якісне резюме, але й оформити його візуально привабливо, підготувати портфоліо чи професійний профіль на спеціалізованих платформах. Окрім цього, грамотне використання соціальних мереж, таких як LinkedIn, дає змогу формувати професійну мережу контактів і знаходити потенційних роботодавців чи партнерів.

Проходження співбесід онлайн стало звичною практикою, особливо після пандемії COVID-19. Для цього необхідно вміти користуватися платформами для відеоконференцій, такими як Zoom, Microsoft Teams або Google Meet, знати правила налаштування технічного обладнання, дотримуватися етикету віртуального спілкування. Відсутність цих навичок може стати серйозною перешкодою на шляху до працевлаштування, тоді як їх наявність демонструє професіоналізм та готовність працювати у сучасному цифровому середовищі.

Після отримання роботи цифрова грамотність залишається важливою складовою професійної діяльності. Практично кожна галузь нині вимагає використання спеціалізованого програмного забезпечення. Наприклад, офісні програми (Microsoft Office, Google Workspace), CRM-системи для управління клієнтами, ERP-системи для організації бізнес-процесів, інструменти для

аналітики даних та інші технології є невід'ємною частиною щоденної роботи. Співробітники, які вміють швидко адаптуватися до нових програм і використовувати їх максимально ефективно, стають цінними кадрами для своїх роботодавців.

Крім того, цифрова грамотність відкриває доступ до можливостей підвищення кваліфікації та професійного розвитку. Онлайн-курси, вебінари, воркшопи, доступ до спеціалізованої літератури та спільнот дозволяють фахівцям залишатися конкурентоспроможними на ринку праці. Здатність самостійно шукати і використовувати такі ресурси є важливим чинником для побудови успішної кар'єри.

Отже, цифрова грамотність є основою для професійного зростання, сприяє підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці та допомагає інтегруватися у сучасне робоче середовище. Вона є незамінним інструментом для реалізації особистих амбіцій і досягнення професійних цілей у цифрову епоху.

Цифрова грамотність відкриває широкі можливості для підтримки та розвитку соціальних зв'язків у сучасному світі, де значна частина комунікації відбувається у віртуальному середовищі. Завдяки соціальним мережам, таким як Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn та інші, люди мають змогу спілкуватися з друзями, родичами чи колегами, незалежно від відстані між ними. Цифрова грамотність дозволяє ефективно використовувати ці платформи, обирати належні канали для комунікації, створювати якісний контент та підтримувати зв'язки у динамічному світі.

Участь в онлайн-спільнотах є ще одним важливим аспектом сучасного соціального життя. Завдяки цифровим платформам, люди можуть об'єднуватися навколо спільних інтересів, наприклад, хобі, професійної діяльності, благодійних ініціатив чи суспільно значущих тем. Цифрова грамотність сприяє не лише вступу до таких спільнот, але й активній участі в них через написання постів, коментарів, проведення опитувань, створення подій чи координацію

спільних дій. Вона також дозволяє ідентифікувати якісні та безпечні платформи, що є важливим для уникнення дезінформації чи недобросовісних спільнот.

Організація віртуальних зустрічей стала особливо популярною у період пандемії, коли фізичне спілкування було обмеженим. Зараз цей формат залишається актуальним як для особистих зустрічей, так і для професійних або громадських подій. Використання платформ для відеоконференцій, таких як Zoom, Google Meet, Microsoft Teams чи інших, вимагає базових навичок цифрової грамотності. Це стосується як технічних аспектів (налаштування обладнання, управління віртуальними кімнатами), так і дотримання правил етикету у віртуальному середовищі.

Окрім цього, цифрова грамотність дає змогу долучатися до соціально важливих ініціатив, наприклад, участі в благодійних акціях, суспільних кампаніях чи громадських обговореннях. Завдяки цифровим технологіям, люди можуть не лише бути пасивними спостерігачами, а й активними учасниками процесів, що впливають на їхнє оточення. Водночас здатність критично оцінювати інформацію, що поширюється в соціальних мережах, є важливою для уникнення маніпуляцій чи пропаганди.

Соціальні мережі та віртуальні платформи також виконують функцію підтримки психоемоційного стану, особливо у кризові моменти. Люди знаходять підтримку у тематичних групах, спілкуються з однодумцями, отримують поради чи просто діляться своїми переживаннями. Цифрова грамотність дозволяє робити це безпечно, дотримуючись правил конфіденційності та етики у спілкуванні.

Таким чином, цифрова грамотність у соціальному житті сприяє підтримці активних соціальних зв'язків, розширенню кола спілкування, залученню до суспільно важливих ініціатив і підтримці емоційного балансу. Вона забезпечує інтеграцію у сучасний соціальний простір і допомагає залишатися частиною глобального суспільства.

Цифрова грамотність має вирішальне значення для ефективного доступу до широкого спектра послуг, які у сучасному світі дедалі більше переміщуються

у цифровий простір. Використання цифрових інструментів дозволяє людям економити час, уникати черг, знижувати витрати на поїздки та швидко вирішувати побутові чи адміністративні питання.

Один із найпоширеніших прикладів – оплата рахунків онлайн, яка стала звичним явищем для багатьох громадян. Завдяки електронним платіжним системам, мобільним додаткам банків і сервісам на кшталт Apple Pay чи Google Pay, користувачі можуть швидко та безпечно оплачувати комунальні послуги, штрафи, кредити чи інші фінансові зобов'язання. Цифрова грамотність у цьому випадку передбачає вміння користуватися банківськими додатками, розуміння процедур підтвердження платежів і забезпечення безпеки своїх фінансових даних.

Бронювання квитків для подорожей чи культурних заходів також стало значно зручнішим завдяки цифровим технологіям. Онлайн-платформи дозволяють обирати найкращі варіанти за ціною та розкладом, бронювати авіа-чи залізничні квитки, купувати квитки на концерти, театральні вистави або кіно. Для цього необхідно не лише вміти користуватися відповідними сайтами чи додатками, а й розуміти принципи безпечної оплати, зберігання електронних квитків і вирішення можливих технічних проблем.

Ще одним важливим аспектом є запис до лікаря через онлайн-платформи, що стало популярним завдяки впровадженню електронних медичних систем. Уміння користуватися такими сервісами дозволяє швидко знайти потрібного спеціаліста, дізнатися про доступні дати прийому та зручно організувати медичну консультацію. Це особливо важливо для людей, які мають обмежені фізичні можливості або проживають у віддалених регіонах, де доступ до медичних послуг є обмеженим.

Цифрова грамотність також значно полегшує доступ до державних послуг онлайн, які надаються через спеціалізовані платформи, такі як портали електронного уряду чи мобільні додатки. Громадяни можуть подавати заяви на отримання довідок, субсидій, реєструвати майно, отримувати соціальну допомогу або навіть голосувати. Для цього необхідно знати, як створювати

облікові записи, підтверджувати особу за допомогою електронного підпису або банківської ідентифікації, а також орієнтуватися у структурі цифрових порталів.

Загалом, цифрова грамотність у сфері послуг забезпечує не лише зручність, але й сприяє більшій незалежності та економії ресурсів. Люди, які володіють необхідними навичками, можуть швидко адаптуватися до змін у технологічному середовищі, мати рівний доступ до сервісів і значно покращувати якість свого життя. Водночас, цифрова грамотність мінімізує ризики, пов'язані з шахрайством чи некоректним використанням сервісів, забезпечуючи безпеку та комфорт у повсякденній діяльності.

Цифрова грамотність відіграє ключову роль у трансформації торгівлі, створюючи нові можливості для споживачів та бізнесу. У сучасному світі покупки стали доступними у будь-який час і будь-якому місці завдяки онлайн-магазинам, мобільним додаткам та платформам електронної комерції. Здатність ефективно використовувати ці інструменти забезпечує зручність, економію часу та ресурсів, а також можливість обирати найвигідніші пропозиції.

Одним із основних аспектів є покупки онлайн, які дозволяють споживачам замовляти товари чи послуги з доставкою додому або в пункт видачі. Для цього необхідно вміти орієнтуватися на платформах електронної комерції, таких як Rozetka, Amazon, Aliexpress чи інші локальні сервіси, а також знати, як оформлювати замовлення, вибирати способи оплати та доставки. Цифрова грамотність дозволяє уникати шахрайства, розпізнавати підроблені сайти та перевіряти надійність продавців через відгуки інших користувачів.

Порівняння цін є ще одним важливим навиком, який стає доступним завдяки цифровим інструментам. Сайти-агрегатори, додатки для порівняння цін та спеціальні розширення для браузерів дозволяють швидко знайти найвигідніші пропозиції на товари або послуги. Для цього потрібно вміти фільтрувати дані, аналізувати акції та знижки, а також враховувати додаткові фактори, такі як вартість доставки чи наявність гарантії. Цифрова грамотність сприяє більш свідомому споживанню, допомагаючи уникнути переplat та робити обґрунтовані вибори.

Не менш важливим аспектом є використання мобільних додатків для оплати, які спрощують процес розрахунків за товари та послуги. Банківські додатки, Apple Pay, Google Pay чи спеціалізовані платформи, такі як PayPal, дозволяють швидко та безпечно здійснювати покупки. Для цього необхідно знати, як налаштовувати мобільний гаманець, підключати банківські картки, підтверджувати платежі та захищати свої дані. Використання таких інструментів дозволяє споживачам уникати черг, мінімізувати контакт із готівкою та зберігати фінансову інформацію у безпеці.

Цифрова грамотність також сприяє участі у спеціальних програмах лояльності, кешбеках чи акціях, які пропонують онлайн-торговці. Наприклад, використання мобільних додатків великих торговельних мереж дозволяє накопичувати бали, отримувати персоналізовані знижки чи бути в курсі спеціальних пропозицій. Це підвищує економічну вигоду для споживачів та заохочує до активного використання цифрових інструментів.

Таким чином, цифрова грамотність у сфері торгівлі надає споживачам змогу максимально ефективно використовувати можливості, які пропонує цифровий ринок. Вона сприяє не лише зручності та економії, але й підвищенню рівня безпеки під час покупок, формуючи більш свідомого та обізнаного споживача у цифрову епоху.

У сучасну епоху цифровізації, коли значна частина особистої та фінансової інформації обробляється в електронному середовищі, цифрова грамотність стає важливим інструментом для захисту персональних даних і забезпечення безпеки в онлайн-просторі. Без базових знань про кібербезпеку користувачі ризикують стати жертвами шахрайства, крадіжок даних або інших злочинів, які можуть мати серйозні фінансові та репутаційні наслідки.

Один із основних аспектів цифрової безпеки – захист персональних даних. Це включає вміння правильно налаштовувати приватність у соціальних мережах, уникати розголошення конфіденційної інформації у відкритих джерелах і використовувати складні паролі. Цифрова грамотність передбачає знання про необхідність двофакторної аутентифікації для захисту акаунтів, регулярне

оновлення програмного забезпечення та використання антивірусних систем. Люди, які не мають таких навичок, можуть легко стати об'єктами атак, спрямованих на викрадення персональних даних, що може призвести до зловживань або фінансових втрат.

Інший важливий аспект – розпізнавання фішингу, тобто спроб шахраїв отримати конфіденційну інформацію через підроблені сайти, електронні листи чи повідомлення. Для цього необхідно знати, як виглядають типові ознаки фішингових атак: орфографічні помилки, підозрілі доменні імена, запити на надання особистої інформації або посилання на незнайомі ресурси. Цифрова грамотність дозволяє перевіряти достовірність джерел, уникати небезпечних посилань та повідомляти про такі спроби відповідним службам.

Безпечне використання банківських послуг онлайн є ще однією важливою складовою цифрової грамотності. Для цього користувачі повинні розуміти, як працюють мобільні додатки банків, електронні гаманці та системи онлайн-платежів. Це включає вміння розпізнавати підроблені банківські сайти, уникати підключення до публічних Wi-Fi-мереж під час здійснення фінансових операцій і ніколи не передавати свої банківські реквізити чи коди підтвердження третім особам. Знання про основи кібергігієни, такі як регулярна зміна паролів і перевірка банківських транзакцій, сприяє збереженню коштів та запобігає шахрайству.

Цифрова грамотність також охоплює розуміння важливості резервного копіювання даних і захисту пристроїв. Наприклад, у разі кібератак чи втрати обладнання, користувачі, які регулярно створюють резервні копії, можуть швидко відновити свої дані. Крім того, знання про шифрування файлів та комунікацій допомагає захистити конфіденційну інформацію під час передачі.

Отже, цифрова грамотність у сфері безпеки є фундаментальним елементом у забезпеченні захисту особистих і фінансових даних у сучасному цифровому світі. Вона дозволяє уникати ризиків, пов'язаних із використанням онлайн-послуг, і сприяє формуванню культури безпеки, що є важливим для кожного користувача цифрового середовища.

Цифрова грамотність відкриває широкі можливості для розвитку інноваційної діяльності та використання передових технологій у різних сферах життя. Сучасний світ характеризується швидким темпом змін, де постійна поява нових технологій формує як виклики, так і перспективи. Здатність слідкувати за останніми технологічними новинками та впроваджувати власні цифрові проєкти стає критично важливою для особистісного, професійного та суспільного розвитку.

Одним із ключових аспектів є можливість стежити за технологічними новинками. Цифрова грамотність дозволяє отримувати доступ до спеціалізованих ресурсів, таких як технологічні блоги, новинні портали, вебінари чи конференції. Завдяки цьому користувачі можуть бути в курсі останніх тенденцій, дізнаватися про нові продукти, сервіси, інструменти чи ідеї, які змінюють сучасний світ. Наприклад, знання про розвиток штучного інтелекту, блокчейну, Інтернету речей чи інших інноваційних технологій допомагає зрозуміти, як ці рішення можуть бути застосовані в конкретній галузі чи у повсякденному житті.

Цифрова грамотність також сприяє розвитку власних цифрових проєктів, що є важливою складовою інноваційної діяльності. Володіння сучасними інструментами для програмування, дизайну, управління проєктами чи аналітики відкриває можливості для створення стартапів, розробки нових продуктів чи впровадження технологічних рішень у бізнесі. Наприклад, знання мов програмування, таких як Python чи JavaScript, дозволяє розробляти додатки чи вебсайти, а використання платформ для краудфандингу, таких як Kickstarter, допомагає залучати фінансування для реалізації ідей.

Інноваційна діяльність також включає вміння ефективно співпрацювати у глобальних командах, використовувати платформи для спільної роботи, такі як Trello чи Slack, та інтегрувати нові технології у поточні процеси. Люди з високим рівнем цифрової грамотності мають змогу брати участь у міжнародних проєктах, співпрацювати з провідними компаніями чи дослідниками, що сприяє поширенню нових знань і досвіду.

Крім того, цифрова грамотність є важливим чинником у навчанні та адаптації до інновацій. Здатність швидко опановувати нові технології, навчатися через онлайн-курси, читати технічну документацію чи брати участь у спеціалізованих тренінгах дозволяє залишатися конкурентоспроможним у сучасному світі. Це особливо актуально в умовах, коли технології змінюються настільки швидко, що навіть поточні знання можуть втратити актуальність за кілька років.

Цифрова грамотність є невід'ємною складовою демократичного суспільства, забезпечуючи громадянам доступ до політичної інформації, можливість активної участі у громадському житті та використання сучасних інструментів для реалізації своїх прав. У епоху цифровізації вона стає ключовим фактором для формування свідомих, обізнаних та активних громадян.

Одним із основних аспектів є участь у громадському житті. Цифрова грамотність дозволяє громадянам брати участь у суспільних дискусіях, долучатися до ініціатив, створювати петиції чи підтримувати суспільно значущі проекти через онлайн-платформи. Наприклад, громадяни можуть використовувати спеціалізовані сервіси для комунікації з органами влади, такі як електронні петиції, або брати участь у громадських консультаціях через вебсайти муніципалітетів чи державних установ. Знання цифрових інструментів дозволяє активно впливати на суспільні процеси, а не залишатися пасивними спостерігачами.

Доступ до інформації про політичні процеси є ще однією важливою складовою демократичних свобод, яку забезпечує цифрова грамотність. Сучасні технології надають громадянам можливість слідкувати за діяльністю урядових структур, читати аналітичні матеріали, перевіряти достовірність інформації через офіційні джерела або незалежні ЗМІ. Вміння розпізнавати фейкові новини, перевіряти джерела інформації та критично мислити є основою для формування об'єктивного уявлення про політичну ситуацію. Це дозволяє громадянам приймати зважені рішення, а також уникати маніпуляцій, що можуть підривати демократичні процеси.

Цифрова грамотність також відіграє ключову роль у виборчому процесі, зокрема у реалізації можливостей для голосування онлайн. У багатьох країнах розробляються системи електронного голосування, які дозволяють громадянам брати участь у виборах, не виходячи з дому. Це особливо важливо для людей з інвалідністю, тих, хто перебуває за кордоном, або живе у віддалених регіонах. Для участі в електронному голосуванні громадяни повинні розуміти, як користуватися відповідними платформами, підтверджувати свою особу через цифрові ідентифікатори чи електронний підпис, а також знати про механізми безпеки, які захищають їхній вибір.

Окрім голосування, цифрова грамотність сприяє залученню громадян до моніторингу виборчого процесу. Завдяки онлайн-платформам активісти можуть повідомляти про порушення під час виборів, ділитися результатами спостережень та сприяти прозорості демократичних процедур. Це підвищує довіру до виборчих процесів і зміцнює основи демократії.

Таким чином, цифрова грамотність у контексті демократії є потужним інструментом для підвищення прозорості, ефективності та інклюзивності демократичних процесів. Вона дозволяє громадянам не лише бути обізнаними про політичну ситуацію, але й активно впливати на формування державної політики, захищаючи свої права та свободи у цифровому світі.

3.2. Напрямки покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення України

У сучасному світі цифрові технології стали ключовим чинником економічного, соціального та культурного розвитку, радикально змінюючи способи взаємодії між державою, бізнесом і громадянами. Розвиток цифрової грамотності населення є не лише важливим фактором адаптації до цих змін, але й необхідною умовою для забезпечення доступу до базових послуг, реалізації прав і можливостей громадян. Україна, яка активно рухається до цифрової

трансформації, вже створила чимало інструментів для підвищення цифрових навичок, серед яких особливе місце займають безкоштовні навчальні курси та платформи на зразок «Дія». Однак, попри ці досягнення, залишаються численні виклики, які стримують повноцінне використання цих можливостей.

Основними проблемами є недостатня пропаганда існуючих ініціатив, особливо серед населення у сільській місцевості, обмежений доступ до інфраструктури та цифрових інструментів, а також відсутність індивідуалізованих підходів до навчання різних вікових і соціальних груп. Віддалені регіони, старше покоління та люди, які не мають стабільного доступу до інтернету, є найбільш вразливими до цифрового відставання, що посилює соціальну нерівність. Ці виклики вимагають системних рішень, спрямованих на забезпечення рівних можливостей для всіх громадян незалежно від їхнього місця проживання чи соціального статусу.

Ефективне управління розвитком цифрової грамотності передбачає інтегрований підхід, що поєднує інформаційну кампанію, технічну підтримку, створення навчальних програм, адаптованих до різних категорій населення, і стимулювання приватного сектору до участі у цьому процесі. Зокрема, важливим є розширення доступу до освітніх програм у віддалених регіонах, розробка спеціалізованих курсів для людей старшого віку, популяризація цифрових навичок через національні медіа та соціальні мережі, а також забезпечення консультаційної підтримки для тих, хто стикається з труднощами у навчанні. Важливим завданням також є моніторинг ефективності впроваджених заходів для подальшої адаптації до потреб громадян.

Цифрова грамотність є ключем до інтеграції у сучасне суспільство, вона сприяє економічній активності, соціальній згуртованості та громадянській участі. Інвестиції у її розвиток є стратегічно важливими для створення інклюзивного суспільства, в якому кожен громадянин матиме змогу реалізувати свій потенціал у цифровій епосі. Розширення можливостей навчання, забезпечення доступності цифрових технологій та підвищення рівня обізнаності

громадян про їхні можливості сприятимуть не лише підвищенню якості життя, але й сталому розвитку України як цифрової держави.

В табл.3.2. представлено напрямки покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення в Україні.

Таблиця 3.2

Напрямки покращення державного управління розвитком цифрової грамотності населення в Україні

№ п.п.	Напрямок	Опис	Очікуваний результат
1	2	3	4
1.	Активізація інформаційної кампанії	Проведення масштабної пропаганди цифрової грамотності через національні телеканали, радіо, соціальні мережі, мобільні додатки та інші платформи.	Підвищення обізнаності громадян про безкоштовні освітні ресурси, такі як курси на платформі «Дія».
2.	Розширення доступності курсів	Забезпечення технічної можливості для проходження курсів у сільських місцевостях через мобільні центри навчання, бібліотеки, школи або громадські хаби.	Залучення більшої кількості населення, особливо з віддалених регіонів, до освітніх програм.
3.	Спеціалізовані програми для літніх людей	Розробка програм, адаптованих для старшого покоління, з урахуванням їхніх потреб, а також залучення волонтерів для навчання.	Залучення осіб похилого віку до цифрового середовища, підвищення їхньої цифрової компетенції.
4.	Інтеграція цифрової грамотності в освіту	Включення базового навчання цифровим навичкам у програми шкіл, професійно-технічних училищ та університетів.	Формування культури цифрової грамотності з молодого віку, забезпечення навичок для майбутніх поколінь.
5.	Партнерство з приватним сектором	Співпраця з компаніями у сфері ІТ для створення мотиваційних програм (сертифікати, конкурси, бонуси) для тих, хто проходить навчання.	Збільшення мотивації серед населення до освоєння цифрових навичок, підвищення залученості громадян.
6.	Створення локальних центрів підтримки	Організація пунктів підтримки у громадах для консультацій та допомоги у використанні цифрових послуг і навчальних платформ.	Забезпечення постійної підтримки громадян у процесі навчання, зменшення бар'єрів у доступі до технологій.

1	2	3	4
7.	Мотиваційні програми для роботодавців	Стимулювання компаній через пільги чи гранти для організації курсів цифрової грамотності для своїх співробітників.	Підвищення рівня цифрової грамотності серед працюючого населення.
8.	Моніторинг і оцінка ефективності	Запровадження системи моніторингу результатів навчальних ініціатив, визначення регіонів або груп населення з найменшою залученістю.	Підвищення ефективності державної політики шляхом адаптації заходів до потреб конкретних регіонів чи груп.
9.	Розробка мобільних додатків	Створення доступних мобільних додатків для навчання цифрової грамотності з інтерактивними завданнями, відеоуроками та інструкціями.	Забезпечення зручного інструменту навчання, особливо для молоді та мешканців сільських територій.
10.	Підтримка цифрової інклюзії	Забезпечення спеціальних програм для людей з інвалідністю, включно з адаптованими курсами, доступними для різних категорій населення.	Забезпечення рівного доступу до цифрових послуг для всіх груп населення, включаючи людей з інвалідністю.

Джерело: складено автором

Ефективна інформаційна кампанія є важливим інструментом для підвищення цифрової грамотності населення, особливо в умовах низької обізнаності про наявні освітні ресурси. У сучасному світі доступність інформації не завжди означає її ефективне використання. Багато громадян України не знають про існування безкоштовних освітніх платформ, таких як «Дія», які пропонують курси з основ цифрової грамотності та практичних навичок. Це зумовлено недостатньою увагою до інформування громадян з боку держави, а також нерівномірним доступом до інформаційних джерел, особливо у віддалених регіонах. Масштабна пропаганда, яка використовує всі доступні канали комунікації, може стати потужним поштовхом до залучення широких верств населення до навчання.

Національні телеканали, радіо, соціальні мережі, мобільні додатки та інші платформи є ефективними засобами донесення інформації до різних цільових аудиторій. Традиційні медіа, такі як телебачення і радіо, забезпечують охоплення старшого покоління, яке менш активно використовує інтернет. Соціальні мережі

та мобільні додатки, у свою чергу, дозволяють ефективно взаємодіяти з молоддю та активними користувачами цифрових технологій. Інформаційна кампанія повинна бути інтегрованою, адаптованою до різних вікових і соціальних груп та орієнтованою на простоту і доступність. Наприклад, рекламні ролики на телебаченні, банери у соцмережах, інтерактивні пости, подкасти або серії інтерв'ю з експертами можуть зробити процес навчання привабливішим для громадян.

Результатом активізації інформаційної кампанії стане зростання рівня обізнаності населення про можливості безкоштовного навчання та переваги використання цифрових інструментів. Це сприятиме формуванню позитивного ставлення до цифрових технологій, стимулюватиме громадян до освоєння нових навичок і підвищить рівень їхньої участі у цифровому суспільстві. Особливо важливо, щоб такі кампанії були довгостроковими, мали чіткі цілі та регулярно оцінювалися на предмет ефективності. Залучення громадських організацій, локальних ініціатив та бізнесу до цього процесу дозволить не лише забезпечити більший масштаб кампанії, але й створити умови для її сталого впливу на суспільство. Таким чином, інформаційна кампанія стане не лише засобом підвищення обізнаності, але й основою для побудови більш інклюзивного і освіченого цифрового суспільства в Україні.

Одним із головних викликів у розвитку цифрової грамотності в Україні є обмежений доступ до освітніх програм у сільських і віддалених регіонах. Багато мешканців таких територій стикаються з технічними бар'єрами, такими як нестабільний доступ до інтернету, відсутність сучасних пристроїв або недостатньо розвинена інфраструктура. У цьому контексті створення технічних можливостей для проходження курсів стає важливим напрямком державної політики. Забезпечення доступу до навчання через мобільні центри цифрової освіти, школи, громадські хаби або бібліотеки може суттєво зменшити нерівність між міськими та сільськими жителями у можливостях здобуття цифрових навичок.

Мобільні центри навчання, оснащені сучасною технікою та доступом до інтернету, можуть забезпечити навчання навіть у найвіддаленіших населених пунктах. Такі центри можуть пропонувати як групові, так і індивідуальні заняття, адаптовані до потреб різних категорій населення. Школи та бібліотеки можуть стати осередками цифрової освіти, де громадяни матимуть змогу не лише пройти курси, а й отримати технічну підтримку або консультації. Важливим аспектом є також інтеграція цих ресурсів у локальні громади, що сприятиме їх ефективному використанню та залученню населення до навчання. Наприклад, організація відкритих днів, семінарів чи майстер-класів у таких закладах може стимулювати інтерес до освоєння цифрових технологій.

Розширення доступу до курсів матиме позитивний вплив на соціальну згуртованість та економічний розвиток регіонів. Завдяки зменшенню цифрового розриву між містом і селом, більше громадян зможуть скористатися можливостями, які надають цифрові технології: від пошуку роботи та участі в онлайн-освіті до доступу до державних послуг. Крім того, розвиток цифрових навичок у регіонах сприятиме формуванню активного громадянського суспільства, яке здатне ефективно використовувати цифрові інструменти для вирішення локальних проблем. Державна підтримка таких ініціатив у партнерстві з місцевими громадами, бізнесом та громадськими організаціями забезпечить довгостроковий ефект та сприятиме створенню умов для інклюзивного цифрового суспільства в Україні.

У сучасному світі, де цифрові технології стали невід'ємною частиною повсякденного життя, особи похилого віку часто стикаються з бар'єрами, які заважають їм повноцінно інтегруватися в цифрове середовище. Відсутність базових цифрових навичок, страх перед новими технологіями та обмежений доступ до навчальних ресурсів створюють ситуацію соціальної ізоляції для багатьох літніх людей. Розробка спеціалізованих програм навчання, адаптованих до їхніх потреб, є важливим кроком до подолання цієї проблеми. Такі програми повинні бути орієнтовані на доступність, простоту і практичну користь, з урахуванням індивідуальних темпів освоєння нових знань.

Ключовим елементом спеціалізованих програм для літніх людей є використання адаптованих методів навчання, які враховують їхні психологічні та фізіологічні особливості. Наприклад, курси можуть включати поступове освоєння базових навичок, таких як використання смартфонів, електронної пошти, соціальних мереж або онлайн-банкінгу. Інструкції мають бути чіткими, покроковими та доповненими практичними завданнями, щоб літні люди могли закріпити отримані знання. Для підвищення ефективності навчання можна використовувати прості друковані посібники, відеоуроки з великими шрифтами та доступним поясненням, а також індивідуальні консультації.

Залучення волонтерів до проведення таких програм є ще одним важливим аспектом. Молодь, яка володіє цифровими навичками, може стати наставниками для літніх людей, сприяючи формуванню міжпоколінного діалогу та взаємодії. Волонтери не лише допомагають освоїти нові технології, а й створюють атмосферу підтримки, що сприяє подоланню страху перед використанням цифрових пристроїв. Навчальні заняття можуть проводитися у місцевих громадах, бібліотеках чи громадських центрах, що полегшує доступ літніх людей до освітніх програм.

Результатом впровадження таких спеціалізованих програм стане залучення осіб похилого віку до цифрового середовища, що дозволить їм бути активними учасниками суспільного життя. Вони зможуть спілкуватися з рідними через соціальні мережі, отримувати державні послуги онлайн, оплачувати рахунки, здійснювати покупки в інтернеті та навіть брати участь у громадських ініціативах. Підвищення цифрової компетенції літніх людей сприятиме їхній соціальній адаптації, зменшить рівень ізоляції та підвищить якість їхнього життя. Таким чином, спеціалізовані програми для старшого покоління є важливим напрямком у створенні інклюзивного цифрового суспільства.

Цифрова грамотність є одним із фундаментальних компонентів сучасної освіти, оскільки розвиток технологій вимагає від молодого покоління не лише вміння користуватися пристроями, але й здатності ефективно адаптуватися до швидко змінюваного світу. Включення базового навчання цифровим навичкам у

програми шкіл, професійно-технічних училищ та університетів є важливим кроком для забезпечення підготовки учнів і студентів до викликів цифрової епохи. Це формує основу для розвитку навичок, які потрібні не лише для навчання, а й для майбутнього працевлаштування та активної участі у суспільному житті.

Шкільна освіта повинна закладати фундамент цифрової грамотності з раннього віку. Учні мають освоювати базові навички роботи з комп'ютерами, планшетами, інтернетом, а також навчатися принципам безпеки у цифровому середовищі. Інтеграція цифрової грамотності у навчальні програми може включати уроки з користування текстовими редакторами, пошуковими системами, створення презентацій та базової роботи з даними. Окрему увагу варто приділити питанням критичного мислення, щоб молодь могла розпізнавати фейкові новини, перевіряти джерела інформації та аналізувати великі обсяги даних.

У професійно-технічних училищах та університетах акцент має зміщуватися на глибше розуміння цифрових технологій і їхнє застосування у конкретних галузях. Студенти повинні отримувати знання про використання програмного забезпечення, специфічного для їхніх професій, основи програмування, бази даних, аналітику даних та принципи роботи сучасних цифрових платформ. Крім того, важливою є інтеграція цифрових навичок у міждисциплінарні проєкти, які допоможуть студентам зрозуміти, як використовувати технології для вирішення реальних проблем. Це сприятиме підготовці фахівців, здатних працювати у цифровізованому світі, і допоможе зменшити розрив між вимогами ринку праці та освітнім рівнем випускників.

Інтеграція цифрової грамотності в освіту має довгостроковий позитивний вплив на формування культури цифрової компетенції з молодого віку. Це забезпечує підготовку поколінь, здатних не лише споживати цифрові технології, але й створювати інноваційні рішення. Результатом стане підвищення конкурентоспроможності країни на глобальному ринку, зменшення цифрового

розриву між різними соціальними групами та формування свідомого, освіченого суспільства, готового до викликів і можливостей цифрової епохи.

Успішний розвиток цифрової грамотності населення вимагає комплексного підходу, в якому держава, громадянське суспільство та приватний сектор об'єднують зусилля. Співпраця з компаніями у сфері ІТ може стати потужним інструментом для стимулювання інтересу громадян до освоєння цифрових навичок. Приватний сектор володіє значними ресурсами, інноваційними технологіями та експертними знаннями, які можуть бути ефективно використані для реалізації мотиваційних програм. Це дозволить створити сприятливе середовище, де навчання цифровим навичкам стане доступним, цікавим і корисним для всіх верств населення.

Одним із ефективних механізмів співпраці є розробка мотиваційних програм, таких як сертифікати, конкурси, бонуси чи знижки для тих, хто проходить курси з цифрової грамотності. Наприклад, ІТ-компанії можуть надавати безкоштовний доступ до платних інструментів або програм для учасників курсів, організовувати конкурси з цінними призами для найкращих студентів чи навіть пропонувати стажування для тих, хто успішно завершив навчання. Такі програми не лише підвищують мотивацію населення до навчання, але й допомагають компаніям знаходити талановитих фахівців для майбутньої роботи.

Крім мотиваційних програм, приватний сектор може брати участь у створенні навчальних матеріалів та платформ. Спільно з державою ІТ-компанії можуть розробляти інтерактивні курси, мобільні додатки, відеоуроки чи вебінари, які будуть доступні для широкої аудиторії. Такі навчальні ресурси, засновані на сучасних технологіях і інноваційних підходах, сприятимуть глибшому залученню громадян до процесу навчання. Важливим є також використання платформ компаній для пропаганди освітніх можливостей: реклама курсів у додатках, публікації у соціальних мережах чи сповіщення через email-розсилки можуть значно збільшити охоплення аудиторії.

Результатом партнерства між державою та приватним сектором стане зростання інтересу громадян до цифрової грамотності, підвищення рівня їхньої компетенції та залученості до цифрового середовища. Це не лише сприятиме інтеграції населення у сучасне суспільство, але й створить передумови для економічного розвитку, оскільки підвищення цифрових навичок стимулює продуктивність, інноваційність та конкурентоспроможність робочої сили. Така співпраця демонструє, як спільні зусилля держави та бізнесу можуть ефективно вирішувати актуальні соціальні виклики та формувати майбутнє цифрової України.

Сучасний ринок праці ставить перед працівниками дедалі вищі вимоги до володіння цифровими навичками. Для компаній, які прагнуть залишатися конкурентоспроможними, інвестиції у розвиток цифрової грамотності співробітників є стратегічно важливими. Проте багато роботодавців уникають таких ініціатив через брак фінансових ресурсів чи часу. У цьому контексті стимулювання роботодавців через пільги, гранти чи інші форми підтримки з боку держави може стати ефективним способом підвищення рівня цифрової грамотності серед працюючого населення.

Одним із напрямків таких програм є надання компаніям податкових пільг за організацію курсів цифрової грамотності для своїх співробітників. Наприклад, роботодавці, які інвестують у навчання працівників, можуть отримувати зменшення податкового навантаження або часткове відшкодування витрат. Це створює мотивацію для бізнесу вкладати кошти у розвиток персоналу, що в результаті покращує не лише рівень цифрових навичок співробітників, але й загальну продуктивність компанії. Пільги можуть стати особливо корисними для малого та середнього бізнесу, який часто обмежений у ресурсах для організації навчання.

Грантові програми – ще один ефективний механізм підтримки. Держава або міжнародні організації можуть виділяти гранти компаніям на розробку та впровадження освітніх ініціатив для співробітників. Наприклад, ці кошти можуть бути спрямовані на створення внутрішніх навчальних платформ,

запрошення тренерів чи закупівлю доступу до спеціалізованих курсів. Компанії, які отримують такі гранти, матимуть змогу підвищувати кваліфікацію своїх працівників без значного фінансового навантаження. Це сприятиме поширенню культури навчання серед працюючого населення та підвищить цінність людського капіталу.

Результатом впровадження мотиваційних програм для роботодавців стане значне зростання цифрової грамотності серед працівників різних галузей. Це забезпечить працівникам не лише адаптацію до сучасних вимог ринку праці, але й дасть змогу брати участь у впровадженні інновацій та підвищить їхню конкурентоспроможність. Для компаній це стане інструментом оптимізації бізнес-процесів, зменшення операційних витрат і покращення якості надання послуг. У масштабах країни такі ініціативи сприятимуть економічному зростанню, зменшенню цифрового розриву та підвищенню конкурентоспроможності на глобальному ринку. Таким чином, мотиваційні програми для роботодавців є важливою складовою стратегії державного управління розвитком цифрової грамотності населення.

Успішна реалізація державних програм з підвищення цифрової грамотності населення вимагає постійного моніторингу та оцінки їхньої ефективності. Безсистемний підхід до навчальних ініціатив може призвести до нерівномірного охоплення населення, низької залученості окремих груп або регіонів і, відповідно, до зменшення загальної ефективності політики. Запровадження комплексної системи моніторингу результатів дозволить визначити сильні та слабкі сторони програм, виявити регіони чи групи населення, які найбільше потребують уваги, та адаптувати заходи відповідно до їхніх потреб.

Ефективна система моніторингу повинна включати збирання, аналіз і візуалізацію даних про хід навчальних програм. Це можуть бути статистичні дані про кількість осіб, які пройшли навчання, їхній соціально-демографічний профіль, рівень задоволеності курсами, а також інформація про досягнуті результати, наприклад, підвищення рівня цифрових навичок або покращення

доступу до цифрових послуг. Використання сучасних цифрових інструментів, таких як інтерактивні аналітичні панелі, дозволить державним органам швидко і точно оцінювати ефективність навчальних ініціатив у різних регіонах та серед різних груп населення.

Моніторинг також сприятиме ідентифікації регіонів або груп з низьким рівнем залученості до навчання. Наприклад, це можуть бути сільські громади, де обмежений доступ до інтернету, або старше покоління, яке потребує індивідуального підходу до навчання. На основі таких даних держава зможе розробляти таргетовані програми, спрямовані на вирішення конкретних проблем. Наприклад, для регіонів із низькою залученістю можуть бути створені мобільні навчальні центри або організовані виїзні заняття, а для окремих груп населення – адаптовані курси з урахуванням їхніх потреб і можливостей.

Результатом впровадження системи моніторингу і оцінки ефективності стане підвищення якості та результативності державних програм з цифрової грамотності. Це дозволить уникнути марнотратства ресурсів, забезпечити справедливий розподіл навчальних можливостей і створити умови для залучення максимальної кількості громадян. У довгостроковій перспективі такий підхід сприятиме зменшенню цифрового розриву, зміцненню соціальної згуртованості та формуванню цифрової культури, яка відповідатиме викликам сучасного суспільства. Таким чином, моніторинг і оцінка ефективності є ключовими елементами адаптивного управління, яке спрямоване на досягнення максимального впливу державної політики.

Мобільні додатки є одним із найефективніших інструментів для навчання цифрової грамотності, оскільки вони забезпечують зручний, доступний і гнучкий формат отримання знань. У світі, де смартфони є у більшості населення, мобільні додатки дозволяють охопити велику аудиторію, включаючи молодь та мешканців сільських територій. Створення додатків, які інтегрують навчальні матеріали з практичними завданнями, відеоуроками та інтерактивними функціями, може значно спростити процес навчання, зробити його цікавим та ефективним.

Мобільний додаток для цифрової грамотності повинен бути орієнтований на доступність і простоту використання. Інтерфейс має бути інтуїтивно зрозумілим, з чіткими інструкціями та адаптованим до різних рівнів знань користувачів. Наприклад, додаток може пропонувати базові курси для початківців, які знайомлять із основами роботи з пристроями, інтернетом та соціальними мережами, і розширені програми для тих, хто хоче поглибити свої знання, наприклад, у сфері онлайн-банкінгу, електронної комерції чи кібербезпеки. Важливим елементом є інтерактивні завдання, які дозволяють користувачам одразу застосовувати отримані знання на практиці, що значно підвищує рівень засвоєння матеріалу.

Особливу увагу слід приділити створенню навчального контенту, який відповідає реальним потребам різних категорій населення. Для молоді додаток може включати гейміфікацію, рейтинги чи змагання, що сприяє залученню та підтримує інтерес до навчання. Для мешканців сільських територій, які можуть стикатися з нестабільним доступом до інтернету, варто передбачити можливість завантаження матеріалів для офлайн-використання. Відеоуроки та покрокові інструкції мають бути максимально наочними та зрозумілими, а також локалізованими для врахування мовних і культурних особливостей.

Розробка таких мобільних додатків дозволить забезпечити широке охоплення населення, зокрема тих груп, які часто залишаються поза увагою традиційних навчальних програм. Молодь зможе використовувати додатки для швидкого та зручного доступу до знань, необхідних для професійного розвитку, а мешканці сільських регіонів отримають можливість навчатися у зручний для себе час і без додаткових витрат. У результаті створення мобільних додатків сприятиме підвищенню рівня цифрової грамотності, розширенню доступу до сучасних технологій та інтеграції громадян у цифрове середовище, що є важливим кроком на шляху до формування цифрової України.

Цифрова інклюзія є важливим елементом побудови інклюзивного суспільства, яке забезпечує рівний доступ до цифрових послуг і навчання для всіх груп населення, включаючи людей з інвалідністю. У сучасному світі

цифрові технології відіграють ключову роль у доступі до освіти, зайнятості, комунікації та багатьох інших сфер життя. Проте, для людей з інвалідністю існують значні бар'єри, які обмежують їхню можливість використовувати ці технології на рівних із іншими. Забезпечення спеціальних програм і адаптованих курсів для цієї категорії населення є необхідним кроком для створення інклюзивного цифрового середовища.

Одним із напрямків підтримки цифрової інклюзії є розробка адаптованих навчальних курсів, які враховують особливі потреби людей з різними формами інвалідності. Наприклад, для людей з порушеннями зору можна створювати курси з використанням аудіоконтенту, шрифту Брайля та функціоналу екранних зчитувачів. Для осіб із вадами слуху корисними будуть відеоуроки з жестовою мовою або субтитрами. Навчальні програми для людей із фізичними обмеженнями мають враховувати можливість використання спеціалізованих пристроїв або альтернативних способів введення даних. Інтеграція таких адаптованих підходів сприяє залученню людей з інвалідністю до процесу навчання і дозволяє їм отримувати важливі цифрові навички.

Державна підтримка та співпраця з громадськими організаціями, які працюють у сфері прав людей з інвалідністю, є важливими чинниками для впровадження програм цифрової інклюзії. Наприклад, такі організації можуть допомогти в розробці навчальних матеріалів, організації тренінгів чи проведенні консультацій. Також необхідно забезпечити доступ до навчання через платформи, які відповідають міжнародним стандартам доступності, як-от WCAG (Web Content Accessibility Guidelines). Успішна реалізація таких програм вимагає додаткового фінансування та інвестицій у розвиток цифрової інфраструктури, доступної для всіх.

Результатом підтримки цифрової інклюзії стане створення умов, за яких усі громадяни, незалежно від своїх фізичних чи соціальних особливостей, матимуть можливість інтегруватися у цифрове середовище. Люди з інвалідністю зможуть використовувати сучасні технології для навчання, роботи, комунікації та доступу до державних послуг, що сприятиме їхній соціальній інтеграції та

підвищенню якості життя. Такий підхід не лише допоможе подолати цифровий розрив, але й сприятиме формуванню суспільства рівних можливостей, що є важливим компонентом розвитку сучасної цифрової України.

3.3. Стратегічний план для Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА щодо покращення управління розвитком цифрової грамотності населення

Цифрова трансформація є ключовим пріоритетом сучасної державної політики, адже вона сприяє економічному зростанню, соціальній інтеграції та забезпеченню доступу до цифрових послуг. Проте регіональний рівень має свою специфіку, яка потребує адаптації загальнонаціональних стратегій до локальних умов. Рівненська область має свої унікальні соціальні, економічні та демографічні характеристики, які впливають на стан і темпи розвитку цифрової грамотності населення. Саме тому розробка окремого стратегічного плану для області є важливим інструментом для забезпечення адресного підходу до вирішення цього завдання.

По-перше, Рівненська область має значну частку сільського населення, яке часто стикається з обмеженим доступом до інтернету, сучасних пристроїв та цифрових освітніх ресурсів. Це створює суттєвий цифровий розрив між міськими і сільськими жителями, який може бути подоланий лише через локалізовані ініціативи. Наприклад, запровадження мобільних навчальних центрів, оснащених необхідною технікою, або створення громадських хабів у сільських бібліотеках та школах дозволить ефективніше залучати мешканців віддалених громад до навчання. Ці заходи мають враховувати не лише технічні аспекти, а й культурні особливості та рівень обізнаності мешканців Рівненщини про можливості цифрового навчання.

По-друге, в області існують групи населення, які потребують спеціалізованих програм, зокрема літні люди та люди з інвалідністю. Літні громадяни часто мають низький рівень базових цифрових навичок, і для їхнього

залучення до цифрового середовища потрібні адаптовані програми навчання, що враховують особливості сприйняття інформації цією віковою групою. Аналогічно, люди з інвалідністю стикаються з фізичними бар'єрами у використанні технологій, тому необхідні рішення, які забезпечують доступність навчання та адаптацію курсів для різних категорій інвалідності. Рівненська область має можливість через стратегічний підхід залучити місцеві організації, що працюють із цими групами, для розробки й впровадження таких програм.

Департамент цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА є ключовим суб'єктом, відповідальним за впровадження цифрових змін у регіоні. Ця структура має відповідні повноваження, досвід роботи із цифровими ініціативами та можливість координувати дії між місцевими громадами, освітніми установами, бізнесом і громадськими організаціями. Організаційна спроможність Департаменту дозволяє йому бути ефективним координатором міжсекторальних зусиль, необхідних для реалізації стратегічного плану. Зокрема, він може забезпечувати контроль за виконанням заходів, залучати фінансування з державного, місцевого та міжнародного рівнів, а також проводити моніторинг результатів для оцінки ефективності програми.

Розробка та впровадження стратегічного плану для Рівненської області під керівництвом Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій дозволить не лише врахувати локальні потреби та виклики, але й забезпечити системний підхід до розвитку цифрової грамотності в регіоні. Такий план стане інструментом, який об'єднає ресурси та зусилля різних сторін, спрямованих на підвищення цифрової компетенції населення, скорочення цифрового розриву та створення умов для рівного доступу до можливостей цифрового суспільства для всіх мешканців області.

В табл.3.3. представлено стратегічний план державного управління розвитком цифрової грамотності населення Рівненської області

Таблиця 3.3

Стратегічний план державного управління розвитком цифрової
грамотності населення Рівненської області

Стратегічна ціль	Операційні цілі	Інструменти досягнення	Джерела фінансування	Очікуваний результат
1	2	3	4	5
1. Збільшити охоплення населення освітніми програмами з цифрової грамотності у Рівненській області	1.1. Проведення масштабної інформаційної кампанії щодо популяризації безкоштовних курсів на платформі «Дія» у громадах Рівненської області.	Реклама на місцевих телеканалах, радіо, соціальних мережах; організація інформаційних семінарів у громадах області.	Державний бюджет, місцевий бюджет, гранти міжнародних організацій.	Підвищення обізнаності населення Рівненської області про освітні можливості та збільшення кількості учасників програм цифрової грамотності.
	1.2. Розширення доступності курсів у сільських громадах Рівненської області через мобільні навчальні центри та громадські хаби.	Створення мобільних навчальних центрів; обладнання бібліотек та шкіл у громадах області комп'ютерами та доступом до інтернету.	Місцевий бюджет, державні субвенції, гранти.	Залучення мешканців сільських громад Рівненщини до освітніх програм, зменшення цифрового розриву.
2. Забезпечити інклюзивність цифрових освітніх програм у Рівненській області	2.1. Розробка адаптованих навчальних програм для літніх людей Рівненської області.	Створення навчальних матеріалів, адаптованих до потреб літніх людей; організація тренінгів із залученням волонтерів у громадах Рівненщини.	Державний бюджет, програми соціальної підтримки, гранти.	Залучення осіб похилого віку Рівненської області до цифрового середовища, підвищення їхньої цифрової компетенції.
	2.2. Запровадження спеціальних програм для людей з інвалідністю у Рівненській області з урахуванням їхніх потреб.	Розробка курсів із використанням шрифту Брайля, жестової мови, адаптованих пристроїв; консультації із громадськими організаціями області.	Державний бюджет, програми соціального розвитку, гранти.	Забезпечення рівного доступу до цифрових послуг для людей з інвалідністю у Рівненській області.

1	2	3	4	5
3. Підвищити ефективність управління розвитком цифрової грамотності у Рівненській області	3.1. Запровадження системи моніторингу й оцінки ефективності освітніх програм у Рівненській області.	Використання аналітичних платформ для збору даних про охоплення та ефективність програм; створення інтерактивних карт залученості населення Рівненщини.	Місцевий бюджет, підтримка міжнародних організацій.	Оптимізація заходів та ресурсів для ефективного впровадження програм цифрової грамотності в Рівненській області.
	3.2. Співпраця з приватним сектором Рівненської області для впровадження мотиваційних програм навчання.	Підписання меморандумів із компаніями ІТ-сектору в регіоні; розробка спільних програм, які включають бонуси, сертифікати або стажування для тих, хто успішно завершив курси.	Державний бюджет, гранти, спонсорські внески.	Зростання зацікавленості громадян Рівненської області у цифрових навичках, збільшення числа навчальних програм і залучених учасників.

Джерело: складено автором

Стратегічна ціль 1. Одним із головних бар'єрів на шляху до підвищення рівня цифрової грамотності є недостатнє інформування населення про існуючі навчальні ініціативи, такі як безкоштовні курси на платформі «Дія». Ця платформа пропонує якісні та доступні освітні ресурси, однак багато мешканців області, особливо у віддалених громадах, не знають про її існування. Причинами цього є низький рівень поширення інформації, відсутність локалізованих інформаційних кампаній та недостатня взаємодія між національними ініціативами і місцевими громадами. Для подолання цієї проблеми необхідно реалізувати масштабну інформаційну кампанію, яка буде орієнтована на різні цільові групи та враховуватиме специфіку регіону.

Ефективна інформаційна кампанія має охоплювати всі можливі канали комунікації. Для старшого покоління ключовим інструментом може стати реклама на місцевих телеканалах і радіостанціях, які залишаються популярними джерелами інформації у сільській місцевості. Для молоді та активних інтернет-

користувачів доцільно використовувати соціальні мережі, онлайн-рекламу та мобільні додатки, що дозволяють швидко і персоналізовано доносити інформацію. Важливим елементом є організація інформаційних семінарів у громадах, де представники місцевих органів влади, експерти та волонтери зможуть безпосередньо спілкуватися з населенням, пояснювати переваги навчання та демонструвати можливості платформи «Дія». Особливу увагу слід приділити створенню інформаційних матеріалів у доступній формі, зокрема друкованих брошур, відеороликів і покрокових інструкцій.

Окрім обізнаності, важливим фактором є технічна доступність освітніх програм у віддалених громадах Рівненської області. Мешканці багатьох сільських населених пунктів стикаються з відсутністю стабільного інтернету, сучасних комп'ютерів або навіть фізичних місць для навчання. Для вирішення цієї проблеми необхідно створювати мобільні навчальні центри, які будуть обладнані сучасною технікою та забезпечені доступом до високошвидкісного інтернету. Такі центри можуть функціонувати як пересувні освітні платформи, які відвідуватимуть навіть найвіддаленіші громади, надаючи мешканцям можливість навчатися без необхідності долати значні відстані. Окрім цього, слід модернізувати місцеві бібліотеки, школи та будинки культури, перетворюючи їх на громадські хаби для цифрової освіти. Ці хаби можуть стати осередками спільного навчання, де місцеві жителі отримають не лише доступ до техніки, але й консультації з боку тренерів або волонтерів.

Реалізація цих заходів дозволить значно підвищити рівень охоплення населення освітніми програмами з цифрової грамотності. Інформаційна кампанія забезпечить широку обізнаність про можливості навчання, мобільні центри та громадські хаби усунуть технічні бар'єри, а організація навчальних семінарів створить атмосферу зацікавленості та мотивації. Як результат, більше мешканців Рівненської області, включаючи сільські громади, зможуть отримати цифрові навички, необхідні для сучасного життя. Це сприятиме зменшенню цифрового розриву, підвищенню якості життя громадян та створенню умов для економічного зростання регіону. Зрештою, такі ініціативи стануть важливим

кроком до формування цифрової культури в області та інтеграції її мешканців у цифрове суспільство.

Стратегічна ціль 2. Забезпечення інклюзивності цифрових освітніх програм у Рівненській області є ключовим завданням, що спрямоване на зменшення цифрового розриву та створення рівних умов для всіх громадян у доступі до можливостей, які надає цифрова епоха. У процесі глобальної цифровізації соціальні й економічні бар'єри стають особливо помітними для вразливих груп населення, таких як літні люди та люди з інвалідністю. Для цих категорій громадян цифрові навички є не лише засобом доступу до інформації та послуг, а й інструментом соціальної інтеграції, самореалізації та підвищення якості життя. Тому розробка спеціалізованих програм, що враховують їхні потреби, є не лише необхідною умовою для соціальної справедливості, але й важливим кроком для досягнення цілей сталого розвитку в регіоні.

Літні люди становлять значну частку населення Рівненської області, але часто залишаються осторонь процесів цифровізації через низку бар'єрів. Серед основних причин – відсутність базових цифрових навичок, недостатнє розуміння переваг технологій, а також страх перед освоєнням нових інструментів. У багатьох випадках вони відчують недовіру до цифрових технологій або вважають їх занадто складними. Це знижує їхню здатність користуватися сучасними послугами, такими як онлайн-банкінг, дистанційна медична допомога чи електронні державні сервіси. У результаті це поглиблює їхню соціальну ізоляцію, зменшує можливості для комунікації та обмежує доступ до необхідних ресурсів. У таких умовах важливим є створення навчальних програм, адаптованих до їхніх індивідуальних потреб, що сприятимуть зниженню цих бар'єрів.

Розробка адаптованих програм для літніх людей повинна враховувати їхні особливості сприйняття інформації та навчання. Для цієї категорії населення найефективнішими є прості та зрозумілі навчальні матеріали з чіткими інструкціями, великими шрифтами та покроковими поясненнями. Наприклад, програми можуть включати модулі, які допоможуть освоїти базові функції

смартфонів, навички пошуку інформації в інтернеті, роботу з електронною поштою та використання соціальних мереж для комунікації з рідними. Залучення волонтерів, особливо молоді, до організації тренінгів може не лише забезпечити необхідну підтримку для літніх людей, але й сприяти створенню міжпоколінної взаємодії, яка допоможе подолати недовіру до технологій. Волонтери можуть проводити індивідуальні заняття, підтримувати учасників у процесі навчання, а також мотивувати їх до використання отриманих знань у повсякденному житті.

Окремо необхідно акцентувати увагу на потребах людей з інвалідністю, які стикаються з численними бар'єрами у доступі до цифрових технологій. Це можуть бути фізичні обмеження, які ускладнюють використання стандартних пристроїв, або брак адаптованих матеріалів, що враховують особливості різних категорій інвалідності. Люди з порушеннями зору потребують навчальних матеріалів у вигляді аудіоуроків, книг, надрукованих шрифтом Брайля, чи програм, які працюють із програмним забезпеченням для зчитування тексту. Для людей із порушеннями слуху важливими є відеоуроки з жестовою мовою або субтитрами. Люди з порушеннями опорно-рухового апарату потребують доступу до спеціально адаптованих пристроїв, таких як альтернативні клавіатури чи миші. Крім того, програми повинні забезпечувати можливість дистанційного навчання, що дозволить уникнути додаткових труднощів із фізичним переміщенням до навчальних центрів.

Розробка таких програм має здійснюватися у співпраці з громадськими організаціями, які представляють інтереси людей з інвалідністю та добре розуміють їхні потреби. Це дозволить створити курси, максимально адаптовані до конкретних викликів, з якими стикаються ці категорії населення. Крім того, важливо залучати експертів із цифрових технологій та освітніх методик для забезпечення високої якості матеріалів. Реалізація таких програм також вимагає належного технічного забезпечення, включаючи доступ до пристроїв, адаптованих до потреб осіб з інвалідністю, та створення безбар'єрного середовища в навчальних центрах.

Забезпечення інклюзивності цифрових освітніх програм у Рівненській області має багатогранний вплив. По-перше, це сприятиме соціальній інтеграції літніх людей і людей з інвалідністю, дозволяючи їм брати активну участь у сучасному суспільному житті. По-друге, це зменшить цифровий розрив між різними категоріями населення, підвищуючи їхню конкурентоспроможність на ринку праці та доступ до ресурсів. По-третє, це стане прикладом успішного впровадження інклюзивних політик, які можуть бути поширені на інші регіони України. У результаті, ці ініціативи не лише підвищать якість життя вразливих груп населення, але й сприятимуть загальному соціальному та економічному розвитку Рівненської області.

Стратегічна ціль 3. Ефективне управління розвитком цифрової грамотності є ключовою умовою для забезпечення сталого впровадження цифрових технологій у суспільне життя. У сучасних умовах цифрової трансформації недостатньо просто ініціювати освітні програми – важливо розробити механізми, які дозволять аналізувати їхній вплив, адаптувати до потреб населення і залучати нові ресурси для їхнього розвитку. У Рівненській області, з огляду на її регіональні особливості, це завдання вимагає впровадження системних рішень, які охоплюють моніторинг результативності освітніх ініціатив і партнерство з приватним сектором для підтримки та інноваційного підходу до реалізації цифрових програм.

Моніторинг і оцінка ефективності освітніх програм є фундаментальними для забезпечення раціонального використання ресурсів і підвищення результативності заходів. У Рівненській області існує велика різноманітність громад – від міських до сільських, кожна з яких має свої унікальні потреби та рівень готовності до цифрового навчання. Для повноцінного врахування цих особливостей необхідно запровадити систему збору та аналізу даних про реалізацію освітніх програм. Така система може включати використання аналітичних платформ для автоматизованого збору інформації про кількість учасників програм, їхню географічну розподіленість, рівень задоволеності

навчанням, а також результати, які учасники досягли внаслідок освоєння цифрових навичок.

Створення інтерактивних карт залученості населення може стати важливим інструментом для візуалізації отриманих даних і планування майбутніх заходів. Такі карти дозволять відслідковувати, які громади активно долучаються до програм, а які потребують додаткової підтримки чи інформування. Наприклад, якщо дані показують низький рівень участі у сільських районах, це може свідчити про потребу в додатковій інформаційній кампанії або створенні мобільних навчальних центрів. Моніторинг також дозволить оцінювати ефективність використаних ресурсів, забезпечуючи прозорість та підзвітність реалізації програм перед місцевими громадами та донорами.

Співпраця з приватним сектором є ще одним важливим компонентом для підвищення ефективності управління. Компанії ІТ-сектора та технологічні підприємства володіють унікальними знаннями, ресурсами та інструментами, які можуть суттєво доповнити державні ініціативи. У Рівненській області така співпраця може бути реалізована через підписання меморандумів між місцевою владою та компаніями. Ці меморандуми можуть окреслювати спільні цілі, такі як організація освітніх програм, створення мотивуючих умов для навчання (наприклад, надання сертифікатів чи стажувань для найкращих випускників курсів), забезпечення технічної підтримки навчальних центрів або навіть надання стипендій для навчання у сфері ІТ.

Для стимулювання активної участі компаній необхідно створити умови, які будуть привабливими для бізнесу. Наприклад, це може бути публічне визнання їхнього внеску в розвиток регіону, залучення до стратегічних ініціатив області або надання пільг на рівні місцевих податків за активну участь у цифрових програмах. Таке партнерство не лише підвищить якість і охоплення освітніх ініціатив, але й стане каталізатором розвитку цифрової економіки в регіоні.

Очікуваними результатами впровадження цих заходів є значне підвищення ефективності управління цифровими ініціативами у Рівненській області. Система моніторингу дозволить приймати обґрунтовані управлінські рішення, швидко адаптувати програми до нових викликів і потреб, а також підвищити довіру населення до ініціатив місцевої влади. Співпраця з приватним сектором забезпечить залучення додаткових ресурсів, інноваційних рішень і створення мотиваційних механізмів для учасників програм. У сукупності ці заходи сприятимуть не лише підвищенню рівня цифрової грамотності населення, але й формуванню сучасної цифрової культури, що стане основою для подальшого економічного та соціального розвитку регіону.

Висновки до розділу 3

Розвиток цифрової грамотності населення є невід’ємною складовою успішного функціонування цифрової держави, оскільки саме вона забезпечує інтеграцію громадян у сучасне інформаційне суспільство. Володіння цифровими навичками відкриває доступ до якісної освіти, підвищує шанси на працевлаштування, сприяє участі в громадських і політичних процесах, а також дозволяє користуватися інноваціями для особистого та професійного зростання. Важливою є також роль цифрової грамотності у забезпеченні безпеки в цифровому середовищі, що особливо актуально у світі, де зростають ризики кіберзагроз. У цьому контексті розвиток цифрових компетенцій стає стратегічним завданням, яке вимагає спільних зусиль держави, бізнесу та суспільства для створення рівних можливостей доступу до цифрових технологій. Це сприятиме не лише підвищенню рівня життя громадян, але й забезпечить сталий розвиток країни в умовах глобальних змін.

Розвиток цифрової грамотності населення є одним із ключових завдань державної політики в умовах глобальної цифровізації. Застосування системного підходу до цього процесу дозволяє забезпечити рівний доступ до освітніх програм для всіх груп населення, сприяти їхній інтеграції у цифрове середовище

та підвищити загальний рівень технологічної обізнаності в країні. Активізація інформаційної кампанії, розширення доступності навчання у віддалених регіонах, адаптація програм для літніх людей і людей з інвалідністю, а також партнерство з приватним сектором створюють міцний фундамент для формування цифрової культури. Водночас важливими залишаються механізми моніторингу й оцінки ефективності ініціатив, які дозволяють враховувати потреби конкретних регіонів і соціальних груп, оптимізуючи використання ресурсів. У результаті впровадження таких заходів не лише зменшується цифровий розрив у суспільстві, але й створюються передумови для соціальної згуртованості, економічного зростання та посилення конкурентоспроможності України в глобальному цифровому просторі.

Стратегічний план державного управління розвитком цифрової грамотності населення Рівненської області є комплексним інструментом для підвищення обізнаності, доступності та якості освітніх програм у регіоні. Реалізація таких стратегічних цілей, як розширення охоплення населення освітніми програмами через інформаційні кампанії, мобільні навчальні центри та громадські хаби, спрямована на подолання цифрового розриву між міськими та сільськими громадами. Особливий акцент зроблено на забезпеченні інклюзивності освітніх програм через адаптоване навчання для літніх людей та осіб із інвалідністю, що сприяє соціальній інтеграції та рівним можливостям для всіх мешканців області. Запровадження системи моніторингу ефективності програм і співпраця з приватним сектором забезпечать прозорість, адаптивність і інноваційний підхід до управління цифровою грамотністю. У результаті план сприятиме зростанню рівня цифрової компетенції населення, стимулюватиме соціально-економічний розвиток області та створюватиме передумови для формування інклюзивного цифрового суспільства в Рівненській області.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В даній кваліфікаційній магістерській роботі було досягнуто поставленої мети та в повному обсязі виконано поставлені завдання і зроблено відповідно висновки:

1. Державне управління цифровою грамотністю населення є комплексним і стратегічно важливим процесом, спрямованим на забезпечення суспільної адаптації до умов цифрової трансформації. Воно передбачає формування навичок використання цифрових технологій у всіх громадян, незалежно від віку, соціального статусу чи місця проживання, з метою забезпечення рівного доступу до можливостей, які пропонує цифрове суспільство. Основою такого управління є розробка державних стратегій, освітніх програм і ініціатив, які враховують сучасні виклики та тенденції, зокрема питання кібербезпеки, інклюзії та запобігання цифровій нерівності. Державна політика у цій сфері відіграє ключову роль у зміцненні соціальної згуртованості, підвищенні конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні та забезпеченні сталого розвитку суспільства в умовах цифрової епохи.

2. Нормативно-правове забезпечення державного управління цифровізацією суспільства в Україні є ключовим елементом формування ефективного, прозорого та інноваційного державного управління. Воно охоплює розробку законів, підзаконних актів та стратегій, які створюють сприятливі умови для впровадження цифрових технологій у всі сфери життя, зокрема електронного урядування, захисту персональних даних і кібербезпеки. Така нормативна база сприяє демократизації суспільства, розвитку цифрової економіки, інтеграції України у світовий цифровий простір та підвищенню якості публічних послуг для громадян.

3. Аналіз світового досвіду державного управління розвитком цифрової грамотності населення показує, що успіх у цій сфері залежить від комплексного підходу, що включає не тільки освітні ініціативи, але й інтеграцію цифрових технологій у різні соціальні та економічні процеси. Різні країни використовують

різноманітні моделі, адаптовані до своїх культурних, соціальних та економічних реалій, від реалізації національних програм навчання цифрових навичок до інтеграції новітніх технологій у державне управління, освіту та бізнес. Найуспішніші стратегії включають активну підтримку соціально вразливих груп, доступність цифрових платформ для всіх верств населення, а також використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект, для персоналізації навчання. Світовий досвід показує, що цифровізація є потужним інструментом для подолання соціальних і економічних бар'єрів, сприяє економічному розвитку та покращенню якості життя громадян. Такий підхід може бути адаптований і до умов України, зокрема через впровадження комплексних програм, що охоплюють усі аспекти цифрової освіти та інтеграції технологій у повсякденне життя.

4. Сучасний стан цифрової грамотності населення в Україні свідчить про позитивні зміни в рівні використання інтернету та цифрових технологій серед громадян. За період з 2019 до 2023 року спостерігається стійке зростання частки інтернет-користувачів, що досягла 94%, що вказує на успішний розвиток цифрової інфраструктури та доступу до інтернет-послуг по всій країні. Значне покращення рівня цифрової грамотності, зокрема серед молодших вікових груп та людей з порушеннями слуху, дозволяє зменшити цифровий розрив між різними соціальними та віковими категоріями населення. Водночас, хоча інтернет став базовою потребою для значної частини населення, залишається необхідність подолання бар'єрів для тих, хто ще не повністю інтегрований у цифрове середовище. Рівень цифрових навичок також демонструє позитивну тенденцію, зокрема серед дорослих і підлітків, але для забезпечення повної інклюзивності і доступу до цифрових можливостей, важливо продовжувати реалізацію освітніх ініціатив, спрямованих на розширення цифрових навичок серед усіх верств населення, зокрема старшого покоління та жителів сільських регіонів.

5. Оцінка ефективності управління цифровою грамотністю в Україні свідчить про позитивні результати, зокрема завдяки ініціативі «Дія. Цифрова

освіта», яка охопила мільйони громадян. Водночас існують проблеми, такі як цифровий розрив між містом і селом, низька грамотність серед старшого покоління та обмежений доступ до інклюзивних програм. Для покращення ситуації необхідно розвивати інфраструктуру, підвищувати мотивацію населення та посилювати співпрацю між державою, освітніми платформами й громадськими ініціативами.

6. Аналіз функціонування Департаменту цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА свідчить про його значний вплив на розвиток цифрової інфраструктури регіону та підвищення ефективності суспільних комунікацій. Впровадження електронного документообігу, онлайн-платформ та створення цифрових хабів суттєво покращили доступ громадян до адміністративних послуг, хоча розвиток інфраструктури в сільських громадах та підвищення цифрової грамотності потребують додаткової уваги. Напрямок суспільних комунікацій виявився найбільш успішним, забезпечуючи прозорість діяльності ОДА та активний діалог із населенням. Водночас інтеграція інноваційних рішень і подальше вдосконалення цифрових послуг потребує вирішення проблем із фінансуванням, технічним забезпеченням і освітньою підготовкою кадрів. Таким чином, Департамент створює вагомі передумови для цифрової трансформації регіону, проте його подальший успіх залежить від вирішення існуючих викликів.

7. Розвиток цифрової грамотності населення є невід'ємною складовою успішного функціонування цифрової держави, оскільки саме вона забезпечує інтеграцію громадян у сучасне інформаційне суспільство. Володіння цифровими навичками відкриває доступ до якісної освіти, підвищує шанси на працевлаштування, сприяє участі в громадських і політичних процесах, а також дозволяє користуватися інноваціями для особистого та професійного зростання. Важливою є також роль цифрової грамотності у забезпеченні безпеки в цифровому середовищі, що особливо актуально у світі, де зростають ризики кіберзагроз. У цьому контексті розвиток цифрових компетенцій стає стратегічним завданням, яке вимагає спільних зусиль держави, бізнесу та

суспільства для створення рівних можливостей доступу до цифрових технологій. Це сприятиме не лише підвищенню рівня життя громадян, але й забезпечить сталий розвиток країни в умовах глобальних змін.

8. Розвиток цифрової грамотності є ключовим завданням державної політики, спрямованим на забезпечення рівного доступу до освіти, інтеграцію населення в цифрове середовище та підвищення технологічної обізнаності. Розширення доступу до навчання у віддалених регіонах, адаптація програм для літніх людей і людей з інвалідністю, а також партнерство з приватним сектором формують основу цифрової культури. Ефективний моніторинг та оцінка ініціатив сприяють зменшенню цифрового розриву, соціальній згуртованості, економічному зростанню та конкурентоспроможності України.

9. Стратегічний план державного управління розвитком цифрової грамотності населення Рівненської області є комплексним інструментом для підвищення обізнаності, доступності та якості освітніх програм у регіоні. Реалізація таких стратегічних цілей, як розширення охоплення населення освітніми програмами через інформаційні кампанії, мобільні навчальні центри та громадські хаби, спрямована на подолання цифрового розриву між міськими та сільськими громадами. Особливий акцент зроблено на забезпеченні інклюзивності освітніх програм через адаптоване навчання для літніх людей та осіб із інвалідністю, що сприяє соціальній інтеграції та рівним можливостям для всіх мешканців області. Запровадження системи моніторингу ефективності програм і співпраця з приватним сектором забезпечать прозорість, адаптивність і інноваційний підхід до управління цифровою грамотністю. У результаті план сприятиме зростанню рівня цифрової компетенції населення, стимулюватиме соціально-економічний розвиток області та створюватиме передумови для формування інклюзивного цифрового суспільства в Рівненській області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Братіков, А. О. (2024). Публічне управління у сфері розвитку цифрової грамотності населення. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*, (12).
2. Бурдін М.Ю. Особливості формування «електронної держави»: матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. Харків, 2021. С. 34–36.
3. Бондарчук Н.В. Взаємодія органів публічної влади та громадянського суспільства в умовах цифровізації// Публічне управління та адміністрування в Україні. 2022. Вип 28. URL: <http://surl.li/lhsgx> (дата звернення: 20.11.2024).
4. Бріньолфссон, Е. Друга епоха машин: робота, прогрес та процвітання в часи надзвичайних технологій. Київ, 2016. 236 с.
5. Водько Ю.В. Правове забезпечення соціальної трансформації на основі використання цифрових технологій: матеріали науково-практичної конференції Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання, 10 груд. 2020 р. / упоряд.: О.А. Баранов, В.М. Фурашев, С.О. Дорогих. Київ: Фенікс, 2020. 272 с. С. 66..
6. Воронкова В.Г., Нікітенко В.О. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика. Видавничий дім «Гельветика». Запоріжжя, 2022. 460 с.
7. Грінгард С. Інтернет речей. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного Дозвілля». 2018. 175 с
8. Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.19 р. № 829. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/829-2019-%D0%BF> (дата звернення: 01.12.2024).
9. Департамент цифрової трансформації та суспільних комунікацій Рівненської ОДА URL: <https://www.rv.gov.ua/departament-cifrovoyi-transformaciyi-ta-suspilnih-komunikacij> (дата звернення: 23.11.2024).

10. Духовна О. Україна «в цифрі»: напрямки реформування. Всеукраїнське професійне юридичне видання «Юридична газета online». № 45-46 (699-700). 2019 р. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/ukrayina-v-cifrinapryamki-reformuvannya.html> (дата звернення: 01.12.2024).
11. Дослідження цифрової грамотності населення України за 2023 рік URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023.pdf (дата звернення: 18.11.2024).
12. Закон України № 2657-XII «Про інформацію» від 02.10.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 23.11.2024).
13. Закон України № 2163-VIII «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> (дата звернення: 23.11.2024).
14. Закон України № 2297-VI «Про захист персональних даних» від 01.06.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення: 23.11.2024).
15. Закон України № 2155-VIII «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (дата звернення: 23.11.2024).
16. Закон України № 1089-IX «Про електронні комунікації» від 16.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20> (дата звернення: 23.11.2024).
17. Мукомела І.В. Правові засади інформаційного суспільства: загальнотеоретичний аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2016. 23 с.
18. Соколовська О.О. Адаптація зарубіжного досвіду використання цифрових технологій в органах місцевого самоврядування: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04. Дніпро, 2021. 250 с.
19. Квітка С. Цифрові трансформації як сучасний тренд періодичного циклу розвитку суспільства. Збірник наукових праць Національної академії

державного управління при Президентові України. Спецвипуск. 2020. С. 131–134. <http://doi.org/10.36.030/2664-3618-2020-si-131-134> (дата звернення: 20.11.2024)

20. Куйбіда В.С., Пасічник В.М. Засади державної політики національної безпеки України: монографія / за заг. ред. В.С. Куйбіди. Київ: НАДУ, 2020. 488 с.

21. Корсун В.В, Квітка С.А. Цифрові механізми взаємодії публічної влади та громадянського суспільства. Матеріали XIII Міжнародної науково-технічної конференції аспірантів та молодих вчених «Наукова весна» 2023. URL: <http://surl.li/lhtjz> (дата звернення: 05.12.2024).

22. Кубраков О. Продовження реформи децентралізації означає збільшення інструментів для відновлення// Урядовий портал. 2023. 29 серпня. URL:<http://surl.li/ktaja> (дата звернення: 10.11.2024).

23. Когут Ю.І. Кібервійни, кіберзлочинність (концепції, стратегії, технології): практ. посібник. Київ. 2022. 284 с. 18. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> (дата звернення: 01.12.2024).

24. Міністерство цифрової трансформації України URL: <https://thedigital.gov.ua/> (дата звернення: 01.12.2024).

25. Месюк М.П. Взаємодія інститутів влади та громадянського суспільства в Україні в контексті євроінтеграційних процесів //Інвестиції: практика та досвід.2028. № 8. 2018. URL: <http://surl.li/lhtwg> (дата звернення: 25.11.2024).

26. Національної онлайн-платформи для розвитку цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта» URL: <https://osvita.diia.gov.ua/> (дата звернення: 20.11.2024).

27. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 12 лютого 2007 р. № 105/2007. Офіційний вісник України. 2007 р. № 11. С. 389.

28. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України: Указ Президента України від 8 червня 2012 р. № 389/2012. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3892012-14402> (дата звернення: 01.12.2024).

29. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070> (дата звернення: 01.12.2024).

30. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037/> (дата звернення: 01.12.2024).

31. Законотворча діяльність в комітетах Верховної Ради України. Комітет з питань цифрової трансформації. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc6_current?id=&pid069=248 (дата звернення: 01.12.2024).

32. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 01.12.2024).

33. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 918-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-p>. (дата звернення: 01.12.2024).

34. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p>. (дата звернення: 01.12.2024).

35. Сенкевич О.Ф. Трансформація територіально-економічних систем в умовах розвитку цифрової економіки та суспільства: дис. канд. економ. наук: 08.00.05. Одеса, 2020. 198 с.

36. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/797-2017-p>. (дата звернення: 01.12.2024).

37. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018– 2020 рр. та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p>. (дата звернення: 01.12.2024).

38. Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-p#n15> (дата звернення: 01.12.2024).

39. Подольчак Н.Ю., Білик О.І., Левицька Я.В. Сучасний стан цифровізації в Україні. Ефективна економіка № 10. 2019 р. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7300> (дата звернення: 01.12.2024).

40. Положення про Міністерство цифрової трансформації України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.12.2024).

41. Постанова Кабінету Міністрів України № 856 «Про затвердження Положення про Міністерство цифрової трансформації України» від 18.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-p> (дата звернення: 23.11.2024).

42. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 67-р «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020

роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 17.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p> (дата звернення: 23.11.2024).

43. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 649-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 20.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p> (дата звернення: 23.11.2024)

44. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 797-р «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» від 08.11.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-p> (дата звернення: 23.11.2024).

45. Сидоренко С. Розвиток цифровізації в умовах війни як соціокультурного явища// Медіафорум: аналітики, прогнози, інформаційний менеджмент: зб. наук. праць. 2022. Т.11. С. 303.

46. Указ Президента України № 392/2020 «Про Стратегію національної безпеки України» від 14.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020> (дата звернення: 23.11.2024).

47. ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ звіт за результатами загальнонаціонального опитування (2021 рік) URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2625-doslidzenna_2021_ukr.pdf (дата звернення: 20.11.2024).

48. Шматков Д.І. Правові аспекти змісту цифрової компетентності: систематичний огляд літератури. Право та інноваційне суспільство. 2021. № 1. С. 169–176

49. The Importance of Digital Literacy y 21st Century URL: <https://aithor.com/essay-examples/the-importance-of-digital-literacy-in-the-21st-century> (дата звернення: 17.11.2024).

50. e-Estonia: The Digital Society URL: <https://e-estonia.com/> (дата звернення: 25.11.2024).

51. Digitalpakt Schule: Förderung der Digitalisierung in Schulen URL: <https://www.digitalpaktschule.de> (дата звернення: 25.11.2024)

52. Good Things Foundation: Building Digital Skills URL: <https://www.goodthingsfoundation.org/> (дата звернення: 25.11.2024).

53. Be Connected: Helping Older Australians Thrive in a Digital World URL: <https://beconnected.esafety.gov.au/> (дата звернення: 25.11.2024).

54. Smart Nation Singapore URL: <https://www.smartnation.gov.sg/> (дата звернення: 25.11.2024).\

55. ICT Literacy Program in Korea URL: <https://www.korea.net/> (дата звернення: 25.11.2024).

56. Digital Literacy Exchange Program (DLEP) URL: <https://www.ic.gc.ca/eic/site/102.nsf/eng/home> (дата звернення: 25.11.2024).